D. ALEXANDRI HAMMERI COMMENTATIO POLITICO-PUBLICA DE IURE PRINCIPIS CIRCA...

Alexander Hammer

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
XVI
E
57
NAPOLI

XVI
E.
57.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVI
E
57
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

D. ALEXANDRI HAMMERI

COMMENTATIO
POLITICO - PVBLICA
DE

IVRE PRINCIPIS CIRCA SACRA,

E GENVINIS FONTIBVS
IVRIS PVBLICI VNIVERSALIS
TAM
ECCLESIASTICI, QVAM SAECVLARIS,
NEC NON
E SANCTIONIBVS PVBLICIS ROMANO - GERMANICIS
DEDVCTA.

B. R. NEAPOLIS

BAMBERGAE ET WIRCEBVRGI,
APVD TOBIAM GOEBHARD
MDCCLXXI.

BIBLIOTECA NAZIONALE V. E. III NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAEFATIO.

Poſteaquam exantlata Tentaminis vnius, atque duorum, quae *Rigoroſa* vocant, Examinum Triade ad capeſſendos in Vtroque Iure Honores, ac Priuilegia propius adſpirare, eumque in finem pro more Academico concinnum Diſſertationis Inauguralis obiectum ſeligere mihi datum fuit; Plura equidem *Iuris*, praeſertim *Publici Romano-Germanici*, Capita aliorum lucubrationibus necdum ita exhauſta inueni, vt in vlteriori eorundem diſquiſitione non amplius cum laude verſari liceret. Verum vti Legem mihi dictam eſſe credidi, vi cuius *Thema huiusmodi* Reipublicae Litterariae proponendum, quod non modo ſua ſe vtilitate commendaret, ſed etiam, *ſaltem in ea, qua luci exponendum eſſet, habitudine, et rerum enucleandarum diſpo-*

Digitized by Google

ſitione, obuium non occurreret, ita inſtituta prolixiori deliberatione *in praeſens*, *de* IVRE PRINCIPIS CATHOLICI CIRCA SACRA incidi *Argumentum.* Vix autem primas ducturus lineas manum operi admoueram, et ecce eiusdem materiem *tam vario, atque indiuiduo Concluſionum nexu* concatenatam deprehendi, vt ab Illuſtriſſimo Themate aut abſtinendum omnino, aut id *exaſciata quadam Exegeſi* Conſpectui Publico ſubjiciendum videretur. Quam *poſteriorem viam* ſi ingrederer, *in Controuerſias ſexcentas ſane quam maximè intricatas:* (quas vel *priuatorum Deciſionibus* intactas omnino relinquendas, vel *notam temeritatis, inuidiae, atque offenſae, quocunque demum adhibito in conſilium temperamento*, minime euitandam, merito dixeris) excurrendi ampliſſimum mihi Campum aperiri, facile peruidi. Itaque propoſitum mutare, aliudque huic tam delicatae Criſi obnoxio Themati Thema ſubſtituere, jam certum mihi fixumque erat. Aſt, habita iterum iterumque mecum conſultatione, vbi *Vſum celeberrimi Argumenti Pragmaticum* IN PRINCIPATIBVS GERMANIAE ECCLESIASTICIS et *fere quotidianum* exiſtere, et *Legalem per eorum Dioeceſes, ac Territoria Cynoſuram* paſſim accendere, animaduerti, ipſumque elucubrationis Syſtema *Methodo mere doctrinali* ita adornari poſſe, perſpexi, vt, ſiue *de* SACERDOTIO, *et* IMPERIO, ſiue *de* ALTERVTRO, ſiue *de* VTROQVE *ex vna*, et AVGVSTANA CONFESSIONE *ex altera parte*, *pro triplici primario Diſſertationis obiecto*, ageretur, ac quae-

quaeſtiones reſoluendae emergerent, *ſolida* vbique Fundamenta non quidem, modo plane incongruo, *e domo propria partium*, ſed ex *genuinis Fontibus* peterentur, *ſoli* LECTORIS, cui

de meliore luto ſinxit praecordia Titan,

perſpicaci criterio, *atque vlteriori* deinceps *penſitationi* relinquenda; ſin materiae ſubſtratae ratio hinc inde *poſitiuae Veritatis Aſſertionem* differenti imperaret, huic candori *innocuae Libertatis Academicae Studium* fauorem facile conciliaret; inde *circumſpecta hac* animatus fiducia, remotis vndique obſtaculis, Opus ipſum aggreſſus *propoſiti mei telam* tandem pertexui, *praeſentemque*, quam prae ſe fert, Diſſertationi Inaugurali *faciem* dedi, etſi forte pluribus in locis non adeo concinnam.

Quemadmodum porro *in ipſa* Speciminis *pertractione* Controuerſiis ſingulis *diffuſam* AVCTORVM *Hypotypoſin* addere ſuperuacuum, mihique *Lege Academica* vel ideo haud iniunctum arbitrabar, quod *exquiſitis* potius RATIONVM *momentis*, quam *nudis* DOCTORVM *ſuffragiis* Theſin quamcunque corroborandam, ſtabiliendamque eſſe, mihi quidem *Dogma certiſſimum* ſemper viſum fuerit; ita *Stilum*, *Genusque dicendi*, quatenus ſaltem *per notiones rebus*, *ac negotiis obuenientibus pro indole ſua*, *ac proprietate attemperandas* licuit, *planum*, atque *perſpicuum*, vti et *ad Eruditi cuiuslibet captum*, modo *praeſens* vbique *attentio* ſuccurrat, *accommodatum* paſſim adhibere conatus fui;

)(3 idque

Digitized by Google

idque inter curas minime poſtremas mihi numerabatur.

Quod ſi tamen a ſcopo ſubinde aberraſſe, *Lucemque ſufficientem obſcurioribus quibusdam locis* haud accendiſſe, quibusdam videar, hos quidem ſuo abundare ſenſu animo tanto aequiori patior, quanto promtius colligere licet, *defectum huiusmodi vbicunque obuium in ſolam rerum euoluendarum abſtruſam indaginem*, *abditosque receſſus* vnice refundendum, adeoque mihi neutiquam imputandum eſſe. Quare eo nomine *leuidenſe hoc opuſculum* eo minus condemnandum ſuſpicor, quo ſinceram magis mentem, eamque omni partium ſtudio liberam ad praeſens inſtitutum conferre nullo non tempore ſtudui, ita quidem, vt, ſi quid praeter ſpem *contra* CONSTITVTIONES APOSTOLICAS GERMANIAE SYSTEMATI APTATAS, et SANCTIONES IMPERII PRAGMATICAS, nec non SVBLIMIA VTRIVSQVE RELIGIONIS PROCERVM IVRA irrepſiſſe, doceri, atque oſtendi queat, id omne nunc, et in anteceſſum *pro non dicto*, *ſcriptoque* habendum, *palam* profitear, ac *publica hac Declaratione* adſeuerem. Tu interim, LECTOR CANDIDE, vale, tuamque beneuolentiam mihi integram conſerua.

CON-

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

CAPVT I.

PRAELIMINARE.

De Habitudine, et Statu Imperii Eccleſiaſtici.

SECTIO I.

De Exiſtentia, et Sphaera propria Poteſtatis Clauium, ſiue Imperii Externi Eccleſiaſtici, et Spiritualis.

SECTIO II.

De Conflictu Imperiorum Eccleſiaſtici, et Saecularis quoad externa, vbi

I. De Pontifice Romano abſtractiue, ſiue ſecundum ſe conſiderando.

II. De Sede Romana vt Gubernatrice exteriori Eccleſiae Fidelis quidque Imperio Eccleſiaſtico, qua tali in Perſonas, Res, et Iura Laicorum legitimae Facultatis competat, vel non?

III. De Maieſtate politica, quidque eidem in Perſonas, Res, aut Bona Cleri Iuris competat, vel ſecus?

CAPVT II.

De Iure Principis Catholici circa Sacra Catholica, ſiue de Aduocatia Eccleſiaſtica.

MANTISSA.

De Norma Pacificationum Religioſarum.

CAPVT III.

De Iure Auguſtiſſimi Imperatoris, et Imperii circa Rem Religionis Germanicam.

SECTIO I.

De Imperatoris, et Imperii Nomotheſia Religioſa.

Digitized by Google

SECTIO II.

De Auguſtiſſimi Imperatoris, ac Imperii Iurisdictione, et Executione circa Rem Religionis Germanicam.

CAPVT IV.

De Iure Catholici circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

SECTIO I.

De Iure Auguſtiſſimi Imperatoris, et Imperii circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

SECTIO II.

De Iure Principis Catholici Status Imperii circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

SVBSECTIO I.

De Iure Catholici Epiſcopi Principis, qua Epiſcopi circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

SVBSECTIO II.

De Iure Principis Catholici, qua Status Saecularis circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT I.

PRÆLIMINARE DE
HABITVDINE, ET STATV IMPERII ECCLESIASTICI.

SECTIO I.

DE
Exiſtentia, et Sphaera propria Poteſtatis Clauium, ſiue Imperii Externi Eccleſiaſtici, et Spiritualis.

§. I.

AVſpicaturus Obiectum Disſertationis inauguralis Sectione modo praeſcripta, ſalcem in mesſem alienam immittere uelle uidebor: Et ſane *Syſtematis Hierarchico-Eccleſiaſtici* fundamentalis pertractatio tanquam cum puncto Fidei intime coniuncta ad profunda Theologiae Adyta in multis pasſibus reſpicit, huius autem Diſciplinae Principia praeter officium credendi cuilibet Homini Catholico commune mihi incognita, et praeprimis a ſcopo Iuris Candidati qua talis aliena ſunt. Verum cum contextus materiae rem praeſentem plane inconſideratam abire non permittat, eademque e Principiis *Iuris Naturalis, et Publici Vniuerſalis* dilucidanda ſit, non dubitaui eatenus me paucis explicare. Itaque

§. II.

Fides certum reddit, Hominem in Orbe poſitum esſe *principaliter* ad Cultum CREATORI SVO exhibendum, operandamque inde Salutem aeternam, et *minus principaliter, ſubordinatoque modo* pro Felicitate

Digitized by Google

ſua temporali obtinenda. Nolo quidem hic multis inquirere, quosnam ſub nomine *Infidelium* proprie uenire oporteat, et an hi ad *Verum* NVMINIS *Cultum ui* compelli poſſint, uel debeant, aut quousque potius ex aduerſo *Conſcientiae Libertas* obtineat? Cum id omne non praeſentis, ſed Theologici Fori ſit; hoc tamen experientia naturali edocemur, Hominem ratione *innati Corruptionis Status* aeque parum DEO, quod DEI eſt, tribuere, ſi ſibi, deprauatoque ſuo Genio relinquatur, quam parum in ea rerum Conditione Proximi, et Reipublicae Iuribus ſatisfacit, adeoque ſaltem *eum* Hominum *Coetum*, qui *eandem Religionis Formulam*, profitentur, et quousque in ea perſiſtunt iſtum in finem *Imperio* quodam *externo* egere, ſponte ſua fluere uidetur.

§ III.

Theſin, quantum ſcio, nemo negat; ſed cui *Imperium* iſtud *Spirituale*, dictum alias IVS CIRCA SACRA, proprie competat, uarie disquiri uideo. Mihi indubitatum eſt, curam *Religionis* mere *Naturalis*, quam diu *Status Naturalis* perdurauit, *penes Patres Familiarum ſegregum* perſtitisſe, praeprimis, quod exſurgentes interim *Ciuitatum*, et *Imperiorum* diuerſi *Conditores* Idololatriae uel Auctores uel Promotores extiterint, nullam uerae Religioni, VNIVSQVE DEI Cultui gubernationem, aut protectionem impertientes, quin potius aris et focis ei interdicentes. Ad *Legem Moſaicam* quod attinet, *immediatum*, et *proximum* ibidem per omnia *Legislatorem*, et *Gubernatorem* DEVS Solus egit, *Moyſis*, et *Prophetarum* nonniſi *internuntio ore* Vſus.

IV.

Poſtquam autem mortificata Lege Veteri *Lux* EVANGELII effulſit, a Politicorum quibusdam, et praeſertim hodie a plerisque *A. C. addictis Doctoribus* in eam Sententiam itum eſt, vt ſibi perſuadeant, Eccleſiam quamcunque demum non conſtituere in integralitate ſua *diſtinctam*, ſeparatamque a *Ciuili* Poteſtate Rempublicam, ſed uere esſe membrum *ſubditum Ciuile*, licet reliquis dignius. Aſt perperam meo quidem Iudicio; ex natura rei enim repugnare arbitror, vt ille Coetus, qui, et quatenus tendit ad *finem* Nobilisſimum, et *ſimpliciter Vltimum*, ſubordinetur, et potisſimum quidem in uera Linea Imperii et Poteſtatis, alteri, finem tantummodo *temporalem intermediumque* reſpicienti. Potius inuerſo ſtilo ab hac ipſa collatione *finium* ſtatuendum autumo, Poteſtatem Politicam Spirituali, et Eccleſiaſticae *ſuo modo* ſaltem, non uero hanc iſti in ratione Gubernationis *externae* ſubordinari;

nari; de quo vtroque §. VII. et *reliquis Sectionis ſequentis* vlteriora ſuppeditabuntur.

§. V.

Alii de Statu Eccleſiaſtico hoc ſibi Syſtema formant, nimirum ſupremam Vim diſpoſitiuam pro eodem non latitare quidem tanquam partem *ſubjectiuam*, et *intrinſecam* ſub toto integrali *Maieſtatico*, eſſe tamen Poteſtatem quandam *Ciuili* ſemper, et *indiuiſibiliter* ratione *eiusdem ſubiecti* vnitam, ita, vt, quicunque iſta Titulo legitimo gaudeat, hoc ipſo *ſupremus Sacrorum Inſpector*, et *Dominus*, ideoque in realitate *Epiſcopus* exiſtat; id quod olim commune *Proteſtantium* asſertum fuit, quamuis non pauci nomen Epiſcoporum, uel quaſi talium in Principibus ſuis horruerint, ne, vt aiebant, *Papatum* ſapere uiderentur.

§. VI.

Huiuscemodi Doctorum praeſuppoſitum fundamentale eſt, *Curam externam* Religionis non necesſario eſſe annexam SACERDOTIO. Abſtraho hic, An iii in formula Fidei ſuae uero Presbyterio gaudeant, uel non, hunc pasſum rurſus Foro Theologico relinquens. Vt igitur ex altera parte uident, Eccleſiam directione externa *Auctoritatiua* indigere, hanc autem e fonte Maieſtatis intrinſeco profluere immediate non poſſe, aliud tamen Caput Imperans in conſortio hominum praeter Superiorem *Territorialem* non ſupereſſe, huic, quantum de ſe eſt, Regimen Eccleſiae deferunt, tanquam ex duabus Poteſtatibus inter ſe quidem intrinſece diuerſis, ſe in eodem ſubiecto inſolubili uinculo vnitis totam rei ſummam directuro.

Prodierunt quidem nouiter *Auctores diuerſae Proteſtantibus*, quorum nominibus paginam implere, ſuperuacuum duco, Directionem Cultus ſui *rem Collegialem* totius Coetus Fidelis eſſe asſerendo; ſed uiderint iſti, quomodo Auctoritatem Statuum, et Dominorum ſuorum Territorialium ſuo de Directione Eccleſiae externa conceptu in ſaluo reponant, aut horum approbationem deſuper obtineant. Mihi ſaltem dubium non eſt, *Ordines A. C.* Poteſtatem *externam realiter Directiuam* Eccleſiarum ſuarum nunquam dimisſuros, et *in ſolo Titulo Dignitatis*, et *Praeeminentiae* prae ſubditis ſuis eiusdem confesſionis ſociis acquieturos eſſe, quod vltimum tamen horum Doctorum Secta innuere uidetur.

§. VII.

Misſis his opinionibus omnino affirmo, facultatem Directricem externam in Eccleſiaſticis inter *proprietates ſolius Sacerdotii* eſſe; nam ſicut

Digitized by Google

Diſciplina Moralis pro notoria regula tenet, a *Fine* omnia Negotia humana inſtrui applicabiliter, et determinari, ita et *Finis ſpecialis* Eccleſiae *Politico* multo praegnantior, eminentiorque requiret ſubiectum imperans in *ſua* et *non alia Linea*; quid enim ipſisſimae rationi naturali magis congruere posſit, non circumſpicio. Iam aeque in aperto conſiſtit, quod *Sacerdotium* inter omnia Myſteria Nouae Legis ſupremum locum obtineat: igitur huic *priuatiue* adſcribenda venit *Suprema Poteſtas Clauium*, praeprimis, cum rurſus ex Natura rei pulcherrime conveniat, vt iſte Summam rei Spiritualis tractet, qui exercitium potisſimae eius partis ex *Inſtitutione Diuina*, et ſic, Iuridice loquendo, ex *Iure quaeſito* ſibi commisſum habet.

§. VIII.

Audire mihi quidem uideor, exempla *Pragmatica* CHRISTI tanquam *Fundatoris Legis Nouae*, eiusque Apoſtolorum huic Theſi repugnare, quatenus Doctrinam ſuam non exercitio *externo Imperii,* ſed *praedicatione Verbi, et mera directione morali* Fidelium formarint, et SALVATORE quidem nominatim Diuino Oraculo edisſerente, *Regnum ſuum non esſe de hoc mundo*, nec Diſcipulis ſuis, ſed *Orbis Poteſtatibus Gladium,* aut Imperium proprium esſe; et quae alia in ſubſtantia ſimilia obiici posſunt. Verum haec omnia asſertioni meae minime officiunt; praeterquam enim, quod huiusmodi Textus ad *mere Saecularia,* eaque *deſpotica* illius aeui Imperia, Ciuitatesque *Tyrannidi* proximas collineare uideantur, ita relatiue ad Statum *peculiarem* SERVATORIS OPTIMI, illiusque *Epochae* periſtaſin, quae Poteſtatis *externae* Sacerdotalis ſecundum *Ordinem Melchiſedech* impatiens erat, iuſtam interpretationem admittunt. Eccleſiae certe naſcenti in Apoſtolis, eorumque immediatis Succesſoribus non defuisſe ratione *Status*, et *Muneris Clericalis* Poteſtatem *Directiuam externam* Fidelium, ſed eosdem tantum ab *actuali* illius *Praxi* per Gentiliſmum, grasſantemque eo tempore in Chriſtianos tot perſecutionum rabiem tantisper ſuſpenſos, adeoque necesſitate eo adactos fuisſe, vt quocunque modo posſibili Fidelibus proſpicerent, argumento luculentisſimo inſeruit, quod ſubinde conuerſis ad Chriſtianam Fidem Imperatoribus Romanis, quorum initium notorie fecit CONSTANTINVS MAGNVS, Eccleſia illico celebrarit CONCILIA GENERALIA, (quorum *quatuor Prima*, NICÆNVM, CONSTANTINOPOLITANVM PRIMVM, EPHESINVM, et CALCHEDONENSE, vtpote ab ipſis *A. C. addictis* agnita exempli loco attulisſe ſuffi-

Digitized by Google

ſufficiat,) inibique non tantum *Varia Dogmata Fidei* definierit, ſed et *Hierarchiam* Cleri, ac huius *Statum, Functiones*, et *Munera* ordinarit, *Mores* Fidelium pio, et *Chriſtiano* ordine collocarit, ac demum *Cenſuras Eccleſiaſticas* determinarit, atque inflixerit immorigeris. Vid. praeter *Scriptores Eccleſiaſticos alios* CABASSVTIVS in *Notitia Eccleſiaſtica p.* 121. *ſqq.* Quid uero haec omnia in complexu ſuo important, niſi Virtutem *Directiuam* Eccleſiae *externam?*

§. IX.

Demonſtrata ſufficientisſime, vt opinor, ſunt fundamenta REIPVBLICÆ CHRISTIANÆ QVA TALIS; haec uero itidem ductu principiorum connaturalium *Caput quoddam Viſibile, Ordinarium*, et *Permanens* expoſcunt; nam DEVS modernum Statum Gratiae, eiusque obiecta externa ſingula non dirigit *immediate*, quo pacto Populum Iudaicum olim rexit, *Synagogam* eiusdem ſua *ſolius proxima* Poteſtate gubernans, Prophetarum operam annunciatiuam Voluntatis Diuinae tantum pro *Inſtrumento* adhibens. Deinde Communitas Fidelium *Viſibilis* eſt et *externe*, adeoque pariter *Viſibiliter* gubernanda; quod certo non ab alio, quam Viſibili Capite proficiſci poteſt; cum Gubernationem ſubiecto gubernando accommodatam esſe oporteat.

§. X.

Diſtinctius iam per partes ſuas *Regimen* Eccleſiae contemplari iuuabit, vnde per ſe *differentiae* eiusdem a *Poteſtate Ciuili* eluceſcent. Itaque *Religio*, totumque ei cohaerens Syſtema Eccleſiae externum *Auctorem* agnoſcit CHRISTVM. E diuerſo *Politia* vel *Voluntati* hominum ſui Iuris exiſtentium, et in eandem ſocietatem ciuilem vltro coëuntium, uel *Coactioni Bellicae*, dum populus a potentiore perdomitus cum uictrice gente in vnam Ciuitatem coaleſcit, ſuam originem debet. *Subiectum actiuum* Regiminis Eccleſiaſtici, ſi *Corpus integrum* reſpicias, SVMMVS PONTIFEX *cum*, uel *ſine Concilio Generali*, et quoad *Eccleſias*, et Communitates *particulares, ſubordinatoque modo* reliquus PRÆSVLVM ECCLESIASTICORVM exercendae pro foro externo Iurisdictionis ſpiritualis participum Chorus exhibent. Ita praeprimis intuitu Summi Pontificis ſentit obſequioſo Fidei ore Germania Catholica, in medio relinquens, qua ratione alii *Auctoritatem Concilii ſupra Papam*, et eius generis periculoſa principia adſtruentes asſertiones ſuas a nota Temeritatis purgent, quam Theſin in praeſenti nulla ex parte meam facio.

Digitized by Google

§. XI.

Subiectum paſſiuum Hierarchiae Eccleſiaſticae *integer Clerus* diuerſiſſimi generis, qui et quatenus in vſu poteſtatis externae ſpiritualis non eſt ipſe conſtitutus, cum reliqua *Communitate Fideli* efformat, hoc tamen Clerum inter, et dictam Communitatem intercedente diſcrimine, quod *haec* pro *diuerſitate Finium*, influentiumque eo *obiectorum* membrum *ſubditum* repraeſentet *Vtriusque Reipublicae*, *ille* uero tam intuitu *Muneris Sacri*, quam etiam quoad *Actiones*, et *Iura Perſonalia* nonniſi ſub qualitate *Ciuis Eccleſiaſtici*, vt ita loquar, ueniat, *Imperio Ciuili* regulariter (ratione rei rurſus ex *fine* dicti Clericatus oriunda) *minime* ſubiectus, niſi quousque ad plenam emolumentorum Ciuilium perceptionem indiſtinctim adſpirat; de quo inferius.

§. XII.

Tranſeo ad *Obiectum immediatum Poteſtatis Clauium:* et eatenus haec ſummatim uerſatur circa *Dogmata Fidei* decleranda, circa *Cultum Diuinum*, ac *Diſciplinam moralem* Fidelium, quatenus ſpecialiori ratione ad obiecta modo expreſſa, et obtinendam ſalutem ordinatur; et demum circa *Conſtitutionem*, *Iura*, *Functiones*, et *Obligationes* Perſonarum, rerumque Eccleſiaſticarum earumque *Poſseſſiones* Temporales. Quod ad *Formam* attinet, exercetur Imperium ſpirituale ad ſimilitudinem Imperii Ciuilis per *Publicas Generales Ordinationes*, harum ad *facta* in occurrentibus caſibus peragenda *applicatione*, et *executione* ſpirituali.

§. XIII.

Et hoc eſt *proprium* Ius circa Sacra *intrinſecum*, et *directiuum*, recte deſcribendum, quod ſit *Poteſtas Ordinaria circa totum Complexum Religionis Mandata*, *Ordinationes*, *Legesque Vniuerſales promulgandi*, *hasque medio Iudiciorum propriorum applicandi*, *ac demum ſubſidiis executiuis Syſtemati Eccleſiaſtico congruentibus* (quo numero poenae Eccleſiaſticae uarii generis ueniunt) *ad effectum deducendi*, *et in ſumma ea omnia diſponendi*, *quaecunque proxima*, *et realis Eccleſiae Neceſsitas*, *Vtilitasque expoſcere uidebitur.* Cum uero ex vna parte non Vniformis ſit omnibus de Poteſtate Clauium, et Maieſtate Ciuili, ac vtriusque Vi, et Virtute conceptus, et ex altera Iurisdictio Spiritualis Politicam, et haec iſtam ſaepius proxime contingat; hinc non potuit non multoties inter *Sacerdotium*, et *Imperium confuſio Finium* oriri. Quae uero negotia proximam *Conflictus* anſam eatenus uel iam dederint, uel praebere deinceps posſint, ſequens Sectio declarabit.

SECTIO

SECTIO II.

DE

Conflictu Imperiorum Eccleſiaſtici, et Saecularis quoad externa.

§. I.

PRaeſens Tractatio tres partes in ſe complectitur; *prima* de Sede Romana, eiusque Capite Summo Pontifice abſtractim conſiderando, *altera* de eodem ut Gubernatore Externo totius Eccleſiae, quidque ſub hoc reſpectu in perſonas, bona, et Iura Saecularium facultatis legitimae posſideat uel non? et *tertia* de Imperio Politico, quidque ſub huius ſphaerae iuſto, et inculpabili exercitio Rectores Rerumpublicarum Temporalium in Syſtema Hierarchiae Eccleſiaſticae ſtatuere ualeant, uel ſecus? e fontibus genuinus Iurisprudentiae Publicae Vniuerſalis diſcurret.

De Pontifice Romano abſtractiue, ſiue ſecundum ſe conſiderando.

§. II.

Statuere reperio *A. C. Doctores*, et forte nonnullos alios, *Conſtitutionem* Pontificum olim ſaltem *Maieſtati Caeſareae* appertinuiſſe, et ex hoc fonte Poteſtatis emanaſſe. Proferunt in hunc finem exempla perplura Imperatorum Germanicorum Pontifices conſtituentium, et deponentium; PFEFFINGER. VITR. ILLVSTR. *Lib.* 1. *Tit.* 15, §. 22. *p.* 1367. *ſqq.* Iudicant pariter, ſibi, ſuaeque opinioni ſuffragari *Conuentionem* inter OTTONEM I. MAGNVM, et PAPAM LEONEM VIII. initam, ui cuius illi, eiusque Succesſoribus ORDINANDÆ SEDIS ROMANÆ POTESTAS adſcripta fuerit; *Idem* PFEFFING. *Lib.* 1. *Tit.* 2. *p.* 62. *ſqq.* Sed re ipſa labili fundamento intentionem ſuam ſuperſtruunt; permisſa enim plena Veritate exemplorum allatorum quoad factum ipſum, de quo pasſu mihi nihil diſcutiendum ſumo, illa vt plurimum enata fuere ex *Controverſiis*, atque *Disſidiis* Sedem Romanam inter, et Caeſares ſaepe numero ſubortis, vt proinde *Ius* aliquod inde reſultare nequeat; aut ſi extra hanc cauſam originalem euenere, contigerunt profecto omnia iis *rerum*, *temporumque Circumſtantiis*, quibus Eccleſia in ſuo Syſtamate practico, et proxime applicabili Imperii externi hinc inde *turbata* fuerat, emergentibus quippe Creationum Pontificarum caſibus malo *Schiſmatum* domeſtico uel iam inuoluta, uel praeſentisſimo huius

ius calamitatis periculo expoſita; prout haec omnia locis prius allegatis abunde comprobantur. Neque plus euincit decantatum adeo *Pactum Leonino-Ottonianum*; ponamus enim rurſus iſtud in tenore ſuo, quo à GRATIANO *in Can.* 23. *Diſt.* 63. exhibetur, vnquam in rerum natura extitisſe, quod tamen *Grauiſſimi DD.* in dubium uocant, et *Canonem cit.* cum BARONIO *Tom. IX. Annal. ad An.* 774. §. *XIII.* etc., ac GRETSERO *in Apologia* pro BARONIO *Cap.* 1. et 18. ſubleſtae fidei, atque *Suppoſititium* cenſent; idque certum uidetur *Celeberr.* P. FRANCISCO PAGI *Breuiar. Geſtorum Pontific. Romanor. Tom. II. p.* 230. *N.* 6. ibi: „In *Leonis VIII.* pſeudo-ſynodo Romana edita fertur Conſtitutio, „qua *Ottoni* Imperatori, eiusque Succesſoribus concesſa eſt in perpe„tuum facultas eligendi Romanum Pontificem, et inueſtituras Epiſco„pis tribuendi. Hanc Conſtitutionem GOLDASTVS *Tom. I. Conſtit. Im„perial.* ex GRATIANO *Diſtinct.* 63. *Cap.* 23, THEODORICO NIEMO, et „aliis refert, pluribusque defendit. Imo MARCA *Lib.* 8. *de C. S. et I.* „*Cap.* 12. *et* 29. a *Leone VIII.* datam fuisſe contendit. Verum BARONII „argumentis non reſpondet, quorum primum petitur a falſitate ſimilis „Concesſionis ab *Hadriano I. Carolo Magno* factae, et in praetenſa *Leo„nis VIII.* Conſtitutione memoratae, quaſi uere eam *Hadrianus* emiſis„ſet; cum ergo huius falſitatem ex ipſomet MARCA in *Hadriano* oſten„derimus, BARONII argumenta adverſus *Leoninam* nobis non posſunt „non probari. Quoad exemplar eiusdem Conſtitutionis *Leonis VIII.* „a THEODORICO NIEMO, qui circa *Annum MCCCCX.* uixit, relatum, „illud ab imperito quodam Schiſmatico circa *Saeculi X.* finem exco„gitatum esſe, multis probat *Annotator* BARONII, quae apud ipſum „legi posſunt; pudet enim in refutatione tam *putidi Figmenti* immorari.„ Demus, inquam, iterum iterumque, *Leoninam* Conſtitutionem ita reuera editam fuisſe; et quid arguit, niſi *morbum Antipapatus*, et triſtisſimam eo tempore Eccleſiae Romanae conditionem? Vt adeo Imperatores non *proprio Majeſtatis*, ſed *Iure Protectionis Extraordinario*, ac *Temporario* in huiusmodi Circumſtantiis vſi fuerint.

§. III.

Verum aliter haec omnia ſe habent, poſtquam tam *Canone*, quam *Vſu* Creatio Pontificum a *ſolo Clero*, eoque *Primario* Eccleſiae totius, nempe *Cardinalitio*, peragitur; quocirca integrum diſcurſum §. *praecedentis* inter Hiſtoricas ſpeculationes *medii aeui* referendum iudicabis. Sed turbat circulum aliquatenus *Ius famoſum ſic dictae Excluſiuae Papalis*, foetus,

Digitized by Google

foetus, quem temporum non ita remotorum *Ratio Status* parturiuiſſe uidetur; deſcribi effectiue poteſt, quod ſit *Actus*, *quo a Cardinalibus Protectoribus Nationum Publice in ipſo Conclaui hoc, iſtudue ſubiectum Electionis paſſiuae incapax edicitur, addita declaratione, in Caſu Creationis contra factae, illud a Principalibus ſuis non iri agnitum.* Exercent hunc actum vt plurimum CÆSARES, non tamen ex *Iure Caeſareo antiquo* proprie ſic dicti Imperii in Vrbem Romam, et Pontificem, tanquam reſiduum quoddam, vt quidam nouiſſime ſibi perſuaſit CLARISS. ESTOR. *in Diſſert. de Iur. Excluſiu. Papal.*, qui proinde praerogatiuam hanc *Soli Cæſari*, amotis de Iure, vt ait, *reliquis Statibus Catholicis*, aſſignauit; ſed quid de *Reliquiis Iuris* uel uerbo mentionem iniicere iuuat, ubi *Ius ipſum* uel nunquam extitit uel omnino *Vſu contrario* ab iis, quorum ex ſuppoſito intereſt, *tacite* approbato dudum ſublatum eſt? Alia igitur circumſpicienda origo, quae aſſignari alia nequit, quam *Naturalis Defenſio*, qua quis in tempore ſe praemunire intendit aduerſus *Praeiudicia* ſibi ab hoc, iſtoue Pontifice futuro ueriſimiliter imminentia; ſed an is ipſe titulus *firmae baſi Iuris* innitatur, id ipſum eſt, quod ſub criticam disquiſitionem cadit.

§. IV.

Affirmandi momenta eſſe poſſunt, *Defenſionem ſui, Iuriumque ſuorum* eſſe *Iuris Naturae*, quo licitum ſit, damna, et incommoda non *praeſentia* tantum, ſed et ueriſimiliter *futura* a ſe auertere; ſuadere etiam ſanam *rationem ſtatus*, *in Via* amoliri id, quod in *Termino* uel nullo amplius, uel difficillimo certe negotio amouibile exiſtit; ita quidem *Politicorum* ſchola ratiocinabitur; ſecus uero ſentiunt *Canones* nimirum

I.) Principium adeo *illimitatum Defenſionis Naturalis* ne quidem inter *Gentes qua tales* iuſto modo obtinere, ſed omnino ad qualitatem *Inculpatae Tutelae* praerequiri *damna* uel *exiſtentia*, uel ueriſimilitudine moraliter certa, penſatis rite circumſtantiis, *imminentia*, ne alias, ſic dicta *Defenſio Naturalis* non *proprios*, ſed *arbitrarios* tantum *Terminos* habere permittatur, proxima praebeatur anſa *diffidentiae perpetuae* inter Gentes, et *Status* HOBBESIANI, ſiue *Belli omnium in omnes* infelix problema reſuſcitetur.

II.) Saepe memoratam *Defenſionem Naturalem* in obiecto praeſentis quaeſtionis carere *ſuppoſito*; ex natura ſua enim eam applicari non poſſe, niſi inter *aequales*; in praeſenti autem agi de *creando Capite* Eccleſiae, et in ordine ad hoc Poteſtates Catholicas non habere ſe in linea *aequalitatis*, ſed *uerae ſubiectionis*; ac licet SEDES ROMANA *Principatu*

Digitized by Google

patu etiam *Saeculari* praefulgeat, ſubque eo reſpectu *Commercii Gentium* ſit compos, quod ſubiectionem non norit; hanc tamen qualitatem acceſſoriam tantum eſſe iſti alteri PASTORIS SVPREMI *totius Eccleſiae*; quam idcirco principaliter in conſiderationem venire oporteat; Hoc intuitu igitur

III.) Omnino, et eo magis obligari Status Catholicos, vt *pleniſſimum Electionis Vſum* relinquant iis, (*Cardinales* intelligo,) quibus *Lege Eccleſiaſtica Vniuerſali*, adeoque ubique regulariter *Obligatoria* attributa ſit.

IV.) Quod haec ipſa Conſtitutio Eccleſiae manifeſtisſimis rationibus inſtructa ſit, cum aptisſime conueniat, *Caput Supremum, et Principale Clerici imperturbate* eligi a *Clero*, et quidem *illo*, cui intimae rationes Eccleſiae *quotidiano Vſu* exploratisſimae ſunt, et pateſcunt; ubi contra *immixtio Principum Saecularium* huiusmodi *Electiones Canonicas* cum *detrimento* Eccleſiae ſaepe in *longum* Temporis *ſpatium* protrahit, imo uero proximam *Schiſmatis* occaſionem pro diuerſis circumſtantiis ſuppeditare poteſt; vt adeo publicis *Eccleſiae Vniuerſalis* rationibus merito cedere debeat *intereſſe particulare* vnius, alteriusue Principis, vt vt ex ſuppoſito certum, et liquidum. Pro qua Parte interim firmiora pugnent argumenta, Lector iudicet.

§. V.

In contemplatione abſtractiua Sedis Romanae, Summorumque Pontificum vlterior occurrit quaeſtio: *An ii in propugnationem Poſſeſſionum ſuarum, Iuriumque mere Temporalium aduerſus Poteſtates Supremas Catholicas cum effectu vti queant gladio pure ſpirituali Excommunicationis?* Res ancipitem Dubitationis aleam uel ineunte *hoc Saeculo* ſubiit, et magnis animorum motibus agitata fuit; prout *obuia* pasſim *Hiſtoria* luculentisſimo Teſtimonio adſtipulatur. *Scripta Amoebea*, quae tunc temporis prodiere, exhibet FABRI Staats-Canzley *Tom. XIII. C. XVI. N.* 1. 2. 3. etc.

§. VI.

Politicus quaeſtionem in partem *Negatiuam* reſoluit, eoquod Papa relatiue ad latifundia ſua *Temporalia* ornatus ſit *Vera Maieſtate Temporali*, conſtituat in *Corpore Politico Gentium Notabile* Membrum, gaudeatque harum Iuribus tam *actiue*, quam *pasſiue*, a quibus uero Iuribus *Eccleſiaſtica Cenſura* aliena ſit minimeque in iſtam claſſem pertinens. Et uidentur principia huiusmodi omnino euincere ſuum intentum in *Caſu*, quo Pontificum vnus, alterue *Ius belli Actiuum* exercet; hoc ipſo facto enim ſe quoque *offenſioni* alterius Potentiae exponit. Aſt haec *Circum-*

ſtantia

Digitized by Google

ſtantia extra *Statum* noſtrae *quaeſtionis* uerſatur, *hoc ſuppoſito* innixum, quod Pontifex *primo hoſtiliter* non agat.

§. VII.

Et in his demum genuinis Quaeſtionis terminis *Aſſertor Immunitatis Eccleſiaſticae* Politico refragatur, neruum probandi ita inſtruendo: Pontifex ordinarie *Arma temporalia* nulli Principum Catholicorum intentat, ſed vt plurimum potius gerit *Mediatorem Pacis* quaſi *ui Officii* talem, ſubque hac qualitate ab Orbe Catholico hodie ſuſpicitur; Quodſi igitur *Vim ſibi illatam* Vi ſufficienter aptata, Iure Naturali permittente, repellere nequeat, eo iuſtius ad *Arma Spiritualia* in *ſubſidium* confugit, ſiquidem haec pro *manutenendo* Vniuerſali Syſtemate Eccleſiae, ad quod *Poſſeſſiones Temporales* pro moderna rerum, temporumque periſtaſi *indiſpenſabiliter* pertinent, ex neceſſitate rei comparata, Eccleſiaeque propria ſunt; *Idem* FABR. *C.* 16. *N.* 1. 2. Interim hoc forte non adeo controuerſum eſt, *Cenſuram quaeſtionis* etiam fundatam non ferri a Pontifice ut *ſuperiore* uel *Iudice* in *ſubditum*, et per *modum Sententiae*, ſed vt a *Principe aequali* in *aequalem*, et per modum *remedii Defenſionalis*; ideoque effectum ſuum tantum obtinebit *dependenter à Conſcientia* Cenſurati, vti alia omnia, quae inter *Gentes qua tales* geruntur; Sed porro *incidenter* quaeres: *An non Cenſuratus quaeſtionis ſaltem in foro externo teneatur ſe talem gerere, licet forte in foro poli de Iuſtitia Cauſae ſuae certum ſe reputet?*

Affirmabit *Canoniſta* ratione *uitandi ſcandali*; contrarium ſibi rurſus perſuadebit *Politicus*, quod tali ratione abſque vlteriori opera adhibita ſe quis uictum contra *Stilum*, *Moresque* Gentium ipſo facto profiteretur. Ego *incidentem* hanc aeque minus, ac *Principalem* quaeſtionem reſoluere auſim, contentus denuo, vtriusque partis Argumenta in medium attuliſſe.

De Sede Romana vt Gubernatrice exteriori Eccleſiae Fidelis, quidque Imperio Eccleſiaſtico qua tali in Perſonas, Res, et Iura Laicorum Legitimae Facultatis competat uel non?

§. VIII.

Maieſtas Imperio Eccleſiaſtico quoad *Dignitatem* indubie cedit; quoad Poteſtatem autem *vtriusque Summam*, et *Ordinariam* vna alteram vt *parem*, et *aequalem* reſpicit; cum Maieſtas in ſua ſphaera *aeque* ſit *ſuprema*, ac Eccleſia in ſuo ordine. At *extra ordinem*, et vbi ſubingreditur *proxima* et *realis neceſſitas* Eccleſiae, Poteſtati Clauium Maieſtatem *ſubordinatam* exiſtere in *uero genere ſubiectionis*, me conuincit *Finis* vtriusque Reipublicae; nam ſicut inſpecta intentione creationis ſublunaris *Tem-*

Digitized by Google

poralitas cuiuslibet Ciuis, adeoque et altera Maieſtatis, vtpote cum illa in effectu coincidens, *principaliter* et *vltimato* eſt propter *Finem Spiritualem*, et *profluum inde* Imperium Eccleſiaſticum, ita profecto Eccleſiae in Caſibus, quibus cauſa Publica eiusdem pro conſecutione Finis ſibi præſtituti ita exigit, *Vis obligandi* Ciuitatem politicam ſuperesſe debebit; in quo ipſo *infallibilis Nota*, *Teſſeraque ſubordinationis moralis* latet.

§. IX.

Verum quemadmodum in Ciuitate, non obſtante, quod Princeps *intentionem fundatam* pro *Imperio Vniuerſali* teneat, ratione *actualis applicationis* eiusdem, qua ſe ſubditi perſaepe *vltra Officium Regium* grauatos conqueruntur, non vna inter *Caput Ciuile*, et *membra* exoritur Ciuilis *Disſenſio;* ſic olim inter *Nationes reliquas* praeprimis GERMANICA in puncto *Collationum Beneficialium*, *Annatarum*, *Iurium Pallii*, *ſimiliumque Grauaminum* cum ſede Romana conflictata fuit. Hiſtoriam rei ſiſtit Pfeffinger. *cit. Lib.* 1. *Tit.* 15. §. 23. *p.* 1396. *ſqq.*, in cuius tamen euolutione *Cautela Catholica* vti commendanda omnino, ita ſedulo, circumſpecteque eſt adhibenda vbique. Grauamina ipſa per NOMINATISSIMA GERMANIÆ CONCORDATA in ſubſtantia ſublata ſunt. Id autem pasſim ſciſcitari ſolent: *An memorata Concordata Originitus Vim meri Priuilegii Papalis*, *uel potius proprii Pacti conſecuta ſint*, *adeoque eam et deinceps conformiter Principiis Naturalibus Pactorum retinere debeant?* Et poſterius omnino ſtatuendum uenit.

§. X.

Nam I.) Sedes Pontificia quidem in *Exercitio* Imperii Eccleſiaſtici *fundata intentione* gaudet; ſed vbi in particulari contra illud *iuſta Grauamina* obtenduntur, quae certe Germanis non defuisſe uidentur; in hac, inquam, hypotheſi ſecutae *Colliſionis iuſtae* inter Eccleſiam, et eius Membra, *nexus* Imperii Eccleſiaſtici in tantum *laxatur*, vt ea, quae deinceps pro *ſopiendis Controuerſiis* vtrinque aguntur, cenſeantur, ſaltem quoad *praeſens negotium inter pares* geri, *cesſante* tantiſper *Vinculo Imperantium*, et *Parentium*. Necesſario igitur *Vnio Voluntatum e praeuiis illis Tractatibus pacificis reſultans* non pro *Actu Imperii*, ſiue *proprio Priuilegio*, *ſimiliue Ordinatione*, ſed pro *mero Pacto* habenda eſt. Ducta *paritas* a *Republica Ciuili* in ſimili caſu cum Ciuibus ſuis conueniente rem optime illuſtrat.

II.) *Copiae* Concordatorum *tam Sedis Romanae*, *quam Germaniae Nomine* pasſim *ſubſcriptae* leguntur, Schmavs. *Corp. Iur. Publ. Acad. p.* 84. De

Digitized by Google

De *ſimili ſubnotatione ipſius Originalis* aeque minus dubium prudens ſuperesſe poteſt illi, cui *totum rei geſtae contextum* rite ponderare placet. Iam uero quis non uidet, *experientiae*, et *principiis Diplomaticis* manifeſte refragari, Priuilegium, aut Gratiam Superioris *in ſcripto* impertitam ab *ipſo Priuilegiato* ſubſcribi? Vt adeo *appoſitio manus utrinque facta* indubio argumento ſit, praeſcripta *in uim ueri Pacti* ualere. Quae asſertio vtique procedit, vbi Nationem Germanicam *in Corpore*, ſiue *collectiue*, vt aiunt, *acceptam* nobis repraeſentamus. Quodſi enim *ſingula* eius *membra diuiſim* conſiderentur, Concordata *Conſtitutionis*, uel *Sanctionis*, aut *Legis vniuerſaliter obligantis* indolem aeque ſortiuntur, ac *Capitulationes Caeſareae*, quae licet quoad primigeniam conſtitutionem *inaequalis Pacti* rationem habeant, *Nomotheticam* tamen *Naturam* cum reliquis Imperii Sanctionibus aequalem participant.

§. XI

Quum itaque *genuinam* Pactorum, ſeu Conuentionum *Naturam*, atque *Indolem* Concordata Germaniae ſortiantur omnino, conſequens eſt, vt illa ABSQVE MVTVO VTRIVSQVE PARTIS CONSENSV

I.) Quoad *ſenſus dubios* nec *Interpretationem Authenticam*, nec

II.) *Derogationem* aliquid abolendo, *Subrogationem* aliquid mutando; nec

III.) *Abrogationem* Conuenta penitus tollendo, admittere queant; quod enim ab initio in Vim *formatae Conuentionis* euaſit, in hac qualitate etiam conſeruari debet; vt proinde *Eccleſiae Imperium qua tale* hic non amplius obtineat locum, cum res *primitus*, et *in ſui conſtitutione* ex *eo fonte* non profluxerit. Vnde colligere pronum eſt, quare hinc inde ſuccesſu temporis ſuccreuerint *tot Grauamina* CAPITVLORVM METROPOLITANORVM, et CATHEDRALIVM Germaniae, conquerentium, *concordata* aeque, ac *Statuta ſua*, et *Obſeruantias Capitulares* ex *arbitrio* negligi. Exempla noſtrae aetatis refert FABRI Staats-Cantzley *Tom. II. Faſc. I. a N. 1. vsque ad 9. incluſ. Tom. IV. C. 4. Faſc. 2. Tom. IX. C. XI. N. 2.*

§. XII.

Succedit disquiſitio de *Obiectis ſaecularibus* Fidelium, quidque in iis *Imperio Eccleſiaſtico qua tali* Iuris competat, uel non? Vbi prima quaeſtio ſe offert: *An Ecleſia Clero Curato fundum ſuſtentationis, Decimas intelligo, e bonis Laicorum asſignare posſit?* *Canoniſtarum* argumenta *affirma-*

 tiua

Digitized by Google

tiua haec ſunt, nimirum iam in *Lege Veteri Decimas Leuitis* ab ipſo DEO deſtinatas fuiſſe, quam *Sanctionem Diuinam Veterem* Eccleſia eo magis pro *Clero ſuo Curato reſuſcitare*, uel potius *retinere* potuerit, quod *ipſa qua talis* ſuſtentationem ſtabilem praebere nequeat; Ex aduerſo autem Largitiones, Fundationesque Fidelium tam *incertae* ſint, quam *certo* quotidianis Cleri Spiritualibus Officiis opus eſt; igitur eatenus Eccleſiam merito *Vi Imperii Eccleſiaſtici Vniuerſalis Victum* e bonis Laicorum *perpetua Lege* asſignare potuiſſe, quod praeterea *manifeſta Æquitas Naturalis* ſuadeat, *Clero Alimenta ſtabiliter* praeſtari ab iis, quibus ipſe *Sacra* quotidie adminiſtrat.

§. XIII.

Ac in bonis quidem *fertilibus* et ab *antiquo cultis* Membra Eccleſiae Curata intentionem ſuam plerumque *etiam poſſesſione munitam* habent; ſi modo *Decimas* ex *Conceſſione* Summi Pontificis, aut *Priuilegio Saeculo datas* excipis, id quod etiam de *Decimis Noualium* ſtatuendum uidetur, vt et in iis *Clerus Curatus* ſaltem adverſus *Decimatorem Vniuerſalem loci*, qui ejusdem ſecum *Curatae Conditionis Eccleſiaſticae non* eſt, vti et contra *Poſſesſores fundorum ipſos Libertatem Naturalem* aduerſus *Decimabilitatem* generaliter obmouentes fundatus exiſtat; cum tam pro *Decimis Noualium*, quam pro *reliquis* plena *rationis identitas* militet. De caetero argumenta *Procuratorum Fiſci Principalis Decimas Noualium ſuis Principalibus e Capite Territorii uindicantium* ſuo loco, criſique ob paginarum anguſtiam merito relinquo.

§. XIV.

Etiam ratione *Delictorum* a Laicis commisſorum *Dioeceſes*, et *Territoria* quandoque conflictari uidemus. Sunt uero *delicta*, de quibus hic ſermo, *triplicis* potisſimum *generis*, *pure Ciuilia*, *pure Eccleſiaſtica*, *et Mixta*; *Prima* ſunt, quae *immediate* offendunt *ſolam Ciuitatem*, quo inter reliqua pertinet *Crimen laeſae Maieſtatis in genere*, *et ſpecie*: *Altera ſpecies Statum Eccleſiae proxime uiolat*, u. g. *Simonia*, *Apoſtaſia* etc. Adeantur *Canoniſtae loc. congr. Mixtorum Criminum* clasſi accenſentur, quae contra *Officia Hominis erga DEUM*, *erga ſe ipſum*, *et alios* peccant, ideoque propter *immediatam Transgresſionem Legis Naturalis* in vtramque Rempublicam *aequaliter* impingunt.

§. XV.

Sicut delicta *primi generis* ad Cognitionem, et Animaduerſionem *Iudicis Saecularis priuatiue* ſpectant, ita illa *ſecundae* et *tertiae ſpeciei*, quatenus

Digitized by Google

tenus *criminaliter* in *foro Saeculari punibilia* ſunt, huic ab Eccleſia merito relinquuntur, et eatenus res omnis ſatis expedita uidetur. Reliqua uero delicta *mixtae claſsis*, praeprimis quae *ſextum praeceptum Decalogi principaliter*, uel *reductiue* concernunt, quo numero ſunt *Adulteria ſimplicia*, et *prima* in locis, vbi *Criminali pœna* non afficiuntur, *Fornicationes ſimplices*, et huic connexus *Punctus alimentationis* prolium illegitimarum, et ſimilia, *non* adeo *certae* ſemper *Iurisdictionis* reſpectu *Iudicum Eccleſiaſticorum*, et *Saecularium* habentur. In regula quidem *praeuentionem* obtinere recte dixeris, cum eo ipſo, quod *mixta* ſint, vtriusque Reipublicae *Iudicium peraeque* fundent. Sed in *Hypotheſi Obſeruantia*, et *Statuta locorum* perſaepe *Exceptionem* faciunt, quae idcirco optime in ſubſidium illuſtrandae rei praeſentis aſſumuntur.

De Maieſtate Politica, quidque eidem in Perſonas, Res aut Bona Cleri Iuris competat, uel ſecus?

§. XVI.

Principaliter hic ſeſe conſiderandum offert CLERUS PRIMARIUS Imperii noſtri Romano-Germanici, quo nomine *Principes*, atque *Status Eccleſiaſticos* denotamus. Circa horum, praecipue *Archi-et Epiſcoporum*, conſtitutionem lis ingens, teſte Hiſtoria *Saeculi XI*, efferueſcere coepit inter S. GREGORIVM VII. *Summum Pontificem*, et HENRICVM IV., vtroque illam ſibi uindicante. Suſtulerunt disſidium vtriusque Succesſores CALLISTVS II., et HENRICVS V. mediante *Famoſa Transactione Wormatiae Anno MCXXII.* inita, ui cuius *Electio* dictorum Praeſulum *Eccleſiae* relicta, uel *potius reddita*, *largitio* uero *Feudalis Regalium* peragenda *Signo Sceptri* Maieſtati Caeſareae aſſerta eſt; Euolu. SCHMAVS. *Corp. Iur. Publ. Academ. p.* 1. *ſqq.*

§. XVII.

Verum, cum quidem uigore dictae TRANSACTIONIS CALLISTINO-HENRICIANÆ *Pedum*, et *Gladius* in Eccleſia Germanica ad *Originarios* vtrinque *Fontes* redierint, nec tamen *diſerte* expresſum fuerit, *vtrum Praeſules Germani prius ab Eccleſia Epiſcopi, uel contra a Caeſaribus omnium primo Principes Imperii formandi ſint* ambigua forte nonnullis quaeſtio uidebitur: *An non in hoc negotio praerogatiua Caeſareae Maieſtati debeatur?* Cum praeſertim Imperatorem *paciſcentem ſibi, ſuisque Succeſſoribus Inueſtituram Regalium per Sceptrum*, quae dimisſae priori per *baculum* et *annulum* ſucceſsit, hodieque, *eodem ritu* intuitu Principum & Eccleſiaſticorum

rum

rum, et Saecularium *per Gladium Imperialem* peragi ſolita laudatos Antiſtiſtes *in eſſe Principum*, aut *Statuum Imperii* uel *format* primitus, ſi *noua* ſit, uel ciuiliter *confirmat* in ea qualitate, ſi *renouata*, *praecipuo quodam modo* reſeruasſe, non pauci arbitrentur.

§. XVIII.

Et profecto dubium hoc *Deciſionem luculentam e Tabulis Pacti Wormatienſis* haurire nequit; at poſtquam Epiſcopi *ſolenniori forma* et *ſtabiliter* a Curia Romana coeperunt *confirmari*, eaque ſuper re diſerte in *Concordatis Germaniae* cautum eſt, SCHMAVS. *Alleg. Corp. Iur. Publ. Acad. p.* 80.; res dubio caret, cum altefati Praeſules *primo* a Sede Apoſtolica in *qualitate Epiſcopali*, et *deinceps* ab Imperatore *in eſſe Principum* determinentur. Hinc *ante Tempora Pacis Osnabrugenſis Epiſcopi A. C.* ex eo potisſimum Capite, quod *Confirmationem Papalem* non obtinuisſent, a Catholicis *etiam quoad effectus politicos* ſub ea qualitate non ſunt agniti; OBRECHT. *ad I. P. O. Art. V.* §. 21. Praxis id etiam oſtendit quotidiana, ſiquidem Confirmationem Papalem *prius*, quam Inueſtituram Caeſaream, *nec refragante Aula Imperiali*, *dato caſu* expetere asſolent. Imo memorata Inueſtitura ipſis non confertur, donec *Originale Confirmationis Pontificiae* exhibuerint; MOSER. *ad Ord. Iudic. Imperial. Aul. P.* 3. *p.* 523. Minime obſtat dictis, reperiri interdum in *Comitiis*, et in *reliquis Functionibus Publicis*, atque *Expeditionibus Negotiorum Imperii* Archi- et Epiſcopos *adbuc mere electos;* VITRIAR. *Inſtit. Iur. Publ. Rom. Germ. Lib.* 4. *Tit.* 1. §. 19. Namque

I.) Haec *extra ordinem* contingunt eodem modo, quo ſubinde *Principes, et Status Saeculares etiam necdum inueſtiti de Regalibus* inter *Comitialiter deliberantes* comparent. *Confer. cit. Auct. loc. Alleg.* §. 22. Ex neutra autem parte propterea *Regula* conficitur.

II.) Eo Tempore, quo illa *Coadminiſtratio* Negotiorum Imperialium ab Archi- uel Epiſcopo, ſimiliue Perſona Eccleſiaſtica mere adhuc electa exercetur, *aeque parum* adeſt *Inueſtitura Caeſarea*, *quam certo Confirmatio Papalis* deficit. Verſantur igitur exempla eius generis extra *Terminos noſtrae quaeſtionis* eo tendentes: *An Perſona Eccleſiaſtica mentionis de Iuribus Regalibus a Caeſare legitime inueſtiatur, etiam necdum a Pontifice confirmata?*

III.) Caſus obmoti tantum habent locum in *Electionibus Canonice factis*, nulloque *ſaltem ſenſibili defectu* laborantibus, et quae proinde Confirmationem Papalem *in Ventre*, quae *Pragmaticorum phraſis* eſt, iam gerunt.

Digitized by Google

runt. Saltem Imperium non admittet electum Clericum intra *Gremium ſuum*, niſi prius de *Avthentia Electionis ſuo modo* certius redditum fuerit.

§. XIX.

Iſtud uero quaeſtione dignum eſt: *An non ſaltem extra Ordinem Imperatores adhuc hodie poſſint Auctoritatem ſuam Electionibus Praeſulum Maiorum Imperii interponere, ac explicite etiam Vi Maieſtatis ab Electione paſſiua impedire ſubiectum, quod iudicant Reipublicae nociuum fore?* Repraeſentat Caſum rei ſatis memorabilem FABRI Staats-Canzley *Tom. XI. Cap.* 13., qui concernit negotium *Electionis Epiſcopalis Monaſterii Anno* 1706. peractae, vbi glorioſisſime defunctus Imperator D. IOSEPHVS *Epiſcopo Paderbornenſi*, etſi *per maiora* electo, in *publica Conferentia Capitulari Excluſiuam* cum comminatione dederat, ſe tam *Confirmationem Electionis Romae* impediturum, quam eidem etiam denegaturum esſe *Inueſtituram* Regalium; *Alleg. loc. N.* 2. 3. 4. Quam ob cauſam deinde a *Rege Pruſſiae* qua *Commembro Circuli Weſtphalici, et a Statibus Generalibus foederati Belgii*, nec non ab *ipſo Electo* varia pro *Libertate* Electionis de- et remonſtrata fuisſe nouimus.

§. XX.

Quoad rem ipſam quaeſtionis diſcordant *Canoniſtarum*, et *Politicorum* principia, hi in partes *affirmatiuas* propendent, dum propugnant

I.) Non pertinere inter *Caſus Metaphyſicos*, eligi posſe a *Gremiis Capitularibus* Subiectum Patriae ueriſimiliter plus damni, quam vtilitatis allaturum; praeprimis, ſi Praeſulatus Eccleſiaſticus *Potentiis extraneis Imperio* non adeo *Amicis conterminus*, uel iisdem forte *Iure* aliquo *Protectionis, et Clientelae, alioue* addictior ſit; vbinam uero periculum hoc *reapſe* ſubuerſetur, diiudicari omnino debere, et auerti a Maieſtate, et Capite Reipublicae.

II.) Licet caeteroquin in *Caſibus ordinariis* Electioni Eccleſiarum Germanicarum ſe *Iure* nemo immiſceat, aliud tamen fore in *contingentia* quaeſtionis *extraordinaria*; cum *Salus Reipublicae ſuprema Lex* ſit, reliqua Iura priuata uincens, cui *fundamentali* (vt quidem *huius ſententiae Patronis* uidetur) *Regulae* Sanioris Politices ſe quoque Praeſulatus Eccleſiaſtici, vtpote qui *plenisſime* participant *Ius eminens Ciuitatis Germanicae*, conformare teneantur.

III.) Vſum *liberi ſuffragii* Capitulo in omnibus reliquis Subiectis praeter id, quod *pro excluſo* declaratur, ſatis adhuc in ſaluo ſuperesſe. Inſpic. *eiusdem* FABRI *N.* 8. etc.

Digitized by Google

§. XXI.

Canoniſtae uia contraria incedunt, reponuntque

I.) Electuros haud dubie absque eo *Obligationi ſuae iuratae*, qua in iſtis occurrentiis tam Patriae, quam Eccleſiae deuincti ſunt, ſatisfacturos, ac damna vtriusque pro uiribus amolituros esſe. Ex aduerſo autem

II.) Maieſtati Caeſareae anſam proximam praeberi, *quauis opportunitate* ſe ſe *Creationibus* Antiſtitum Germanicorum *ingerendi*; qui conatus ita comparatus uideatur, vt

III.) *Libertati* Eccleſiarum e diametro repugnet, *plus* idcirco ipſi *Publico detrimenti*, quam *ſperatae vtilitatis* allaturus. Euolu. rurſus FABRI *loc. cit. N.* 2. 6. 7. 9. 10.

IV.) *Nulla* Imperii *Lege*, aut *Obſeruantia* probari posſe, Imperatori, praeprimis in *moderno Syſtemate Imperii*, *plus Iuris*, *Auctoritatisue* in *Principes Eccleſiaſticos*, quam in *Saeculares* competere, cum potius in quibusdam punctis, e. g. in *materia Banni Imperialis*, Eccleſiaſticos *potioris conditionis* esſe conſtet. Sicut igitur Imperator eum, quem Sanguis, et Prouidentia Maiorum ad Territorium Saeculare uocat, ſub *praetextu Salutis Publicae* repellere, et publico ſaltem conatu excludere nequit: rem ſane *inauditi* hucusque *exempli* esſe; ita idem ſentiendum de Principibus Eccleſiaſticis; quod enim in Saecularibus *Succesſio Hereditaria* efficit, id in his *Electionem* operari, *vnico* interueniente *diſcrimine*, quod in Principatu, uel huiusmodi Territorio Saeculari *Succesſor* tempore apertae ſuccesſionis *actu iam* exiſtat in rerum natura, in Eccleſiaſticis uero Ditionibus *Succesſor e Gremio Capituli ſeligi modo*, et determinari debeat.

§. XXII.

Iudicant porro his fundamentis *decretoriam rationem* ſuperaddi a *Pactis Publicis*, *Transactione nimirum Calliſtino-Heinriciana*, et *Concordatis Germaniae*, quibus *plenisſimam Electionum libertatem* ſtabilitam esſe asſerunt, adeo, vt illa, cum ſint *Summos Pontifices Eccleſiamque Romanam* inter ex vna, et *Imperatores* nomine *Nationis Germanicae* ex altera parte legitime inita, praeciſe ſecundum *principia naturalia pactorum* menſuram ſuam capiant, excluſo vtrinque *omni Imperio proprie* ſic dicto. Et quemadmodum his *ſub Imperii, Rationisque Status praetextu* Eccleſia *ſe ſola* contrauenire nequit, Confer. §. 9. *ſqq.*, ita Imperatorem ex ſua parte eadem pariter infringere non posſe, tuentur. Addunt praeterea memoratis

Digitized by Google

moratis Conuentionibus Pontifico-Caeſareis in *Capitulationibus Imperatoriis*, praeprimis etiam in *Nouisſima Art. XIV.*, ſpeciale *robur Confirmationis* accommodari. Quae uero pars disſentientium triumphet in campo Veritatis et Iuſtitiae, aequus lector diiudicet.

§. XXIII.

De caetero per *modum Regulae* notandum, *Status Eccleſiaſticos aequali per omnia cum Ordinibus Politicis nexu Imperio deuinciri*, ſi modo *vnicum Bannum Imperiale* excipias, vtpote quod Eccleſiaſticos *ſolis Iuribus Temporalibus*, *Feudis*, *Regalibus*, aliisque *Priuilegiis* priuat, Perſonis eorundem *ab offenſione* ſaluis, Saeculares uero cuiuslibet *laeſioni* priuatae *impune* exponit; BLVM. *Proceſſ. Camer. Tit. XXIX.* §. *quod reliquas* etc. 115. Regulam probat *Conuentio Calliſtino-Heinriciana* ſupra allegata §. *Electus* etc. 2. ibi: *Electus autem Regalia per Sceptrum a Te recipiat*, *exceptis omnibus*, *quae ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur*, ET QVÆ EX HIS IVRE TIBI DEBET, FACIAT. Vid. SCHMAVS. *Corp. Iur. Publ. Academ. p.* 3. Adſtipulatur quoque *Obſeruantia notoria*, ſiquidem Principes, aliique Ciues Eccleſiaſtici immediati in *Actionibus perſonalibus* aeque, ac *realibus Obiecta mere Temporalia* reſpicientibus *Forum* duntaxat *Imperiale*, non *Eccleſiaſticum* ſortiuntur; vt adeo ui *Concluſi Imperialis Canonisſarum Esſenſium prouocatio a Curia feudali Abbatisſae* ad *Nunciaturam Colonienſem puncto Caducitatis* quondam pertentata, Iure optimo *obolita* atque *irrita* declarata fuerit; FABRI Staats-Canzley *Tom. XI. C.* 2. *N.* 4. Confer. *eiusdem Tom. XXIII. C.* 13. *N.* 2. *et* 3., vbi exhibet aliud *Concluſum Imperii in Cauſa Abbatis Helueti Creuzlingenſis contra Abbatem Petersbuſanum puncto Proëdriae Imperialis* adornatum, ex quo luculentisſime patet, quam ſtrenue Imperator, et Ordines *Iura Imperii* propugnarint. Porro *Archi- et Epiſcopatus*, *reliquasque Ditiones*, *et Bona Eccleſiaſtica* in *Caſu Necesſitatis nullo alio modo euitabilis*, et vbi *Conſeruatio Religionis Antiquae reſpectiue*, ac *totius Corporis Politici Salus ſimpliciter* id exigit, *Heteroclitam* quodammodo *Indolem* nanciſci, atque hinc *flebile Transactionis Obiectum* conſtituere, Saeculoque, *donec per DEI Gratiam de Religione ipſa conuenerit*, dari potuisſe, docet *I. P. O. Art. X. et ſqq.* Euolu. et *I. P. M. C. XI.* etc.

§. XXIV.

Deſcendo ad *Praeſules Landſasſios*, per *quos eos* intelligo, *qui Iurisdictione Fori Saecularis*, et *perſaepe etiam vſu aliquorum Regalium gaudent* Et huiusmodi Praelatum *in Regula* quoad *omnia Negotia mere Temporalia*,

 ſiue

ſiue eius *Perſonam*, ſiue *Bona immediate concernant*, *Superioritati Territoriali ſubiectum* exiſtimo, niſi uel *Leges Eccleſiaſticae Vniuerſales Iure Diuino immediate* ſubnixae, quo *celebre Priuilegium Canonis* pertinet, vel *Vſu Ciuili Pragmaticae* redditae, aut *Priuilegia* ipſius Territorii, *Pacta*, *ſimilesue Tituli Exceptionem* ingerant. Mouet me, vt ita ſentiam, *connaturalis ratio*, nam *Commoda*, et *Onera* (ſiue Obligationes Reipublicae debitae) e *fine ſuo* ſunt *indiuidua*, et *ſine facto* Reipublicae *diuidua* fieri non posſunt; conſequenter *Clerus Prouincialis*, *intrando Ciuitatem* Territorii, hoc ipſo etiam ſe eius *Oneribus*, et *Obligationibus* ſubiecit, nec alia intentione ſuſceptus iudicari poteſt. Certe Respublica, quando cum *conceſſione Iurisdictionis*, et *nonnullorum* ſubinde *Regalium* Clerum Ciuitate donauit, hoc ſuo facto, ſe eundem pro *Ciue mere Honorario*, et *Solis Commodis fruituro* habituram esſe, neutiquam declarauit. Cum praeſertim *Æquitas Naturalis* Onera ac Commoda ab *eodem Subiecto aequaliter* participari uelit; ex qua ipſisſima aequitatis ratione nec *Eccleſia circa realia Subiectioni Territoriali Clericatus quaeſtionis* aduerſari poteſt. Quin ſaepius haec *Vniuerſalis Subiectio Territorialis* inſuper *Specialibus Pactis* roboratur. Vid. RECESS. *de An.* 1728. *inter* CELSISSIMVM NOSTRVM, EIVSQVE IMPERIALEM PRINCIPATVM BAMBERGENSEM *ex vna*, et MONASTERIVM BANTHENSE *ex altera parte initus in Prooem.* Cui iung. RECESS. inter ALTEFATVM CELSISSIMVM NOSTRVM et *qua* EPISCOPVM ORDINARIVM, et qua DOMINVM, ac PRINCIPEM TERRITORIALEM, Eiusque DIOECESIN, et Principatum BAMBERGENSEM pariter ex vna, et MONASTERIVM LANGHEIMENSE ex altera parte initus *de Anno* 1741. *itidem in Prooem.*

§. XXV.

In ſpecie uero prima difficultas occurrit: *An in conſtituendis Praeſulibus Landſasſiacis aliquas, et quasnam partes obtineat Superior Territorii?* Ac primo quidem uix controuerſum eſt, eundem dictorum Praeſulum Electionibus *nudo protectorio modo*, quin ipſi actui tanquam mere ſpirituali ſe immiſceat, rite asſiſtere; contingit enim hoc *Vi Advocatiae Eccleſiaſticae*, quam Dominus Territorii *Maieſtati ſuae Analogae Iure proprio* (vt inferius euincetur) *inſeparabiliter* annexam habet. Et quis *notoriam Germaniae praxin* asſerto adſtipulari ignorat? Praeterea Rectores Territoriorum nonnunquam ſe ſe interponunt Electionibus memoratis, vtendo uel *ſolo Iure Excluſiuae* reſpectu huius, illiusue Subiecti, aut

Digitized by Google

aut *Speciale* inſuper *Votum* praetendendo. Rationem forte aſſignant, quod non de *Praeſule mere Eccleſiaſtico*, ſed ſimul *de Ciue eminentiore* Territorii formando agatur; vt proinde Reipublicae, ſi non *aequales* cum Eccleſia, *aliquas* ſaltem *partes* obuenire oporteat. E contrario Eccleſia prouocabit ad *Ius Eligendi ſibi priuatiue competens*, vtpote quod iam inde a Temporibus antiquiſſimis, quibus Ius Territorii, praecipue quoad *praeſentem effectum*, uel *necdum* cognitum, uel ſaltem *in Vſum* deductum *non* fuerit, Vi *Continuae*, *et nunquam interruptae*, licet forſitan *Via Facti aliquoties turbatae Poſſeſſionis*, ac *Tenore Canonum Vniuerſalium*, ſibi legitime quaeſitum contendit. *Sed* praeſtat *Deciſionem Theſeos in medio* relinquere. *Quoad Hypotheſin Tranſactio quaedam in Imperiali Epiſcopatu*, atque *Principatu Bambergenſi* inſignem lucem accendit.

§. XXVI.

Certiori adhuc Iure *Principia* §. *XXIV. allata* peruincunt, *Praeſulem* eiusmodi *mediatum* in *Obiectis mere Temporalibus*, etſi *pure perſonaliter* u. g. ex *Contractibus*, *ſimilibusue Negotiis* obligatus conueniatur, *Foro Saeculari priuatiue* ſubſtare, adeo, vt Princeps Epiſcopus, cui forte Landſaſſius noſter *in Spiritualibus* aeque, ac *Temporalibus* ſubeſt, omnes huiusmodi Cauſas *indiſtincte*, pro ſuo Arbitrio, *Soli Iudicio Eccleſiaſtico* decidendas committere regulariter non poſſit; quid ſi enim, vbi contrarium fit, *Pars ſuccumbens* dein *Romam* appellet, *appellata* autem in *Archidicaſteris* Imperii *Violationem Iurisdictionis Imperialis* denunciet? profecto non tantum Auguſta haec Tribunalia illico *Mandata Poenalia S. C.* decernent, ſed ipſum etiam Imperium *Ius ſuum ſupremae Cognitionis* ſibi in *omnes ſingulasque Ciuium tam im- quam mediatorum Cauſas Temporales* competens acerrime tuebitur pro praeſenti aeque, ac pro altero caſu, vbi hic et nunc *a Sententiis Officialium Eccleſiaſticorum ad Nunciaturam Apoſtolicam, uel ad ipſam etiam Curiam Romanam* appellari contigerit.

Lubet hic occaſione huiuscemodi Appellationum uelut in Compendio *Syſtema Iurisdictionale Antiquiſſimum*, ex quo *Pax* Eccleſiae tot, tamque immanes Gentilium perſecutiones paſſae reddita fuit, paucis contemplari. *Teſte* VITRIARIO *Inſtit. I. P. Lib. IV. Tit.* 3. §. 8. SACRI IVDICII fuit *deciſio quarumuis litium, ad id a Laicis perlatarum.* Subiungit *Eiusdem Illuſtrator* PFEFFINGER *Lit. G. L.* 1. *C. Theodoſ. de Epiſcopal. Iudic.*, vbi CONSTANTINVS ABLAVIO *P. P.* „Quicunque litem „habens, ſive poſſeſſor, ſiue petitor erit, inter initia litis, uel decurſis tem„porum periculis, ſiue cum negotium peroratur, ſiue cum iam coeperit

„promi ſententia, *Iudicium* eligit SS. *Legis Antiſtitis*, illico ſine aliqua du-„bitatione, etiamſi alia pars refragatur, *ad Epiſcopum* (alii legunt, *ad* „*Epiſcoporum Iudicium*) cum ſermone litigantium dirigatur. Multa „enim, quae in Iudicio captioſae praeſcriptionis uincula non patiuntur, „inueſtigat, et promit *Sacroſanctae Religionis Auctoritas. Omnes* itaque „*Cauſae*, quae uel Praetorio Iure, uel Ciuili tractantur, *Epiſcoporum* „*Sententiis* terminatae perpetuo ſtabilitatis Iure firmantur; nec liceat „vlterius retractare negotium, quod *Epiſcoporum Sententia* deciderit. „*Teſtimonium etiam ab vno licet Epiſcopo perhibitum* omnes Iudices *indubitan-* „*ter* accipiant, nec alius audiatur, cum *Teſtimonium Epiſcopi a qualibet* „*parte* fuerit *repromiſſum.* Illud eſt enim *Veritatis Auctoritate* firmatum, „*illud incorruptum*, quod a *Sacroſancto Homine Conſcientia mentis illibatae* „protulerit. Hoc Nos *Edicto Salubri* aliquando Cenſuimus, hoc *perpe-* „*tua Lege* firmamus, *malitioſa litium ſemina* comprimentes, vt miſeri ho-„mines *longis*, ac *paene perpetuis Actionum laqueis* implicati, ab *improbis* „*petitionibus*, uel a *cupiditate praepropera*, *maturo fine* diſcedant.

§. XXVII.

Prorogatae huius Iurisdictionis aequitatem tanto maiorem eſſe exiſtimabant *Francorum Reges*, quanto minus *ipſi Principes Romani* id Ciuibus ſuis indulgere dubitasſent. Conſtitutio certe, quae CAPITVL. *Lib. VI.* §. *CCCXVI. Edit. Baluz.* occurrit, diſerte ad *Legem* §. *Praeced.* allegatam provocat in Verbis: „Volumus, atque Praecipimus, „vt omnes Ditioni Noſtrae DEO auxiliante ſubiecti, tam *Romani*, „quam *Franci*, *Alamanni*, *Baiuuarii*, *Saxones*, *Turingii*, *Freſones*, *Galli*, „*Burgundiones*, *Britones*, *Langobardi*, *Vuaſcones*, *Beneuentani*, *Gothi*, et „*Hiſpani*, caeterique nobis ſubiecti omnes, licet quocunque uideantur „Legis uinculo conſtricti, vel conſuetudinario more connexi, hanc „Sententiam, quam *ex ſexto decimo* THEODOSII *Imperatoris Libro*, *Ca-* „*pitulo* uidelicet *XI.* ad *Interrogata* Ablavii *Ducis* illi, et omnibus re-„ſcriptam ſumpſimus, et inter *Noſtra Capitula* pro *Lege* tenenda *conſultu* „*omnium fidelium Noſtrorum tam Clericorum*, *quam et Laicorum* poſuimus, „*Lege cunctis perpetuo tenenda*, id eſt: *Quicunque litem habens* etc.„ Et quanquam *Celeberr.* Heineccio *Tom. II. Elem. Iur. Germ. Lib. III. Tit. I.* §. *XXXIII.* mirum ac monſtro paene ſimile uideatur, praefatis Francorum Regibus perſuaderi potuisſe, ut et alias *quascunque Cauſas Ciuiles*, ſiue *de Poſſeſſione*, ſiue *de Iure*, et *Titulo* litigaretur, ad *Epiſcoporum Tribunal* pertrahi paterentur, Fidem tamen CAPITVLARIBVS derogare hic

Digitized by Google

hic *Saeculi Noſtri* PAPINIANVS ſuſtinuit nunquam. Sane, quod CAROLINGICAM PERIODVM excepit, ÆVVM MEDIVM *frequentia* admodum *Iudiciorum Eccleſiaſticorum ex Capite prorogatae Iurisdictionis in Saeculares procedentium Exempla* pasſim ſubminiſtrat. Verum *immutata* ſubinde *Imperii Romano-Germanici facie*, praeſertim *Saeculo XI.*, *et XII.* *Prorogationi* huiusmodi IMPERATORES NOSTRI grauisſime obluctati fuere. *Tergiuerſationem* hanc uel maxime fundatam IPSE SVMMVS PONTIFEX ALEXANDER III. *in C. ſi duobus VII.* §. *Denique, de Appellationibus* luculenter agnoſcit, ibi: „Denique quod quaeris, ſi a *Ciuili Iu-* „*dice* ante Iudicium, uel poſt, ad *Noſtram Audientiam* fuerit appella- „tum, an *huiusmodi Appellatio* teneat: Tenet quidem in his, *qui ſunt* „NOSTRÆ TEMPORALI IVRISDICTIONI SVBIECTI; in ALIIS „uero, etſi *de Conſuetudine Eccleſiae* teneat, ſecundum *Iuris Rigorem* credimus NON TENERE. „

Quae Cura, ac Sollicitudo, circa *uindicandam*, *asſerendamque Imperio Iurisdictionem ſuam*, CONRADVM III. FRIDERICVM I. FRIDERICVM II., ac LVDOVICVM BAVARVM fatigarit, prolixe recenſet PFEFFINGER. ad VITRIAR. *Lib.* 3. *Tit.* 3. *pag.* 436. *ſqq.* Quam aegre SIGISMVNDVS *Imperator Appellationem* ERICI *Lauenburgenſium Ducis*, *in Cauſa Saxoniae Electoratus in Fridericum Misniae Marchionem translati*, *Ann. MCCCCXXXIII.* ad CONCILIVM BASILEENSE *interpoſitam* tulerit, *binae* eiusdem *Litterae* ſub dato *Vlmae*, *Feria quarta poſt Iacobi Ann. MCCCCXXXIV.*, rurſusque 28. *Iulii eod Ann.* ad *Concilium* perſcriptae, quibus *Cauſae Remisſionem* ad FORVM COMPETENS uehementer vrgebat, ſatis ſuperque loquuntur. *Tenor* Litterarum integer occurrit apud LONDORPIVM *Tom. I. Actor. Public. Lib. I. C.* 5. *p.* 27., et THVCELIVM *in Electis Iuris Publici Curioſis de Ann.* 1694. *C.* 1. *p.* 13. *ſqq.*

§. XXVIII.

Haec ſummatim ex *Actis Medii Æui* delibare uiſum fuit. Ab eo enim tempore, quemadmodum ſub *continuo* per *tria Saecula* AVSTRIACORVM *Principatu* Imperium, vti Europa omnis, *nouam* ueluti *faciem* accepit, deditque Hiſtoriae, ita *ſuprema Iurisdictio Imperialis vlterioribus* magis, magisque *Praeſidiis*, atque *Sanctionibus* muniri coepit. Ex ERDMANNI *Chron. Osnabrug.* apud MEIBOMIVM *Tom. II. Rer. Germanic. p.* 256. perſpicue patet, quod *Imperator* FRIDERICVS III., alias IV., et V. *Osnabrugenſis maiori Banno* Imperii percusſerit, quia ab Ipſius Sententia,

Digitized by Google

tentia, qua *Iohannem Hoienſium Comitem* ab eis captum, ſaluum, et incolumem *Iuliacenſium Duci*, aut *Haſſiae Landgrauio*, donec Cauſa eius rite examinaretur, tradi mandauerat, ad idem *Concilium Baſileenſe* prouocare auſi fuere. Similiter, Teſte CONRINGIO *de Republ. Exercit. VI. de Iudiciis Reipublicae Germanicae Cor.* 73. *p.* 291., *Ann. MCCCCLXXVI. nullam* declarauit GEBHARDI *Halberſtadium Praeſulis* Appellationem, ab ipſius Sententia in fauorem *Hedwigis Abbatiſſae Quedlinburgenſis*, in *Cauſa Pagi Ditfurt*, lata ad *Pontificem* SIXTVM IV. directam, eo quod Curiae Romanae de *Germanorum Regalibus nulla Cognitio* competeret, iniungendo inſuper ei per *Decretum 6. Nouembr. ſub poena priuationis omnium Regalium, et Priuilegiorum*, intra *quindecim dies* ab inſinuatione computandos, a coeptis deſiſtere. Auguſtisſimi Parentis longe Dignisſimus Succesſor MAXIMILIANVS I., Veſtigiis Paternis curatius inſiſtendo, *Iurisdictioni Imperii* amplius proſpexit. Docet id R. I. *Auguſtanus de Ann.* 1500. *Tit.* 30. ibi: „Nachdem auch hiebevor in gehaltenen Reichs-„Tägen von etlichen Weltlichen Ständen, **der Geiſtlichen Ge-„richt halben**, Ahndung geſchehen iſt, ſollen Sich die Geiſtliche, „und Weltliche, ſo deß mit- oder gegen einander vermeynen zu thun zu „haben, unterſtehen mit einander gütlich zu vertragen; möchten ſie Sich „aber gütlich nicht vereinigen, ſo ſoll **Unſer verordnet Reichs-„Regiment** auf einiges Theil Klag, oder Anruffen, nach Ziemlich-„keit zu handlen fürnehmen ꝛc. ꝛc. Imo paucis poſt annis *ſcilicet* 1512. 20. *Febr.* in *Cauſa Appellationis* a *Camera* ad *S. Pontificem*, IVDICIVM CAMERÆ IMPERIALIS *rigide* in Appellantes animaduertiſſe, conſtat ex RAPHAELIS SEILERI *Deciſionibus Cameralibus*, *Tit. Appellare quibus, et a quibus liceat?* Vbi hoc *SCtum:* „Daß den Beklagten ihre Appellation „von **einem Urtheil am Cammer-Gericht geſprochen**, an **Päbſt.** „**Heiligkeit** gethan, demſelben Cammer-Gericht inſinuiret; alſo zur „**Schmach, Veracht und Verletzung Kaiſerlicher Majeſtät** „**Hoheit, und zu Abbruch derſelben Majeſtät**, und **des Heili-„gen Reichs Oberſter** Iurisdiction fürgenommen, keines weegs ge-„ziemt, ſie auch derhalben die **Poen der Rechten**, und **andere merk-„liche Buß**, und **Straf** verwirkt haben, darein Wir ſie gefallen zu ſeyn „erklären, und ſolche Poen auf hundert Mark lötiges Golds, in den „Kai-

Digitized by Google

„Kaiſerlichen und Reichs-Fiſcum zu bezahlen, mäßigen ꝛc. RECESSVI inſuper TREVIRENSI, et COLONIENSI *eiusdem Anni* inſertum fuit *P. I.* §. 2. „Ob jemands, wer der, oder die wären, ſo Uns als Römi„ſchen Kaiſer, das Heilige Römiſche Reich, oder die Glieder deſſelben, „die demſelben anhängig, und gehorſam ſeynd, von wegen des Heiligen „Reichs, an **Ihren Ehren, Freyheiten, Recht, und Gerech„tigkeiten** beſchädigen, vergewaltigen, verdrücken, Theilung im Heili„gen Reich machen, oder ihnen zum Vortheil Sie dem Heiligen Reich „entziehen, und abbrechen wollten, wieder die, ihre Helfer, und An„hänger, ſollen und wollen Wir einander getreulich verholfen, und bera„then ſeyn ꝛc. ꝛc. Et *P. II.* §. 22. Nachdem Grafen, und Herrn ſich auf „dieſem Reichs-Tag beſchwärt haben - - - - - **der Geiſtlichen Gericht,** „und anders, als ſoll auf nechſtkünftigen Reichs-Tag davon der Billig„keit nach, gehandelt werden ꝛc. ꝛc.

§. XXIX.

Actum id praecipue ſub Auſpiciis CAROLI V., in cuius *Ordinatione Camerali Wormatienſi de Ann.* 1521. *Tit. XXX.* cautum reperitur: „Fer„ner iſt auch betrachtet, daß alle des Reichs Verwandten **bey ordent„lichen Inländiſchen Rechten** - - - - - gelaſſen - - - und mit „allen Obrigkeiten verſchaft würde, daß die **Mißbräuche an bey„den, Geiſtlichen und Weltlichen Gerichten,** abge„ſtellt, die beyderſeits förmlich, und ordentlich gehalten, **je eins das „ander bey ſeinem gebührlichen Proceſs, und Lauf, „ohn Eintrag, und Verhinderung ließ,** allerhand Unrath, Wie„derwill, und Unweſens, ſo daraus erwachſen, fürzukommen ꝛc. ꝛc. „ Memorabile non minus eſt *Mandatum Generale,* quod Inuictiſsimus Imperator *ſub dato Bruxellis*, 3. *Octobr.* 1548. promulgavit, diſtricte praecipiens: „Vt omnes Imperio ſubiecti, Eiusdem *Superioritatem*, *Iuris„dictionem*, *Feuda*, et *Iura* conſeruarent, neque ſe, neque ſuos Vaſallos, „et ſubditos, ad EXTERNA, ET FORANEA TRIBVNALIA *in „Ius vocari*, *trahiue ſinerent*, *neque citati comparerent*, et ſi quid a *quopiam „extraneo Principe*, uel *quouis alio* attentari contigerit, ei pro uirili reſi„ſterent, atque SVAM CÆSAREAM MAIESTATEM, et *Fiſcalem*

„*Iudicii Camerae*, citra ullam cunctationem, certiorem redderent, quo in „omnem caſum de *congruo remedio* poſſit prouideri etc.„ Euolu. FABRI Saats-Canzley *Tom. IV. C. XII. Faſcic.* 2. *p.*681. Quod ut eo accuratius, ſanctiusque obſeruaretur, *P. II. Ord. Cam. de Ann.* 1555. *Tit. VII.* ſine *exceptione* decretum fuit, *Cauſas* Fürſtenthum, Herzogthum, Graffſchaft ꝛc. belangend, ſo vom Reich zu Lehen rühren, und einem Theil gänzlich, und endlich abgeſprochen werden ſollen, *extra Imperium non* trahendas, ſed a *Caeſare* iudicandas; et *P. III. Tit.* 51., *nullam* penitus *Appellationem a Sententiis Cameralibus* valituram. Quae Conſtitutio vt vt ſaluberrima *gliſcentes* hinc inde *abuſus* radicitus tollere non potuit. Itaque Auctore FERDINANDO III. fortiora malo repullulanti remedia adhibebantur; prout innuit *R. I. N. de Ann.* 1654. §. 164., quo *omnis Recurſus in Temporalibus*, *ab Archi- et Epiſcoporum Treuirenſis*, *Colonienſis*, *Leodienſis*, *et Monaſterienſis Officialibus*, Nomine Principum ſuorum *Iurisdictionem* pariter *Eccleſiaſticam*, atque *Saecularem*, ſeu *Ciuilem* exercentibus, *ad Rotam Romanam* ſerio interdicitur, ibi: „Als ſich auch die Stände zum höchſten beſchwäret, daß „in den Erz- und Stiftern, Cöln, Lüttich, und Münſter, wie „auch andern Orten des Reichs, allerhand Mißbräuche, wegen „Vornehmung der Appellationen und Recurſen von den Officialibus ad Pontificem, und die Nuncios, entſtehen, indeme man „ſich derſelben faſt von allen urtheilen ohne Unterſcheid, es betreffe „gleich Ciuil- oder Profan-Sachen, bedient, die Iurisdictiones „wieder die Ordnung confundirt, die Ciuil-Sachen auſſerhalb „des Reichs zu fremden Gerichten gezogen, und die Partheyen, „mit Verſpielung vieler Zeit und Unkoſten, umgetrieben werden, „dahero erfolgt, daß nicht allein viel *Mandat-Proceſs de Caſſando* entſpringen, „ſondern die *Nuncii* vielmalen, durch Gegen-*Mandata Caſſatoria*, den „Partheyen die Cammer-Gerichtliche Verboth aufzuheben, bey ſtarker Geld-Poen, oder Geiſtlicher Cenſur, anzubefehlen pflegen ------ So wollen Wir --------- an den Päbſtlichen „Stuhl zu Rom hierinn die Nothdurft dahin beweglich gelangen laſ„ſen, damit den Nunciis dergleichen ohnzuläßiges Verfahren im „Reich, und über deſſen Glieder, und Unterthanen mit Ernſt

Digitized by Google

„verbothen und fürters nicht mehr geſtattet, und, da dargegen ichtwas „attentirt, oder gehandelt wurde, ſolches keine Krafft haben, „ſondern wiederum caſſirt, aufgehaben, auch insgemein die „Euocationes vor fremde Gerichte, und auſſerhalb des Reichs, „wie ſie dann ohne das bey Unſerm Reichs-Hof-Rath, und „Cammer-Gericht nicht geachtet, keines weegs zugelaſſen - - - „ſeyn ſollen ꝛc.

§. XXX.

Energicam *huius Nomothesiae Imperialis* Anacephalaeoſin graphice inculcant *Capitulationes* FERDINANDI IV. *Art. XVII.*, LEOPOLDINA *Art. XIX.* Auctam ſiſtunt IOSEPHINA *Art. XVIII.*, CAROLINA *penultima Art. XIV.*, et CAROLINA *Nouiſſima Art. eod.* §. 4. ibi: „Gleicher geſtalt wollen Wir, wann es ſich etwan begäbe, „daß die *Cauſae Ciuiles* von ihrem ordentlichen Gericht im Heiligen „Reich ab- und auſſer daſſelbe ad *Nuncios Apoſtolicos*, und wohl „gar *ad Curiam Romanam* gezogen würden, ſolches abſchaffen, vernich„ten, und ernſtlich verbiethen, auch Unſeren Kaiſerlichen Fiſcalen „ſo wohl an Unſerm Kaiſerlichen Reichs-Hof-Rath, als Cam„mer-Gericht, anbefehlen; wieder diejenige, ſowohl Partheyen, „als Advocaten, Procuratoren und Notarien, die ſich hinführo „dergleichen anmaſſen, und darin einiger geſtalt gebrauchen laſſen wür„den, mit behöriger Anklag von Amts wegen zu verfahren, damit „die Ubertretter demnechſten gebührend, angeſehen, und be„ſtraft werden mögen.

Item §. 5. „Und weilen vorberührter Ciuil-Sachen willen zwi„ſchen Unſeren, und des Reichs Höchſten Gerichtern, ſo dann „denen Apoſtoliſchen Nunciaturen mehrmahlige Streit- und „Irrungen entſtanden, indeme ſo ein- als anderen Orts die ab „deren Officialen Urtheil beſchehene Appellationes angenom„men, Proceſſus erkannt, ſelbige auch durch allerhand ſcharffe „Mandata, zu gröſter Irr- und Beſchwerung der Partheyen, „zu behaupten geſucht worden: Wormit dann dieſem vorkommen,

D 2 „und

Digitized by Google

„und aller Jurisdictions-Conflict möchte verhütet werden; „So wollen Wir daran ſeyn, daß die Cauſae Saeculares ab Eccle-„ſiaſticis rechtlich diſtinguirt, auch die darunter vorkommende „zweifelhafte Fälle durch gütliche mit dem Päbſtlichen Stuhl „vornehmende Handlung und Vergleich erlediget, fort der „Geiſt- und Weltlichen Obrigkeit einer Jeden ihr Recht, und „Iudicatur ungeſtöhrt gelaſſen werden möge. Homogenea Diſpoſitio occurrit in *Delineatione Capitulationis Perpetuae Art. itidem XIV.* Euolu. Gegenwärtige Verfaſſung der Kaiſerlichen Regierung in Deutſchland, cuius praeclariſſimi Operis *Auctor eſt Perilluſtris L. B. de* ZECH, *Potentiſſimi Poloniarum Regis olim Conſiliarius Intimus*, prout HOFFMANNI *Bibliotheca Iuris Publici* teſtatur.

De *Iurisdictione Officialium Leodienſis*, *et Monaſterienſis ab Appellatione ad Colonienſem in Cauſis Ciuilibus libera* GEORGIVS MELCHIOR de LVDOLFF *Imperialis Iudicii Camerae Aſſeſſor Variar. Obſeruation. Forenſ. P. I. Obſeru. CX.*. haec diſſerit: „Appellationes ab Officialibus Leodienſi, et Mo-„naſterienſi ad Colonienſem Metropoliticum, *ante Viſitationem Nouiſſi-„mam* Camerae Imperialis *toleratae* fuerunt *Vſu magis*, quam *ad Legum „Imperii Senſum.* Eſt enim Colonienſis Officialis *in Cauſis Eccleſiaſticis „ſaltem Superior*, non uero *in Ciuilibus*, licet ipſe *in Archiepiſcopatu Co-„lonienſi Ciuilem* quoque exerceat *Iurisdictionem. Poſt Receſſum Viſita-„tionis*, cum *Edicta Imperatoria Anno* 1710. publicata fuiſſent, *irrita ha-„bita fuit* omnis iſta Appellatio, ſæpius quidem *tentata*, ſed *cum damno „et ſumtuum*, *et ipſius Cauſae*, *Sententia* prioris Iudicis Leodienſis, uel „Monaſterienſis habita fuit *pro* RE IVDICATA. Praeter ea, quae „in Diſſertatione noſtra ſequente adducta fuere exempla, aliud com-„memorandum eſt *in Cauſa Abbatiſſae Trans-aquas*, des Cleſters „Uber-Waſſer, *in Vrbe Monaſterienſi Contra Paſtorem Nieſing* in *Al-„berslohe.* Cum *appellaſſet ad Cameram a Sententia Officialis Colonienſis*, „*repulſam* tulit 17. *Iunii* 1719., quia ſi *Cauſa* fuiſſet *Ciuilis*, *non erat „fundata Iurisdictio* Colonienſis tanquam *Superioris:* ſi *Eccleſiaſtica*, non „pertinebat ad Cameram. Huic Obſeruationi ſubiungit *idem Celeberrimus Auctor Singularem*, qua *Anno* 1724. *primum edita* totam hanc materiem ſolidiſſime enucleauit, DISSERTATIONEM *de Iurisdictione*

Officia-

Digitized by Google

Officialium in Cauſis Ciuilibus; *Speciatim de Recurſu ad Officialem Metropolitanum Colonienſem ab Officiali Leodienſi*, *et Monaſterienſi*; Commendandi præcipue inter reliquos eiusdem *Aphoriſmi XIII. XIV.* et *ſeqq.* Inter Officiales Epiſcopatuum, qui in Cauſis Ciuilibus exercent Iurisdictionem, et a quibus *immediate ad Iudicia Suprema Imperii* appellatur, numerandum etiam eſſe *Officialem Paderbornenſem*, *Laudati Perilluſtris Aſſesſoris Obſeruatio V.* docet, idque ex *Litteris Informatoriis* ab Officiali Paderbornenſi Theodoro Holtero *V. I. L. 11. Februarii 1725.* ad Cameram transmisſis luculenter euincit etc.

§. XXXI.

Sed vt e diuerticulo in Viam redeam, ex eodem fundamento *quaeſitae* intuitu *mere temporalium Iurisdictionis Saecularis* in *Landſasſios Praeſules* ſaepe fatos caeterasque *Fundationes pias Eccleſiaſtico-Politicas* conſequi uidetur, vt in *Regula Praeſtationibus Publicis Ciuilibus* ſubiaceant, licet rurſus *in Hypotheſi* multifaria *Exceptio* reperiatur; quam certum enim eſt, *Bona* in primis *Dotalia* Eccleſiarum, ſiue *Fundum Primaeuum*, quam diu ſaltem *quoad Dominium Vtile in manus Saeculares* non alienatur, plerumque *posſesſionem immunitatis ab Exactionibus Publicis* pro ſe tenere, tam *grauis Controuerſia* ex aduerſo inter SACERDOTIVM, et IMPERIVM quandoque oritur: *An et reliqua Bona Fundationum Eccleſiaſtico-Politicarum*, praeprimis *ex Capite Feloniae*, *Aperturae*, *aut alia ratione Domino directo conſolidata Collectis Ordinariis*, *et extraordinariis*, *Teloniis*, *et Vectigalibus*, *Gabellis*, atque *Acciſiis*, *Iuri Detractus*, der Abſchoß, oder Nachſteuer, *ſimilibusue Praeſtationibus Publicis obnoxia ſint?* *Canones*, et *Leges* notorie rurſus *in diuerſa* abeunt. Mihi uero a *Deciſione Caſuum Hypotheticorum* tam ob horum *Varietatem*, quam ob *anguſtiam* paginarum abſtrahendum eſt.

§. XXXII.

Illud tamen aſſerere non reformido, FAMOSAM LEGEM AMORTIZATIONIS, ſiue *prohibitoriam*, *ne Bona Immobilia a Saecularibus in manus Eccleſiaſticas alienentur*, aduerſus *Clericatum Landſasſium effectu ſuo*, ſiquo etiam alias gaudet, omnino deſtitui, ſaltem quousque ille Obligationibus *ſibi qua ſimul Ciui Reipublicae* incumbentibus ſatisfacere paratus eſt; cum enim ſic *quoad oneroſa* ſe praeſtet Reipublicae, profecto *Commoda*, ſiue *Modi* adquirendi *Facultates Temporales*, vtpote *Omni Iure* adprobati, ac cuiuis etiam *priuato Ciui communes* ei-

Digitized by Google

dem non poterunt denegari. Quid de caetero forte *Vi Repreſſaliarum* (liceat vti Verbo) permiſſum ſit, uel ſecus, ſi quoad *Praeſtationes Ciuiles Clerus mentionis* deficiat, ſtatuant ſibi, qui in huius rei Argumentis Pragmaticis uerſantur.

§. XXXIII.

Supereſt, vt de *Clericatu ſimplici* (qualis qui ſit, ex praemiſſis facile colligitur) quaedam in medium proferam, et praecipue *quid Iuris in eiusdem Perſonas et Bona Superiori Politico competat, uel non?* Ac primo quidem ſatis expeditum uidetur, urgente *extrema Reipublicae Neceſſitate* Rectorem Ciuitatis *Poteſtate*, non quidem *proprii Imperii*, ſed *Defenſionis Naturalis* quoad quaeſtionem propoſitam gaudere; ſiquidem *Ius Naturale*, ad cuius praeſcriptum *cuilibet Priuato*, adeoque *et Reipublicae* aduerſus *imminentem*, et *aliter ineuitabilem Neceſſitatem Iure defenſionis* vti licet, *media indiſpenſabilia* in ordine ad hunc finem conſequendum *inter probibita* non collocat, cum in praeſentisſimo huiusmodi periculo *quaelibet* ſit *honeſta ratio* expediendae ſalutis. Atque hinc praeter exempla, quae multifaria ab Hiſtoria nobis in hiſce ſuppeditantur, *Bona*, Clericatus *in Caſu extremae Neceſſitatis* Reipublicae *collectabilia* esſe, diſertisſime docent tot RECESSVS IMPERII, praecipue *de Annis* 1495. *Tit.* 9. 1512. §. 28. Item vier *Mendicanten* Orden ꝛc. 1542. §. 51. und nehmlich ꝛc. §. 61. und zu dieſem ꝛc. *ſqq.*, quibus ſingulis locis *Collecta* ad propulſandam *Tyrannidem Turcicam* (intelligendo ſub hac et *alias* hiſce ſimiles extremarum *Neceſſitatum obuentiones*) a Caeſare, et Statibus *etiam in Clerum* decernitur; Et quanquam *d. R. I. de An.* 1542, §. und damit 64. de *Sedis Apoſtolicae Conſenſu* mentionem iniiciat, is tamen de *Caſu*, vbi *periculum non adeo propinquum* exiſtit, exaudiendus uidetur. Verum ſicut extremae Neceſſitatis *Determinatio*, et innixa eidem *ſuo modo Defenſio Naturalis* in *puncto Mathematico* non conſiſtit, ſed *latitudinem ſuam* a *diuerſis* rerum, Temporumqve *Circumſtantiis* ſortitur, ita etiam in praeſenti Hypotheſi facillime *Conflictus* suboriri poterit, Eccleſia *Immunitatem ſuam* laedi asſerente, Euolu. *C.* 7. *de Immunit. Eccleſiar.*, Republica ex aduerſo *Titulum Defenſionis Naturalis* praetexente.

§. XXXIV.

At uero in *Via Ordinaria*, et quidem quod ad *Perſonas Clericorum* attinet, illi in *negotiis* tam *Eccleſiaſticis*, quam *obiectiue Temporalibus* *ſolum*

Digitized by Google

ſolum Forum Eccleſiae merito recognoſcunt, idque tam in *Ciuilibus*, quam *Criminalibus Cauſis*; vbi tamen *limitatio* notanda, quod in *his poſterioribus* nempe *Criminalibus Iudex Saecularis miniſterialiter* tunc manus apponat, *quando Clericus in- vel poſt delictum deprehenſum Curiae Eccleſiaſticae ſiſtendus eſt*, *uel de poena Temporali Clerico ſolenniter degradato infligenda executiue agitur*. Ratio rei aperta eſt, quia extra Caſus modo exceptos *ſolidum* Imperio Saeculari *principium* deſideratur, vnde *Iurisdictionem ſuam* in Clericum fundare ualeat.

§. XXXV.

Ratione *poſſeſſionum*, *et bonorum Temporalium* Cleri *quaeſtionis*, et quousque *ea Iurisdictioni Saeculari ſubordinata* ſint, res pendere uidetur *a Dubio praeiudiciali: vtrum Bona Temporalia quaecunque in ſubſtantia intrinſece*, *et immobiliter ſint affecta Superiori Politico*, *adeoque*, *penes quemcunque demum Poſſeſſorem exiſtant hac qualitate reali uelut perenni Comite maneant inſtructa? An uero potius in ſe*, *et ratione Vſus ſui Temporalis*, *vtramque Rempublicam et Eccleſiaſticam et Ciuilem indifferenter reſpiciant*, *determinanda modo ad Imperium*, *et Dominium altum vnius*, *alteriusue a qualitate Poſſeſſoris*, *qui uel Ciuis Eccleſiae*, *uel Saecularis Reipublicae ſit? Poſterius* denuo a *Canoniſtis*, *prius* uero *in effectu* ſaltem, licet non in Terminis his ipſis expreſſis, a *Politicis* propugnari deprehendo.

§. XXXVI.

Inter reliqua Argumenta hoc potiſſimum vrgent *Politici*: nimirum, *cui Reipublicae* Bona Temporalia *proprie*, et *perpetua Lege* addicta ſint, diſpiciendum eſſe e *Fine* Conditoris eorundem; hoc pacto autem *Ciuitati propriam Curam* eſſe rerum Temporalium, cum ex aduerſo *Poteſtas Clauium*, ſiue *Hierarchia Eccleſiaſtica*, ad quam *Clerus* etiam *inferior* reductiue pertineat, non obiecta, aut negotia *huius generis*, niſi quousque *Cauſa Publica Eccleſiae* id hic et nunc exigit, ſed *Sphaeram tantum Spiritualem*, eoque *influentes Sacrorum functiones ordinarie* reſpiciat.

Verum *accuratiores Iuris Eccleſiaſtici interpretes* reponunt, curari quidem Temporalia *proximius* a Republica Ciuili, aeque tamen certum eſſe, quod Eccleſia tam parum ad *finem ſuum* ſine *intermedio* Bonorum Temporalium *ſubſidio* peruenire queat, quam parum Reſpublica Saecularis, *deficiente* hoc *rerum gerendarum Neruo*, *metam ſuam* aſſequitur; vt adeo prono inde alueo fluat, Bona Temporalia, cum *media indiſpenſabiliter neceſſaria* in ordine ad *vtrumque finem*, tam *Spiritualem*, quam *Tempora-*

lem

lem ſuppeditent, de ſe *omnimodam indifferentiam* habere, vtrum *Superioritati Eccleſiaſticae*, an *Politicae* ſubſtent, ſic quidem, ut huic *poſteriori diutius* affecta cenſeri non posſint, quam *a Ciuibus posſidentur*, conſequenter a *primo* alienationis in Clerum factae *momento metamorphoſin* ſubeant, eo quod Reſpublica Ciuilis DOMINIVM EMINENS in Bona exerceat *dependenter* a *Dominio*, et *Posſesſione priuata* ſubditorum; hoc igitur reſoluto et alterum reſolui neceſſe eſſe.

§. XXXVII.

A Theſi ad Hypotheſin deſcendunt *Canoniſtae*, concludendo ex praedictis, Bona Temporalia, quam primum *in manus Cleri* deuenerint, *nullis ex actionibus Ciuilibus* amplius ſubiacere, niſi ipſi Canones a *Regula* ſubinde *exceptionem* faciant, quippe quorum praeſcripto Clerus

I.) *Onera realia* prius conſueta e *Bonis nouiter adquiſitis* etiam deinceps Reipublicae ſoluit;

II.) E rebus *lucri*, et *negotiationis* gratia ſibi comparandis *Vectigalia*, *ſimilesque exactiones* præſtat. Addunt *Plurimi DD.*

III.) *Actiones mere reales*, in quibus *Iurisdictionem Iudicis Saecularis* pariter *fundatam* eſſe operoſe adſtruunt. De caetero ex his ipſis rationibus ſic dictam *Amortizationis Legem apertae iniquitatis* damnant.

§. XXXVIII.

Aſt rurſus Argumenta Vtriusque Patris in medio relinquo, praeprimis autem illud punctum maximae indaginis: *An dicta Lex Amortizationis Bona Ciuium Temporalia realiter afficere posſit, et hoc quidem modo, ut alienatio contra eam attentata ipſo Iure ſit nulla, et Superiori Ciuili facultas competat, rem alienam directe, uel indirecte e manibus Cleri Reipublicae reuindicandi?* ex adverſo autem neque illud decidere auſim, quod asſerunt *Canoniſtae, ſaepe memoratam Legem nec perſonaliter Ciues obligare posſe, ut ne Bona in Clerum diſtrahant, cum ſic ſaltem per indirectum Eccleſiae adimatur liberum, et indifferens rerum Temporalium Commercium omni Iure ſibi debitum.*

Num porro in *Caſu extraordinario*, quo *alienationes mentionis* nimis *excesſiue*, et *frequenter* fient, ideoque *Salus Reipublicae* ex *defectu nerui extreme periclitabitur*, Rectores Politiae *Vi Defenſionis Naturalis* ſubditis ſuis easdem etiam ſub *graui poena* inhibere posſint, et in Theſi forſan deſuper rationabiliter inuita non ſit Eccleſia, cum ſic ex vna parte, licet forte per *indirectum* vna alteraue *Eccleſia particularis decrementum* ſentiat, *Flos*, et *Status* eiusdem *Vniuerſalis* ſatis adhuc *in ſaluo* perduret,

Digitized by Google

ret, ex altera autem Eccleſiae totius interſit, Rempublicam tanquam *Protectorium* eiusdem *Brachium* conſeruari? id pariter in medio relinquitur, praeſertim cum dato caſu facillimum ſit ſuturum, *Sacerdotium*, et *Imperium* etiam in hoc puncto *diſſenſionibus* inuolui.

§. XXXIX.

Deuenio poſtremo ad *Loca Eccleſiaſtica*, ad quae rei *Criminum non exceptorum* ut plurimum confugere, ſeque *pœnae Temporali* ſubducere ſolent. Vnde denuo inter *Eccleſiam*, et *Rempublicam* non raro lites enaſcuntur, dum Politicorum complures ſtatuunt, *Aſylia hac Eccleſiaſtica adminiſtrationi Iuſtitiae* Bono Publico adeo Neceſſariae, et Salutari *impedimentum* poni; Eccleſia contra in caſibus, vbi *extraditio* reorum *uiolentius* vrgetur, aut hi plane e *Locis Sacris extrahuntur*, in *Violatores Immunitatis Eccleſiaſticae localis* ſeuere animaduertit. Dantur equidem *delicta* quaedam *grauiora*, alias *excepta* dicta (de quibus, et ſummatim in praeſenti huius §. materia conſulantur *Canoniſtae ad Tit. Decret. de Immunit. Eccleſiar.*,) atque his etiam ab *ipſis Summis Pontificibus*, praeſertim GREGORIO XIV., et BENEDICTO XIII. *Ius Aſyliae* denegatur. Quoad *delicta* autem *ordinaria*, quatenus *poenam capitalem* irrogant, *politici* iidem ſuis inſiſtendo principiis arbitrantur, reos male ab Eccleſia recipi, aut occultari, ideoque *licite* e locis ſacris extrahi, etiam *Vi in ſubſidium adhibita*. Verum *Doctrina Canonica* penes *Catholicos obſeruantia regulariter Vniuerſali* inualuit, et pro eadem etiam *ratio intrinſeca* rei militare uidetur, ac in tantum quidem vt, *non modo loca Eccleſiaſtica ab omni infeſtatione in caſu actu iam occultatorum delinquentium immunia ſint, ſed his ad ſe confugientibus portas etiam aperire queant*; nam quod ad

Primum membrum attinet, *Templum, Monaſteria*, et *reliqua loca Eccleſiaſtica acceſſorie* reſpiciunt *Solam Rempublicam Eccleſiaſticam*, conſtituta idcirco, vt ita loquar, *extra Territorium Iudicis Saecularis*, vt itaque *attentato* inibi *actu Iurisdictionis profanae* neceſſario *Spiritualis* uioletur.

Quoad *Secundum* Eccleſia qua talis *Manſuetudinem*, et *Charitatem* ex *fine Inſtitutionis ſuae*, prout Reſpublica Ciuilis *Iuſtitiam*, *Principaliter* colit, et exercet; ſicut igitur eidem Reipublicae ad conſequendum finem ſuum *omnia media* Iure conceſſa cenſentur, ita pariter Eccleſia ad frequentandos, eoque citius expediendos Charitatis actus, quibus *Conſerua-*

tio Vitae Proximi vtique *primo loco* accenſenda eſt, *quaelibet adminicula* non poteſt non in promtu habere.

CAPVT II.

DE
Iure Principis Catholici circa Sacra Catholica, ſiue de Advocatia Eccleſiaſtica.

§. I.

QVae hactenus de Sphaera Eccleſiaſtici Imperii, et de Colliſione eiusdem cum Republica Ciuili dicta ſunt, ea omnino pro meliori intellectu ſubſequentium praemittenda fuere. Iam propius ad ſcopum accedo, examinaturus *primo*

ADVOCATIAM ECCLESIASTICAM, quam ante omnia recte ſic deſcribi iudico, quod ſit *Obligatio Imperio Saeculari indiuiſim cohaerens, Virtute ſubſidiaria tuendi Statum, et Syſtema Eccleſiae, vbi, et quando haec ipſa Iure ſuo, et Ordinario ſe tueri, ac defendere nequit.* Deſcendit dicta obligatio e *duplici fonte*, ex *Officio* nempe *Regio*, et *Lege Diuina*. Ratio *primi* eſt, quod *Religio*, ac ſuperſtructus ei *Status Eccleſiaſticus Salutem Temporalem* quam maxime promoueat, ac idcirco ex *praxi*, *vſuque Gentium* ſaltem *moratiorum* pro *Vinculo fortisſimo* Ciues *intra* Officiorum ſuorum *limites* continendi habeatur, rectisſime proinde inter *partes Subſtantiales Officii Regii*, ſiue *Rationis Status Chriſtianae* referenda.

§. II.

Quod etiam ex *Iure Diuino immediate* proficiſcatur memorata Aduocatia, eoque reſpectu cum ipſius Eccleſiae fundamentali Inſtitutione *communem Originem* habeat, ſequens Principium euincere uidetur: nimirum præter *alios fines* condita Eccleſia eſt, vt *conſeruetur*; quamuis uero tanquam certum *de Fide* ſupponam, eandem vsque ad *Conſummationem Saeculi duraturam*, et eatenus *infallibili promisſione* ASSISTENTIÆ DIVINÆ munitam eſſe, minime tamen promisſio illa eo trahenda eſt, quaſi *eidem ſoli* ac *vnice* confidere, omniaque *Conſeruationis huiuſce naturalia remedia* reſpuere oporteat; hoc pacto enim IPSE CONDITOR LEGIS NOVÆ *anſam tentandi* DOMINVM DEVM Eccleſiae ſuae reliquisſet, id quod ſine *aperta Blaſphemia* proferri nequit. Potius igitur ſtatuendum eſt, AVCTOREM Legis nouae in *prima*

Digitized by Google

prima Eccleſiae ſuae *fundatione* huic *Fundamentalem Obligationem* indidiſſe, vt ſibi, praeprimis quoad procurandum maius ſemper *Augmentum*, et *Florem*, de *ſubſidiis* etiam *naturalibus* proſpiciat; quam *Circumſpectionem Eccleſiae* nullo non tempore curae, cordique fuiſſe, indubitata Hiſtoriarum fides abunde teſtatur.

Iam vero *Poſſeſsio Bonorum*, et *Virium Temporalium propriarum* pro omni Tempore adeo ſufficiens non eſt, conſequenter Eccleſia *forti Brachio extraneo Principum Chriſtianorum* perſaepe indiget; ut proin legitime ſubſumere liceat: ſicut *Conſeruatio*, ac *Dilatatio Eccleſiae Ens immediatum Iuris Diuini* exiſtit, ita *eiusdem qualitatis* esſe *Advocatiam*, vtpote quae ad *hunc finem in certis rerum contingentiis indiſpenſabiliter* requiritur; *Finis* enim, et *media* in *eundem fontem* redundant.

§. III.

Ex quo porro eruitur, Aduocatiam quaeſtionis, cum principaliſsime *merum onus Obligationis* inuoluat, in *actuali ſui exercitio* potisſima ex parte dependere ab *ipſo arbitrio Eccleſiae*, cuius Iudicio, atque Circumſpectioni *accuratior Circumſtantiarum Trutina* competit, an in *hoc*, uel *iſto caſu necesſaria* ſit *defenſio* a Politico Imperio *requirenda*; cum protegendus, defendendus, atque adiuuandus *ſtatus*, *factique ſui regulas oculo limatiori* ipſemet perſpicere, atque ponderare noſcatur. Vnde etiam quoad *applicationem* huius muneris ſui a Lege Diuina idem Imperium Politicum crebrius admonetur, vt omnes ſcilicet Vires, atque neruos pro *conſeruanda Eccleſiae incolumitate reali* cum *effectu* impendat.

§. IV.

Conſequitur vlterius, Advocatiam tam *Vi Obligationis reſpectu Eccleſiae* incumbere, quam etiam *reſpectu aliorum Titulo Iuris* (eſt enim in claſſe *Iurium mixtorum*) competere cuilibet ſuperiori Politico *Maieſtate* uel *Vera*, uel *Analoga*, ſiue *Superioritate Territoriali* inſtructo; adeoque ſe diffundit ad *omnes Eccleſias* in cujusque *Territorio Ciuili* conſtitutas, earumque *integralem Conſeruationem*, *Protectionem*, et *Status imminuti Reſtaurationem*.

Reipublicae tamen *Romano-Germanicae* AVGVSTISSIMO CAPITI *Protectio* ECCLESIÆ VNIVERSALIS *relatiue* ad *alios Imperantes Chriſtianos eminenter* competens, et *propria* eſt, de *quo ipſo intuitu Dignitatis*, et *Proëdriae* eo minus ambigere licet, quo certiora documenta ſuppeditant *Antiquae Expeditiones Armatae* Chriſtianorum in *Terram*

Digitized by Google

quas Hiſtoriae *Cruciatas*, die Creutzzüge, appellant, in quibus *Cura praecipua* ad *Imperatores Romano-Germanicos* nunquam non ſpectare uiſa eſt. Vnde et Imperatores Noſtri DVCES NATI *Populi Chriſtiani* Iure, meritoque dicuntur. Itaque PIVS II. SVMMVS PONTIFEX, cum bellum *in Turcas*, ad recuperandam *Conſtantinopolin*, moliretur, FRIDERICO IMPERATORI *Mantua d.* 29. *Ianuar. Ann.* 1460. ſcribit, ad ipſum ex *Iure Imperii* pertinere, vt toti Exercitui Chriſtiano praeſit. DE DVCE, inquit, AD TANTVM BELLVM COGITANTIBVS, TV NOBIS OCCVRRISTI, CVM TANTVM MVNVS EX OFFICIO IMPERIALI DEBITVM CENSEATVR, CVI OMNES GENTES PARERE, ET SVBESSE NON DEDIGNENTVR etc.

§. V.

Quoad Poteſtatem ipſam *Aduocatiae Eccleſiaſticae Vniuerſalis* major Difficultas eatenus ſubeſſe uidebitur, cum *Majeſtas*, et *Aduocatia* ſint *inſeparabiles qualitates vnius*, *eiusdemque ſubiecti*, et *eiusdem* plane *rationis*. Sicut igitur Orbis Catholici Imperantes reliqui in *Ordine Poteſtatis realis Imperii Maieſtatici* ſe Imperatori Romano-Germanico Iure pares reputant, ita merito idem compluribus adſtruendum uidetur de *Aduocatia;* cum praecipue hanc ex *Iure Diuino* immediate deſcendere aſſeruerim.

Verum *pars prima* Argumenti Theſin praeſentem plane non ferit, cum plus non inferat, quam quod cuilibet Principi Chriſtiano erga Eccleſias in *Saeculari* conſtitutas *aequali Poteſtatis Iure*, et *modo* Advocatia competat, in praeſenti uero *Obiectum meum* eſt ECCELESIA VNIVERSALIS, et praecipue SEDES APOSTOLICA, quae notorie nullius Principis, aut Reipublicae *Terminis Ciuilibus* concluſa eſt, ſed praeter *Poteſtatem Clauium Statum Politicum Regibus parem* ſe ipſa efformat.

Pars altera dubii itidem rem non conficit, cum id duntaxat euincat, Aduocatiam ratione *ſuae functionis obiectiuae*, et in quantum *realiter in Bonum Eccleſiae* exerceri debet, a *Lege Diuina* ſimul dependere, et hactenus *aequali ratione* cunctis Superioribus Chriſtianis attribuendam eſſe, in quo me repugnantem non habes.

§. VI.

Imo uero etſi *ipſius* quoque *Subiecti Actiui*, ECCLESIÆ VNIVERSA-

VERSALIS, SEDISQVE ROMANÆ *perpetua Lege Protectorii* qualitas, veluti intra *ambitum integralem Aduocatiae* pertinens, in *fontem primigenium* Iuris Diuini quandantenus redundet, id tamen impedimento eſſe nequit, quin *proxima*, *particularis*, *et actualis determinatio memorati ſubiecti Iudicio*, et *Electioni Eccleſiae ipſius*, aut potius eiusdem SVPREMI CAPITIS Iure optimo tribuatur. Sicuti enim huic exinde, quod *fundamentale Eccleſiae Syſtema* a *Legislatione Diuina* profluat, Poteſtas fideles vltra *expreſſa Sancita* EVANGELII modo, quo optimo uidebitur, *proxime*, et *exterius uiſibiliter*, gubernandi nequaquam adempta eſt, ſed potius ex eodem ipſo Verbi Diuini eloquio competit. Conf. Cap. I. Sect. I. §. 8. ſqq. Ita profecto etiam eidem *Facultati Directrici* ſubiectum erit, ſibi ex Principibus Orbis Chriſtiani quendam pro *Protectore* ſeligere, quem penſatis Circumſtantiis e *Re ſua* fore *prudenter* opinabitur. Adeoque eiusdem *Curae*, *Iuſſui*, atque *placito determinatio actualis ſubiecti protectiui* non poteſt non ſubiacere.

§. VII.

Hisce itaque *praeliminari* quadam *notione* deductis ſupereſt, vt *praerogatiua* haec IMPERIO ROMANO-GERMANICO prius aſſerta vlterioribus argumentis ſtabiliatur. Quae inter *principem locum* facile obtinet IPSVM NOMEN IMPERATORIVM in *Perſona* CAROLI MAGNI reſuſcitatum, uel ſi hunc neges *Germanum*, quod *paradoxum* ex *Originatione* uidetur, in praeſenti uero perinde eſt, ſaltem iam inde ab OTTONE MAGNO, ſiue I. ad *Germanos obſeruantia* in *hunc* usque *diem perpetuata* propagatum. Abſtraham equidem, *an Summi Pontifices creando Imperatores qua tales ſua peregerint Iure proprio*, *an potius Vice Populi Romani*; pariter ſuo loco mihi eſto, *an coronati a Sede Apoſtolica Imperatores Imperium ſupremum in Vrbem Romam*, *eiusque ditiones originarie conſecuti fuerint*; cum hodie ſimilia inter *Speculationes mere Hiſtoricas* notorie referantur, id quod *ipſos A. C. DD.* ſibi alias in *hisce Criteriis* mirifice blandientes paſſim confiteri oportet. Quin etiam *omni fundamento* deſtituitur *aſſertum* aliquorum, *Characterem Imperatorium Titulo Belli Germaniae Regno illatum fuiſſe*, *falſitatem* enim *Circumſtantiae* rei demonſtrant, ſiquidem praedictorum Imperatorum Neuter ad *Sedem Romanam debellandam*, ſed Vterque *ad eam defendendam* Italiam petiit; vnde eo ipſo *Titulus adquiſitiuus Armorum* euaneſcit. Sane cum e contrario *obuia Hiſtoriarum Fides* luculenter edoceat, ſaepe memoratam *Dignitatem*

tem Caeſaream ſolo facto primigenio LEONIS III., aut IOANNIS XII., ſiue CAROLVM, ſiue OTTONEM M. *Primum* ex Germanis eiusdem *Adquiſitorem* dixeris, *Nationi Teutonicae* non alium in finem accreuiſſe, quam vt, *teſtantibus* id rurſus *Annalibus Synchronis*, *Eccleſiam*, *eiusque Iura* in perpetuum defenderent; profecto *absque altiori indagine* colligere pronum eſt, Dignitatem Cæſaream, et Aduocatiam *Eccleſiae Vniuerſalis* per *modum mutui Commodi*, et *Oneris* tanquam *duas partes* Nominis Imperatorii *integraliter conſtituciuas* ad Imperatores Germanicos *perenni Lege* abiiſſe, et ſub hac vtrinque qualitate, quin a quocunque alio Auguſtisſima haec proëdria adimi queat, ex *Cauſa radicata antiquisſimae Poſſesſionis* perdurare hodiedum.

§. VIII.

Munus Aduocatiae Eccleſiaſticae ſummatim in *duo Obiecta* ſe diffundit, eoque collineat,

I. Vt CAPVT *Eccleſiae*, *totumque* huius *Statum Hierarchicum* quoad *Perſonas*, *Iura*, et *Poſſesſiones Temporales* aduerſus *inimicos* tam *in*- quam *externos efficaciter* manuteneat, ac praecipue

II. Et *Dogmata Fidei* (*ſaluis Imperii Legibus* Protectioni huic *non* aduerſantibus, de quibus infra) et *Decreta morum*, *caeterasque Conſtitutiones* ab Eccleſia *intra Sphaeram propriam* conditas ad *Executionis finem* perducat. *Mere* itaque *Subſidiarium*, *Executoriale Munus*, *merumque Miniſterium* Aduocatia Eccleſiaſtica eſt, ita quidem, vt ſub *hoc praetextu Maieſtas* uel *Vera*, uel *Analoga* aliquid circa *Limites Regiminis Eccleſiaſtici internos* diſponendi *Poteſtatem*, *ordinarie ſaltem*, ſibi ſumere nequaquam posſit. Vnde *ſubſtantialis habitudo* ſaepius laudatae Advocatiae Eccleſiaſticae *Superiorum Temporalium* clarisſime eluceſcit, ita comparatae, vt *intrinſece* nec *partem Maieſtatis Politicae*, nec *Poteſtatis Clauium* conſtituat, ſed *Ens quoddam medium* exiſtat, Imperio Politico *ratione eiusdem ſubiecti obligati indiuiſibiliter* cohaerens, et cum *Spiritnali Poteſtate* ad *idem Obiectum commune*, *Conſeruationem* nimirum *Eccleſiae*, tendens.

§. IX.

Reuocamus huc pariter *Caſus plane extraordinarios*, quando Regimen Eccleſiae uel in *Statu perfecte formato nondum* exiſtit, uel, quo minus *Vim diſpoſitiuam externam* exſerere ualeat, *per accidens* impeditur; ubi ex *ipſius conſenſu Vices* eiusdem a *Maieſtate Ciuili* ex *ipſisſimo Aduocatiae fonte* recte circa *nonnullos effectus* ſupplentur, modo, quod *primarii* requi-

Digitized by Google

requiſiti loco ſupponere oportet, rite obſeruentur ea, quae *inſpectis morali diligentia*, et *cautione omnibus Circumſtantiis* e re Eccleſiae *manifeſto* eſſe uidebuntur. *Fundamentum* aſſerti non opus eſt e longinquo petere; ſicut enim ex una parte in *huiusmodi contingentiis* quoad *ipſam realitatem conſeruatur*, *ſaluatur*, et *defenditur* Status Eccleſiae, ita ex altera etiam *Poteſtati Ordinariae Clauium*, cuius *annutu*, et *conſenſu* ſimilia peraguntur, nihil omnino decedit; cum, quidquid Maieſtas in *Caſibus quaeſtionis effectui* mandat, id omne *non ſuo*, ſed *Eccleſiae Nomine*, et *Iure* contingat, duraturum *tam diu*, quousque Eccleſia *Vim Poteſtatis ſuae directricis externae completam* nacta illud uigere uoluerit; vt adeo *in ſubſtantia* Superior Ciuilis *nudum auxilium naturale* nullatenus *cum Auctoritate* coniunctum praeſtet. Quocirca Aduocatia abit in *ordinariam*, et *extraordinariam*, vt *duas Species* eatenus inter ſe *diſtinctas*, quod *prior Syſtema* Eccleſiae *internum* nulla ratione ingrediatur, *altera* uero circa illud cum *eiusdem annutu* quidem diſponat, ſed, *paraeneſi iterum*, *iterumque repetita* ſi uti liceat, *nomine*, et *modo mere Miniſteriali*.

§. X.

Ex deductis facillime Iudicium formaueris de *illis Negotiis Eccleſiaſticis*, quae ab *Imperatoribus Carolingicis* aeque, ac *Germanicis aliis* perſaepe olim peracta circumferuntur. *Fuſiſſimam Hypotypoſin* texit Pfeffinger. *ad* Vitriar. *L.* 3. *Tit.* 2. §. 8. *a pag.* 5. *usque ad pag.* 88. Verum allegata ibidem facta, ac geſta Caeſarum, Regumque Chriſtianorum uel *aperte* inuoluunt *illicitam Vſurpationem Poteſtatis Clauium*, uel in *complexu ſuo reali* plura pertinent ad functionem *Protectionis Ordinariae Eccleſiaſticae*, uel demum profluxere ab exercitio *Aduocatiae Extraordinariae*, et *Prouiſionalis modo* ſupra *deſcripto*; atque hoc *ultimum* crebrius contigit. Certe *exaggerata* ab *eodem* Pfeffingero *Exempla*, ſuppoſita interim eorundem *plena Veritate facti*, cum haec punctum praeſens *proprie* non concernat, enata fuere ut plurimum *eo tempore*, vbi Eccleſia *Turbis Domeſticis* diſtenta, aut circa *Statum Dogmaticum Orthodoxae Religionis* aduerſus *diuerſiſſimi generis* HÆRESIARCHAS permuniendum occupata erat; quin interea curas ita impenſe conuertere poſſet ad *ſtabiliendum ſuum Regimen externum*. Id quod tamen inde a *Saeculis XII.* et *XIII. perfectius in opus redigere* coepit, vt adeo ab iſto tempore *rariora*, imo *rariſſima* in hiſce *Exempla* occurrant.

§. XI.

§. XI.

Sicut Species *extraordinariae Aduocatiae* §. praecedenti uentilata *Vires ſuas* ad *Tuitionem* Eccleſiae *ſerio* applicauit, ſic datur altera, quae *in defectu* delinquere tibi prima fronte uidebitur; quam tamen *notam* perſaepe non meretur. In cuius rei *Hermeneuticam Dilucidationem* materiam *Pacificationum Germanicarum circa Religionem* vberius in praeſenti excutere operae pretium erit. Itaque Imperatores Romano-Germanici cum confoederatis Ordinibus Catholicis, permittendo, *rem Catholicam e florentisſimo*, et *integrali ſuo Syſtemate Germanico praeſentem Conditionem tantopere a priori heterogeneam Vi Pactorum Publicorum* ſubire, meo Iudicio eo minus de *neglectu* Advocatiae Eccleſiaſticae ſibi incumbentis arguendi ſunt, cum non *Sponte ſua*, ſed *dira Necesſitate impellente*, et *admotis quaſi* toties de paſſu ad paſſum *arietibus* ad nominatas Conuentiones acceſſerint. Rem *Series Hiſtorico-Chronologica* RECESSVVM, et LEGVM IMPERIALIVM apertisſime oculis ſubiicit.

§. XII.

I.) *Celeberrimo* EDICTO *Wormatiae Anno* 1521. promulgato *emergenti Nouitati* circa *rem Religionis* protinus *exterminium* conſtitutum fuit.

II. *Anno* 1526., cum FERDINANDO I., exigente ita ratione Temporis, periculoſum uideretur, memoratum *Edictum* exequi, rem totam *Conſcientiae Sociorum noui Cultus* reliquit, Iudicans haud dubie, *inapplicabili exiſtente Vi coactiua externa*, eosdem ſaltem *Vinculo interno* adſtrictum iri ad praefati Edicti Obſeruantiam; Vid. R. I. *d. A.* §. 4. Demnach haben Wir ꝛc.

III.) *Anno* 1529. *Periculoſisſimae Nouationes in Fide* adeo quotidie ſuccreuerant, vt *iis omnibus* euellendis *impoſſibilitas ipſa* iam tunc obſtaret; hinc ſaltem in R. I. *eiusd. Anni* §. und nachdem ꝛc. *ſeqq. ſeuera* occurrit *Nomothesia*, Vi cuius diſtricte prohibentur *Nouationes Altaris Sacramento*, *Misſaeque Sacrificio aduerſantes*, et ne in poſterum aliae introducantur ſollicite cauetur. Vlterius

IV.) *Anno* 1544. *Proteſtantes*, *ampliata ad ſe Pace Publica*, *reſpectu Conſtatuum* in *Exercitio ſuo tuti* redditi fuerunt, *teſte* R. I. *d. A.* §. 83. doch ſolle kein Stand ꝛc. *Decreta* autem Imperii, et *Mandata Caeſaris* pro *abolenda noua Confesſione* lata (inter quae potisſimum ſaepe fatum *Edictum Wormatienſe*, vti et *Procesſus in Camera Imperiali aduerſus eandem pendentes*) praecise *in ſuſpenſo* manere iusſa ſunt, *cit.* R. §. 92. ſo viel

das

Digitized by Google

das Recht belangt ꝛc. et §. 44. ſo ſoll auch ꝛc. Adeoque *Exercitium liberum*, profluentemque inde Protectionem Imperii Specialem, et vltra ſimplices Pacis Publicae profanae Terminos aliquid operantem eo tempore *Confeſſio Auguſtana* needum obtinuit, quae tamen ipſa

§. XIII.

V.) *Anno* 1552. ſucceſſit; Vid. TRANSACT. PASSAV. §. 8. und mittler Zeit ꝛc. et §. was alsdann ꝛc. Neque ſic contenti *Status Proteſtantes*, Cultui ſuo PALLADIVM PROTECTIONIS PVBLICAE IMPERIALIS circumpoſuiſſe, in iisdem Tractatibus ad Iura Publica, et Politica Imperii *Solis Catholicis propria* adſpirare coeperunt, Votique ſui omnium primo, intuitu Aſſeſſoratuum Cameralium, compotes facti fuerunt, id quod ex eadem TRANSACT. PASSAV. §. 11. ſo viel aber ꝛc. §. 12. es haben auch ꝛc. palam eſt. Poterant nempe Catholici in hoc eo magis condeſcendere, quod *Functio Aſſeſſoralis* Camerae de ſe eſſet *res mere indifferens*, et *politica*, qua communicata de rebus, et fortunis ſuis adeo immediate non agebatur. Verum

§. XIV.

VI.) *Anno* 1555. de Corio Catholicorum propius ludi coepit, dum A. C. non modo pleniori forma in *Exercitio ſuo tolerata*, ſed etiam ex Bonis Antiquiſſimis Eccleſiarum Catholicarum ditata fuit, hoc interueniente Pacto, vt *Bona Eccleſiaſtica* MEDIATA, in quorum poſſeſſione actuali Catholici nec Tempore Conuentionis Paſſauienſis, nec intermedio vsque ad PACEM RELIGIOSAM fuere, A. C. addictis in poſterum relinquerentur, *docente* id *eadem Pace Religioſa* §. 6. ibi: „Dieweil aber „etliche Stände, und derſelben Vorfahren etliche Stift, Clöſter, und andere „Geiſtliche Güter eingezogen, und dieſelbe zu Kirchen, Schulen, milden, und „anderen Sachen angewendet, ſo ſollen auch ſolche eingezogene Güter, welche „denjenigen, ſo dem Reich ohne Mittel unterworfen, und Reichs-Stände „ſeynd, nicht zugehörig, und deren Poſſeſſion die Geiſtlichen zur Zeit des „Paſſauiſchen Vertrags, oder ſeithero nicht gehabt, in dieſem Friedens-„Stand mit begriffen, und eingezogen ſeyn, und bey der Verordnung, „wie es ein jeder Stand mit obberührten, und allbereit verwendeten Gütern „gemacht, gelaſſen werden, und dieſelbe Stände in- noch auſſerhalb Rechtens, zu Erhaltung eines beſtändigen ewigen Friedens, nicht beſprochen, „noch angefochten werden ꝛc.

§. XV.

VII.) *Anno* denique 1648. *Vi* PACIFICATIONIS OSNABRVGENSIS Art. VII. pares reddebantur quoad *omnes fauores publicos* ſic dicti Reformati A. C. Conſortibus; qui noua hac Compage conſociati fere ad apicem nouorum Iurium, et Praerogatiuarum contendebant, *eo* quidem *effectu*, quem eiusdem Pacis Art. V. prolixe repraeſentat. Sic ipſis

I.) Tenore d. Art. §. 1. *Transactio* etc. plenum religionis exercitium extantiori adhuc formula permiſſum, et circa finem eiusdem §. inter *Status vtriusque Religionis* quoad Negotia publica Æqualitas exacta mutuaque ſtabilita eſt; id quod et ratione ſubditorum vtriusque Religionis, rerumque, ac Iurium priuatorum inculcat §. 35. *ſiue autem Catholici* etc.; ſed de genuino horum §§. ſenſu per decurſum plura occurrent. Inde

II.) Amplificata eſt diſpoſitio ad ea, quae *Punctum Religionis*, ac *Syſtema Eccleſiaſtico-Catholicum* non externo duntaxat modo, effectuum Ciuilium, et Politicorum adinſtar, ſed vere intrinſece tanquam partes ingrediuntur; vt adeo ratione Eccleſiae Germanico-Catholicae quoad Antiquiſſimae Poſſeſſionis Statuum Heterogenea omnino Facies inducta fuerit.

§. XVI.

Et duplici quidem modo facta eſt Imminutio haec, ſcilicet vel *ſuſpendendo*, ac pro praeſenti inefficacia reddendo Iura Catholica, vel *eadem A. C. addictis attribuendo*. Prius euidenter probant Caſus ſequentes, ſiquidem

I.) Iura Menſium Papalium, Pallii, Confirmationum Epiſcopalium, Annatarum, et huiusmodi in Bonis Statuum A. C. Eccleſiaſticis immediatis reſpectu Summi Pontificis ab effectu actuali ſuſpenſa ſunt; Vid. idem Artic. V. §. 19. *Si quid Annatarum* etc.

II.) Iurisdictio Catholico-Eccleſiaſtica antea *Vi* PACIS RELIGIOSÆ §. ſecundum Editionem Schmauſianam 20. damit auch obberührte ꝛc. tantummodo in iis, quae A. C. Cultum qua talem tanquam *neceſſariae partes* conſtituunt, in verbis: „ſo ſoll die Geiſtliche Iurisdiction - - - „wider die Augſpurgiſche Confeſſion, Religion, Glauben, Beſtel„lung der Miniſterien, Kirchen Gebräuchen, Ordnung und Cere-

„monien,

Digitized by Google

„monien, - - - nicht exercirt, gebraucht, oder geübt werden :c. :c., Vires actu exſerere prohibita, modo dictante §. 48. in *integra ſphaera ſua* aduerſus A. C. Status, eorumque ſubditos ſuſpenſa eſſe iubetur, ibi: „IVS DIOECESANVM, et TOTA IVRISDICTIO ECCLESIASTICA „CVM OMNIBVS SVIS SPECIEBVS contra Auguſtanae Confeſſionis „Electores, Principes, Status, comprehenſa libera Imperii Nobilitate, „eorumque ſubditos, tam inter Catholicos, et Auguſtanae Confeſſioni „addictos, quam inter ipſos ſolos Auguſtanae Confeſſionis Status VS- „QVE AD COMPOSITIONEM CHRISTIANAM DISSIDII RELIGIO- „NIS SVSPENSA eſto, et INTRA TERMINOS TERRITORII CVIVS- „QVE Ius Dioeceſanum, et Iurisdictio Eccleſiaſtica ſe continet etc. Quod autem

§. XVII.

III.) Concernit *poſitiuam adquiſitionem e fortunis Catholicorum*, ea continet Eccleſiarum, variarumque Fundationum piarum Bona, Reditus, et iura temporalia. Confer. §. 2. *Terminus a quo* etc. §. 14. *Bona Eccleſiaſtica* etc. §. 20. *In quorum autem* etc. §. 23. *Quot Capitulares* etc. §. 24. *Qui Archiepiſcopatus* etc. §. 25. *Quaecunque Monaſteria* etc. §. 45. *Ratione redituum* etc. Atque haec Methodus Saeculo dandi Fundum Eccleſiae Catholicae *Tabulis Osnabrugenſibus* ampliata longe foecundiſſima exiſtit, cum complectatur Bona, ac iura tam *im* - quam *mediata*, et quidem a Termino Anni 1624. vel totius, vel pro diuerſitate obiectorum reſpiciendo eiusdem Anni diem primam Ianuarii, id quod ex allegatis §§. certum eſt; eo vsque enim fimbrias ſuas Pacificatio Religioſa nequaquam extendebat. Reuolu. huius cap. §. XIV. Quin et porro A. C. addicti in tractatibus Osnabrugenſibus ad ipſa etiam Superioritatis Eccleſiaſtico-Catholicae, vel proxime ex hoc fonte deflua Iura eluctati fuere. Sic Vi eiusdem Art. V. §. 26. *Omnia quoque* etc. *Verſ. quodſi quoque*, etc. Ordinibus Proteſtantibus ſi in Bonis Eccleſiaſticis mediatis dicto anno, dieque (nimirum prima Ianuarii 1624.) a Catholicis realiter, plene, vel ex parte poſſeſſis *Iura praeſentandi, viſitandi, inſpectionis, confirmandi, corrigendi, protectionis, aperturae, hoſpitationis, ſeruitiorum, operarum* habuerunt, Iura iſta ſarta tectaque manere debent. Denique vigore §. 30. *quantum deinde* etc. iisdem cautum, prouiſumque fuit de iure reformandi, vi cuius Catholicos ſubditos fatali praeſi-

dio Decretorii Temporis non munitos, etiamſi *propriis ſumtibus* velint reſtaurare *Exercitium Catbolicum*, a Territoriis ſuis arcere poſſunt. De quaeſtionibus hanc materiam propius attingentibus infra pluribus tractabitur.

MANTISSA
DE
Norma Pacificationum Religioſarum.

§. I.

Ex hactenus deductis luculentiſſime patet, quibus gradibus A. C. addicti vna cum ſic dictis Reformatis ad Syſtema ſuum hodiernum pertigerint, ita, vt

I.) *Protectionem*, et *Securitatem Imperialem* adinſtar Religionis Catholicae,

II.) *Ius Ciuitatis Germanicae* tam in Publicis, quam in priuatis,

III.) *Exemtionem* ab *Imperio Eccleſiaſtico Catholico*, et Pontificio, et Epiſcopali, ſaltem ſi dicti Imperii, praeprimis poſterioris Actum ſecundum operationis certo modo reſpicias;

IV.) *Bona*, et *Iura* Catholicorum *Eccleſiaſtica*, et demum

V.) *Ius ipſum reformandi* ſibi adquiſiuerint. Inde quaeſtio minime otioſa occurrit: Vtrum Corpus Pacificationum Religioſarum conſtituat REGVLAM VNICAM, et ADÆQVATAM inter Catholicos, et A. C. Conſortes, eosdem ex vtraque parte pleniſſime parificantem, quantum ad Religionem, eiusque annexa attinet? An potius per MODVM EXCEPTIONIS ſe habeat?

§. II.

Prius Proteſtantes tenent, *poſterius* Catholici affirmant, aſſeruntque ſe indubie ante ſubortos ſic dictae Reformationis motus in pleniſſima, et priuatiua poſſeſſione, tam quoad *Eccleſiaſtica*, quam *Politica*, extitiſſe; licet igitur de ea Vi Tractatuum Religioſorum in plurimis decedere iuſſi fuerint, Regulam tamen antiquiſſimae huius poſſeſſionis pro ſe adhuc militare, vbi *contraria* in ſaepe memoratis Pactis publicis *Diſpoſitio* non reperitur. Roborant Theſin vlterius inde, quod A. C. addicti

Digitized by Google

addicti ipſimet id enixiſſime ſemper egerint, vt *Negotium Religionis*, quatenus inter eos, et Catholicos verſatur, atque conuentionibus publicis *liquido deciſum non* eſt, non ex Imperio proprie ſic dicto, ſed ad nuda Iuris Naturae, ac Gentium Principia componeretur; iam vero ſatis expeditum eſſe inferunt, quod inter Normas Controuerſiarum deciſiuas a Gentibus receptas principaliſſimum locum Poſſeſſio occupet.

§. III.

Contendunt porro, huic principio Fundamentali *ſine efficacia* opponi Rationem ab Æqualitate mutua vtriusque Religionis Statuum deſumtam; etſi enim ea non tantum in *Negotiis priuatis ſubditorum*, ſed etiam in *publicis*, ſi quae hinc inde *pro futuro determinanda* enaſcantur, rite applicetur. cit. Art. V. §. 1. *Transactio* etc. §. 35. *ſiue autem Catholici* etc. Quod poſterius Exempla varia comprobant, ſiquidem I. P. O. eod. Art. §. 51. ſpecialem Sanctionem continet, Vi cuius

I.) In Conuentibus Deputatorum *Imperii* Ordinariis numerus ex vtriusque Religionis Proceribus aequandus, et, vbi extraordinariis Commiſſionibus Negotia in Imperio expedienda occurrunt, ſi *res inter Catholicos*, et *A. C. Status* verſatur, vtriusque Religionis pari numero Commiſſarii denominandi, et ordinandi ſunt. Quin in CAPITVL. NOVISSIM. Art. XVIII. §. 5. ea de re *Cautela amplior* adiecta in uerbis: „ Dabey auch, wann die Sachen beyderley Religions-Verwand- „ten betreffen, in Ernennung der Commiſſarien, ſo viel möglich, auf „eine Gleichheit ſehen, hingegen keinen, der ein eigenes Intereſſe dabey „hat, darzu verordnen, immaſſen ſonſten dergleichen Commiſſiones von „keiner Kraft ſeyn ſollen. Praeterea

II.) *Idem Pactum Capitulare* AVGVSTISSIMI NOSTRI *Art. IV. §. 3.* vlterius argumentum ſuppeditat, ibi: „ Dergleichen Reichs-Krieg „ſodann nach Inhalt der Reichs-Conſtitutionen, der Executions-Ord- „nung, und Inſtrumenti Pacis geführet, auch die von Uns, und dem „Reich in gleicher Anzahl beyder Religionen zu beſtellende Generalität, „ſamt denen ebenfals in gleicher Anzahl von beyden Religionen zu er- „nennenden Kriegs-Raths-Directorn, und Räthen ſowohl, als das ganze „Kriegs-Heer in Unſere, und des Reichs Pflichten genommen werden „ſolle, wie ſolches alles die auf ſolche Reichs-Kriegs-Fälle ergangene „Reichs-Schlüſſe erfordern, und mit ſich bringen.

Digitized by Google

§. IV.

Licet, pergunt Catholici, haec ita ſint, et inſuper iſta Æqualitas ad Obiecta de praeterito eſſe ſuum, et ſtabilitam originem habentia Vi Pacis perſaepe extenſa reperiatur, cum conſtet, iam Anno 1559., teſtante R. I. eiusd. Anni §. 50. auf daß dann ꝛc., munera Deputatoru ordinariorum imperii initio ſaltem perſonalia exactiori methodo firmata, certisque Statibus Iure perpetuo adſignata fuiſſe; itemque Iudicium Imperiale Aulicum iam pridem ante Tractatus Weſtphalicos viguiſſe; quin in priori caſu ratio Paritatis Statuum ex vtraque Religione habita fuerit, aut in poſteriori A. C. Ius vllum publice quaeſitum habuerit, ad ſupremum hoc Archidicaſterium ſubiectum aliquod e Gremio ſuo promouendi. Quod tamen vtrumque in Pace Religionis Nouiori, ſcilicet Osnabrugenſi, Art. V. §. 51. *In Conuentibus Deputatorum* etc. obtinuit, ſic quidem, vt ex dictis ſupra numerus Deputatorum Ordinariorum ex Vtraque Religione aequandus, idemque Vi §. 53. in Iudicio Aulico obſeruandum, atque eo numero adſciſcendi ſint Conſiliarii A. C. addicti, vt eueniente Caſu paritas Iudicantium ex Vtraque Religione Aſſeſſorum obſeruari poſſit. Et quamuis porro *in rebus pure Eccleſiaſticis*, et *Religionem concernentibus*, ſaepe fata LEX MVTVAE ÆQVALITATIS frequenter admodum diſerte *ad praeteritum* reſpiciat; id quod ex eod. Art. V. a §. 2. *Terminus a quo* etc., vsque ad §. 48. *Ius Dioeceſanum* etc. paſſim colligere licet;

§. V.

Attamen ex aduerſo hoc aeque pro certo habent Ordines Catholici, ad reliqua omnia Obiecta pro praeterito iam radicata, fundata, et firmata ſolam clauſulam generalem §. 1. *Transactio* etc. minus recte ampliari, ſed illa merito relinqui Originariae ſuae *Conſtitutioni*, et *Perſonis*, quibus olim competiere. Sic, vt rurſus per nonnulla exempla eam, Catholici ſibi Iure Maioritatem Votorum in Collegio Electorali conſeruant, et eandem nouiſſime, anno nimirum 1708., pro diu protracta DVCIS BRVNSVICO-HANNOVERANI in Collegium Electorale introductio Vnanimi Placito Ordinum Imperii demum decreta eſt, ſibi ſpeciatim reſeruarunt. Euolu. SCHMAVS. *Corp. Iur. Publ. Acad. p.* 1311. et ſeqq. Ita absque intentione fundata petere videntur Proteſtantes, vt Imperator alternatiue Catholicos, et A. C. Iudices Camerali,

rali, aut realiter tot Conſiliarios A. C., quot Catholicos Aulico ſuo praeficiat Iudicio, atque Elector Moguntinus in adornanda Cancellaria Camerali paritatem Religionis obſeruet; quod poſterius in *vltima Viſitatione* Camerae Imperialis acriter vrgebant, FABRI Staats-Canzley Tom. XL. C. XI. N. 6. Ad haec omnia accedit *Ratio fundamentalis*, ſiquidem Lex, et Pactum quodlibet, quousque aliud in ſpecie non exprimitur, ex natura ſua tantum tendit ad futura, non vero negotiis praeteritis formam tribuit, adeoque Iuribus praecipue ſpecialibus, tantique momenti derogare neutiquam cenſetur.

§. VI.

Multo minus haec Æqualitas mutua per modum regulae ad *Rem Eccleſiaſtico-Catholicam* in Germania trahi, eiusque *integrali Syſtemati*, et *Originariae Conſtitutioni* obeſſe poterit. Quin potius, ac praecipue quoad hoc obiectum Poſſeſſioni noſtrae antiquiſſimae eo fortiori iure inſiſtimus, quia inſiſtimus, quia in PACE RELIGIOSA §. 16. in formalibus:

„ Dargegen ſollen die Stände, ſo der Augſpurgiſchen Confeſſion „verwandt, die Römiſch-Kaiſerliche Majeſtät, Uns, und Churfürſten, „Fürſten, und andere des Heiligen Reichs Stände der alten Religion „anhängig, Geiſtliche, oder Weltliche, ſamt und mit ihren Capituln, und „anderen Geiſtlichen Stands, auch ohngeachtet, ob oder wohin ſie ihre „Reſidenzen verruckt, oder gewendet hätten, (doch daß es mit Beſtel- „lung der Miniſterien gehalten werde, wie hierunten davon ein ſonderlicher „Articul geſetzet) gleichergeſtalt bey ihrer Religion, Glauben, Kirchen- „Gebräuchen, Ordnungen, und Ceremonien, auch ihren Haab, Gütern, „liegend, und fahrend, Landen, Leuten, Herrſchaften, Obrigkeiten, „Herrlichkeiten, und Gerechtigkeiten, Renten, Zinſen, Zehenden, un- „beſchwert bleiben, und ſich derſelbigen friedlich, und ruhiglich gebrauchen, „genieſſen, unweigerlich folgen laſſen, und getreulich darzu verholffen „ſeyn, auch mit der That, oder ſonſt in ungutem gegen denſelbigen nichts „fürnehmen, ſondern in alle Wege nach laut und Ausweiſung des Hei- „ligen Reichs Rechten, Ordnungen, Abſchieden, und aufgerichten Land- „Frieden, jeder ſich gegen den andern an gebührenden ordentlichen Rechten „begnügen laſſen, alles bey Fürſtlichen Ehren, wahren Worten, und „Vermeidung der Poen in dem aufgerichten Land-Frieden begriffen ꝛc.

ſpeci-

ſpecialiſſime eſt confirmata. Iam autem ſicut *Pacificatio Osnabrugenſis* pro perpetua dictae Pacis Religioſae Declaratione recte habetur in iis caſibus, vbi *haec dubie*, *illa* vero *clare* diſponit, prout ſancit Art. V. §. 1. Verſ. *quae vero de nonnullis* etc., ita e conuerſo, quando memorata Pax Weſtphalica dubie, motiuis realibus ſe in vtramque partem exſerentibus, Religioſa vero clare, et deciſiue loquitur, haec merito audienda eſt; cum §. modo cit. Art. V. vna cum Transactione Pasſauienſi recenter ratificata, ideoque in effectu pars Inſtrumenti Osnabrugenſis teddita fuerit. Merito itaque eadem firmitudine gaudet, ita quidem, vt contra Tabulas Vtriusque Transactionis, vllumue earum Articulum, aut Clauſulam nulla Iura Canonica, uel Ciuilia *etc.* nulli alii quicunque praetextus excogitabiles allegari, aut admitti ualeant. I. P. O. Art. XVII. §. 3. Donec nimirum in vno alteroue obiecto *Particulari*, vbi *Pacificatio* VTRAQVE, tam *Religioſa*, quam *Oſnabrugenſis* reale dubium relinquit (ſi tamen Hypotheſin hanc quoad Catholicos in reſpectu ad eorum antiquiſſimam Poſſeſſionem locum adinuenire, modo deducta ſinant) aut alias inter Vtriusque Religionis Proceres ſecus conuenerit. Eod Art. V. §. *Vtriusque Religionis etc.* 50. Non poſſum non addere, etiam *ex ipſis Proteſtantibus* eſſe, qui Catholicos Antiquitate Poſſeſſionis, et Iurium Superiores eſſe fateantur. Adeatur Celeberr. HENNIGES ad I. P. O. Art. V. §. 23. Lit. E.

§. VII.

Iuuat vlterius a *Regula noſtra* in cit. §. 16. Pac. Relig. luculentiſſime fundata ad *Hypotheſin*, et *Exempla* transire. Ac primo quidem occurrit caſus in P. O. art. itidem V. §. 23., vbi *Verbis initialibus* diſponitur: „*Quot Capitulares aut Canonici* die prima Ianuarii anni 1624. vs„piam vel *A. C.*, vel *Catholici fuerunt*, TOTIDEM illic ex Vtraque Reli„gione erunt ſemper, nec decedentibus niſi eiusdem Religionis Conſortes „ſurrogentur etc.„ Iam quidem Vi huius Textus Numerus Capitularium aut Canonicorum vtriusque partis, qualis *Anno Decretorio* fuit, etiam in poſterum ſaluus, et integer perſeuerare debet; ſed ponamus, *computatis Capitularibus*, aut *Canonicis*. tam Catholicis, quam A. C. addictis *numerum Fundationis necdum completum* eſſe; hic ſane quaeſtio enaſcitur: *An Membris Catholicis Ius competat, eundem e ſuo Gremio ſupplendi, vel ſecus?* Mouet hoc dubium ipſe DECKHERRVS *A. C.* Doctor Conſult. Forenſ. Lib. I. cap.

Digitized by Google

Cap. XXIV. N. 5. ibi: „ Quid Iuris, ſi certus Canonicorum numerus in Fundatione praeſcriptus ſucceſſu temporum, poſtea a Catholicis, et Proteſtantibus poſſeſſus, Anno Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto autem, *cuius temporis iura, non antecedentem praetenſionem, iuraue reſpicimus*, ab vtraque parte non completus fuerit, ſed mancus extiterit (non, *an in poſterum ſupplendus ſit, vel mancus relinquendus? de biſce enim dubitare non conuenit*) ſed ex qua Religione ſupplementum illud quaerendum ſit? Haec ex Deckherro, qui *ſupplendum omnino numerum* praeſupponit, vel ideo adiicere viſum fuit, quia Heinrico Henniges. *in Meditat. ad I. P. O.* art. V. §. 23. p. 183. cum Deckherro neutiquam conuenit. Euolu. pag. cit. vsque ad Lit. F. Verum quidquid ſit, ſeries realis contentionis eo recidit: num Verba Textus QVOT, TOTIDEM, accipienda ſint in poſitiuo, an vero in excluſiuo ſenſu? Et prius adſtruendum videtur, quia *Termini ſignificantes* non poſſunt eſſe *latiores ſignificato*; atqui ex *Principiis Geometricis*, et *Arithmeticis* ſufficienter patet, *ſignificationem realem numeri cuiuslibet* includere *omnes numeros, et quantitates inferiores*, ita tamen, vt *ſuperiores non excludantur*, niſi *particulae excluſiuae* TANTVM, TANTVMMODO, *ſimilesue* caute adhibeantur, quarum nulla in noſtro §. reperitur; vt adeo de numero tantum poſitiuo, qualis ex Vtraque parte tam Catholicorum, quam A. C. addictorum Capitularium Tempore Normali fuit, merito intelligendus veniat. Et demus etiam liberaliter, Catholicis in hoc paſſu *Certitudinem omnimodam* non ſuffragari, Ratio ſane probabiliſſima eis opitulabitur; quae itidem ex parte Proteſtantium Certitudinem elidit, cum ſaltem PACTVM OSNABRVGENSE *rem dubiam, et indeciſam* relinquat; atque hinc Regula §. praeced. commendata merito ſubintrat.

§. VIII.

Conſimiliter occaſione §. 31. *hoc tamen non obſtante* etc., (cuius Sanctione Statuum Catholicorum Landſaſſii, Vaſalli, et ſubditi, cuiuscunque generis, qui ſiue publicum, ſiue priuatum A. C. Exercitium Anno 1624. quacunque Anni parte, ſiue certo pacto, aut priuilegio, ſiue longo vſu, ſiue ſola denique obſeruantia dicti anni habuerunt, retinent id etiam in poſterum vna cum annexis, quatenus illa dicto Anno exercuerunt, aut exercita fuiſſe probare poterunt, *etc.*) ſuboritur alia

 quaeſtio;

quaeſtio: quid in Caſu, quo et Catholici, et A. C. Conſortes ſubditi eodem iſto Anno Normali per ſucceſſiuas eius partes, et in vno eodemque loco indiuiduali Cultum ſuum exercuere, ſentiendum, aut quae deinceps celebrandi Exercitii Religionis vel vnius, vel vtriusque ineunda ſit ratio? Illuſtris HENNIGES, *in Meditat. ad I. P. O.* art. 5. §. 31. Verſ. *quacunque Anni parte* p. 444. exiſtimat, rem vel ad modum interdicti vti poſſidetis in ordinem redigendam, vel Eccleſiam Vtriusque Religionis Sociis in communi relinquendam, *Cultum* vero *actualem* vtrinque per alternatiua temporum ſpatia, confuſionis euitandae gratia, inſtituendum, et amica Conuentione determinandum eſſe. Ego rurſus Iudico, in hac Hypotheſi *ſubditos Catholicos A. C. addictis* praeferendos, potioresque habendos eſſe, eo quod hos vltimos fundamentum intentionis ſuae vnice haurire oporteat ex *Tabulis Pacis Oſnabrugenſis*, eiusque art. V. §. 31., in quo Annus Normalis quoad ſubditos proprie Sedem ſuam habet; iam vero in praeſenti obiecto memoratus Annus ſubditis Proteſtantibus non ſuccurrit, cum connexio inter eiusdem *initialia*, et praecedentis §. 30. *finalia Verba* diſerte doceat, ſaepe fatum Annum *tunc modo ſubditis* legaliter prodeſſe, quando ipſis cum ſolis Dominis Territorialibus in ordine ad excludendum actuale exercitium Iuris reformandi immediate res eſt, quod non contingit in noſtro caſu, vtpote qui potius ipſos ſubditos Vtriusque Religionis inter ſe inuicem concertantes proxime reſpicit, adeoque hic deciſio rurſus deſumenda eſt ex *Pace Religioſa in ſpecie tali*, eiusque §. 16. ſaepe cit. Plura Exempla anguſtum Propoſiti Spatium non admittit.

CAPVT III.

DE IVRE AVGVSTISSIMI IMPERATORIS, ET IMPERII CIRCA REM RELIGIONIS GERMANICAM.

SECTIO I.

De Imperatoris, et Imperii Nomotheſia Religioſa.

§. I.

Exigit iuſtus connexionis Ordo, vt *materiam religionis*, quatenus Catholicos, et A. C. addictos reſpicit, in Mantiſſa praeuia quaſi

ex

ex incidenti coeptam recto tramite proſequar. In hunc Finem ſuppono *loco fundamentalis Principii Germanici*, ſi opus foret, ab inductione omnis generis, et nominis Sanctionum Imperialium facillime demonſtrandi, quascunque Conſtitutiones Auctoritate Suprema Imperiali legitime promulgatas non ſubditos tantum mediatos Germaniae, ſed Status Ordinesque quoscunque, et hos quidem in ſenſu diſtributiuo, vt aiunt, ſiue prout ſinguli ſunt, firmiſſime obligare, adeoque et Pacificationes publicas Religioſas eodem effectu gaudere.

§. II.

Quod vero ad *Cauſam originariam*, et *efficientem* Legum noſtrarum publicarum attinet, ea generatim verſatur in *Pacto* non praeciſe ratione modi rei gerendae, perficiendaeque tali, quaſi negotio legislationis mutuo conſenſu eorum, quibus haec Prouincia propria eſt, rite, exacteque abſoluto, atque deciſo, reſultans inde Obligatio *Virtute Legis proprie dictae* teneat quidem Status, non vero *aliquo nexu* obſtringat *Imperatorem*, qui potius ciuiliter liber habeatur; ſed et in ſubſtantia, ac effectu Naturam mere pactitiam ſortitur Nomotheſia Germanica, conſequenter Imperatores noſtri, et Ordines Imperii collectiue ſumti ex Legibus publicis tanquam ex Conuentione peraeque, et conſimili ratione (dummodo *ſuprema* Maiestatis Imperatoriae *Proëdria*, ac *Dignitas Coactionis externae neſcia* excipiatur) obligantur. Cui Doctrinae euidentiſſime adſtipulatur Clauſula Vſitatiſſima Receſſibus Imperii adiici ſolita, qua Imperator et Status ad reciprocam, mutuamque huiusmodi Sanctionum Obſeruantiam circa Negotia Imperium ipſum regulariter concernentia ſeſe deuincire amant. Ita ſane, vt ab *Epocha* Maximiliani I. tanquam moderni Status publici Romano-Germanici maxima ex parte Fundatrice exordium ducam, ac reliquas Conſtitutiones antiquiores praeteream. *Ordinatio Regimenti* de Anno MD. §. 47. Und aber ꝛc. ediſſerit, ibi:

„Haben wir (Maximilianvs Imp.) Uns mit den genannten Unſeren „Lieben Oheimen, Churfürſten, Fürſten, und andern des Reichs-Ständen allhie verſammlet - - - - - verbunden, verpflicht, und gegen einander unwiederruflich verſtrickt, verbinden, verpflichten, verſprechen „auch für Uns, und Unſere Nachkommen am Reich, Römiſche Kayſer, „auch König, auch Unſer Erben, und Erbliche Land, bey Unſern Königli-

„chen Würden, und Worten, in- und mit Kraft dieſes Briefs, ſolche „Ordnung, und Regiment Unſers, und des Heiligen Reichs Rath, mit „vorbemeldem Befehl, und Macht, auch Gericht, Frieden, Handhabung, „und der gemelden beſchloſſen- und vereinigten Hülf ſtät und veſt zu halten, „und zu vollziehen, darinn nicht zu tragen, zu irren noch ichts darwieder „fürzunehmen, in keine Weis, ſonder dieſelbe, und alles das, ſo derhalb „durch Uns, oder in Unſerm Abweſen durch den, ſo wir darzu verordnen „werden, und das vorgemeld Regiment, und Rath den mehrern Theil, „oder das Gericht, gehandelt, beſchloſſen, und erkannt wird, zu handha- „ben, bleiben, und vollziehen zu laſſen; Alles ſonder Argliſt, und Ge- „fährde ꝛc.

„Und Wir (Electores, Principes, et Status reliqui) bekennen, „und thuen kund allermänniglich hiemit in Kraft dies Briefs für Uns, „Unſere Nachkommen, Erben, und von deren wegen wir Gewalt haben, „daß - - - - - ſolch Ordnung, Regiment, Recht, Gericht, Handha- „bung des Friedens, und vorbeſtimmte Hülf der 6. Jahr, wie obſtehet, „mit Unſerem Willen und Rath zuſagen, und annehmen, wie die durch die „Königliche Majeſtät geordnet, furgenommen, gemacht, und in dieſen gegen- „wärtigen Vertrag, Contract und Verpflichtung gefaßt iſt, und daß wir uns „gegen, und mit ſeinen Königlichen Gnaden derhalb verbunden, verpflicht, „und unterwürflich verſtrickt haben: verbinden, verpflichten, und verſtricken „Uns alſo hiemit in Kraft dieſes Briefs. Gereden, und verſprechen auch Wir „Churfürſten, und Fürſten bey Unſern Fürſtlichen Ehren und Würden, „und Wir andere obbemelde Ständ, in guten, wahren Treuen und „Glauben, an Eyds ſtatt, dieſer Ordnung, Rath, Handhabung und „Hülf Folg zu thuen, und Königlicher Majeſtät, oder in Ihrem Abweſen „dem, ſo Seine Königl. Majeſtät an Ihr Statt darzu verordnen, und „dem gedachten Regiment, und Rath, in Gebothen, und Verbothen, ſo in „Kraft dieſes Briefs ausgehen werden, gehorſam zu ſeyn, und die zu „vollziehen, alles getreulich, und ungefährlich ꝛc.

§. III.

His gemina adnectit R. I. N. §. 197. über dies haben Wir ꝛc. ibi:

„Solches alles und jedes, wie hieroben geſchrieben ſtehet, und Uns „Kaiſer Ferdinand den Dritten berühren thut, gereden, und verſprechen „Wir

„Wir bey Unſern Kaiſerlichen Würden, und Worten, ſtät, veſt, und un„verbrüchlich, aufrichtig, zu halten, zu vollziehen, deme ſtracks nachzukom„men, und zu geleben, ſonder Gefährde.

„§. 198. Deſſen zur Urkund haben Wir Unſer Kaiſerlich Inſiegel „an dieſen Abſchied henken laſſen.

„§. 199. Und wir die Churfürſten, und Stände, und der Abwe„ſenden verordnete Räthe, Bottſchaften, und Geſande bekennen auch „offentlich mit dieſem Abſchied, daß alle und jede obbeſchriebene Puncten, „und Articul, als wie obſtehet, mit unſerm guten Wiſſen, Willen und „Rath vorgenommen, und beſchloſſen ſeynd; Willigen auch dieſelbe alle „ſamt und ſonderlich hiemit, und Kraft dieſes Briefs, gereden, und ver„ſprechen auch in guten wahren Treuen, die, ſo viel einen jeden, oder den, „von dem er geſchickt, oder Gewalthabend iſt, betrift, oder betreffen mag, „wahr, ſtät, veſt, aufrichtig, und unverbrochen zu halten, und zu voll„ziehen, und deme nach allem Vermögen nachzukommen, und zu geleben, „ſonder Gefährde.

Atque *ab hac Norma* nullus Receſſuum recedit, prout CORP. RECESS. IMP. ad oculum oſtendit; addit inſuper *Capitulatio Caeſarea nouiſſima* art. 2 §. 3. ibi:

„ - - - - - Wie auch inſonderheit (wollen Wir) alles dasjenige, „was bey vorigen Reichs-Tägen verabſchiedet, und geſchloſſen, und „durch die nachfolgende Reichs-Conſtitutionen, und Geſatze nicht wieder „aufgehoben worden, oder bey Reichs-Tägen für gut befunden, und ge„ſchloſſen werden möchte, gleich wäre es dieſer Capitulation von Wor„ten zu Worten einverleibt, ſtät, veſt, und unverbrüchlich halten ꝛc.

Cuius *tenore expreſſo* Imperator etiam ad futurarum Legum Publicarum Obſeruantiam praeuia conuentione ſe ſe obſtringit.

§. IV.

Prono inde alueo fluit, pro regulari qualitate Paciſcentium ſemper *de Parte ad Partem* agi, quoties Imperium noſtrum in actuali determinatione Negotiorum Publicorum occupatur, ita, vt illos male loqui haud dixerim, qui *ſemiſſem Comitiorum Imperatori*, *alterum ſemiſſem Statibus Imperii* tribuunt; non quidem eo intellectu, vt accedente conſenſu Statuum qualicunque, etiam ſingularis Collegii, aut Ordinis ad ſententiam Imperatoris, eadem praeponderet, ac Legem, et Con-

 cluſum

cluſum Imperii Pragmaticum efficiat, ſed hoc modo, vt perinde, ac in Pacto, Conſenſus Imperatoris, et Conſenſus Statuum ſint *duae concauſae*, et *determinantia conſtitutiua conſenſus legalis ad concluſum imperii ſufficientis*, atque adeo vna Pars Conſenſus huius Legalis Imperatori, altera Statibus tribuatur. Inuictum eam in rem argumentum ſuggerit I. P. O. art. VIII. §. 2. *gaudeant* etc. De *Numero* autem *Suffragiorum* in Conſultationibus Comitialibus id notandum, MAIORA *ex Principiis Iuris Publici Vniuerſalis in quolibet Collegio* regulariter concludere, cum non detur expedior modus, Conſultationes plurium ad effectum deducendi, quod et *Leges Imperii Fundamentales* paulo poſt recenſendae indubium relinquunt.

Vtrum vero Maiora etiam obtineant ratione Collegiorum, Electoralis, Principum, ac Ciuitatum in formando Imperii placito, *ſiue* an Imperator approbando placitum Statuum non tribus ſolum, ſed et duabus trium Collegiorum Sententiis vniformibus conſtans Legem Imperii, et Concluſum commune efficere queat? Id quidem extra controuerſiam non eſt; ſiquidem non deſunt inter Publici Iuris Doctores, qui *Ius Maiorum in ſeparatis tantum Collegiis* locum habere contendunt, *Placitum* trium Collegiorum *efficax*, ein vollkommenes Reichs-Gutachten, nonniſi *tribus trium Collegiorum Sententiis vniformibus* conſtitui exiſtimantes; Vid. AVCTOR des Diſcurs, wie weit Jhro Kaiſerl. Majeſtät in Reichs-Geſchäften, da die Vota deren Reichs-Collegiorum different, durch Dero Beyfall der Sach den Ausſchlag zu geben, zugeeignet werde? ELECT. *I. Publ. Tom. II.* §. 19. pag. 255. ſeq. etc.

Quae tamen Sententia non ſine ratione ab aliis de Praxi Imperii melius edoctis reiicitur, rectius plurium Iudicio ſtatuentibus, quod Maiora non tantum in Deliberationibus Collegiorum ſeparatorum, ſed et in Placito Ordinum ex tribus trium Collegiorum Suffragiis curiatis formando locum ſibi vindicent, ita, vt effiicax non minus Placitum haberi debeat, ſi *duo*, quam ſi *tria Collegia* in eandem Sententiam concedant; nec minus vnum, quam alterum *accedente Ratificatione Caeſarea in Legem Imperii* abeat. Quae Doctrina vti ſuis non deſtituitur *Defenſoribus*, Euolu. AVCTOR der Grund-Veſte des Heil. Römiſchen Reichs P. 2. C. 8. FVRSTENERIVS *de Iure Supremat.* C. 40. et 41., atque *Statuum ipſorum calculo* comprobatur, Conſul. *Illuſt. de D.* MEIERN *AB. P. W.*

P. W. publ. Tom. II. Lib. X. §. 12. p. 139., ita *Praxi Imperii* eandem *conformem* eſſe facile demonſtratur; Vid. Europäiſche Staats-Canzley Tom. XV. C. 4. n. 3. Tom. XVI. C. 10. Tom. XXVII. C. 3. Pfeffinger. Vitriar. Illuſtr. Tom. IV. Tit. 1. §. 72. Lit. c. p. 379. ſeqq.

Porro hoc *Ius Maiorum* in Negotiis Imp. publicis ab antiquiſſimo retro tempore viguiſſe, manifeſte patet ex A. B. Tit. II §. 6. et fin. ex R. I. Treuir. et Colon. §. 7. Es ſollen auch die Churfürſten ꝛc. ibi:

„Und was Dieſelbe - - - oder der mehrer Theil aus Ihnen --- „beſchlieſſen werden, dem ſoll von allen Ständen gefolgt, nachkommen, „und vollſtreckt werden ꝛc.

ex ORDIN. REGIM. Wormat. de Anno 1521. §. 12. Würde ſich auch begeben ꝛc. ibi:

„Und dem, ſo durch den mehrern Theil beſchloſſen worden, Folge thun ꝛc.

Idem repetit die Erklärung des Land-Friedens zu Nürnberg de anno 1522. art. 3., R. I. Spir. de anno 1542. §. 25., R. I. Auguſt. de anno 1559. §. 44. Dieſen Beſchwerden zu begegnen ꝛc. ibi:

„Setzen, Ordnen, und wollen, was hinfüro in berührten Execu- „tions-Sachen, und Handhabung des gemeinen Friedens, durch den „mehrern Theil der Stände eines jeden Crayß, demſelbigen Crayß, zu „Gutem beſchloſſen, und ſtatuirt wird, daß ſolches durch den wenigern „Theil nicht verhindert, noch hindertrieben - - - - werden ſoll ꝛc.

Quibus iunge R. I. Ratisb. de anno 1576. §. 98. Da dann ꝛc. de anno 1594. §. 121. Da dann die Sachen ꝛc. ibi:

„Alsdann ſoll das alles in geſamten geheimen Rath, auch in Bey- „ſeyn Unſerer Kaiſerl. Commiſſarien verrichtet, decidirt, und bey meh- „rern gelaſſen werden ꝛc.

Neque aliud vnquam viſum fuit Statibus Imperii tam Catholicis, quam Proteſtantibus; id quod ac oculum demonſtrant *Grauamina Catholicorum in Comitiis Ratisbonenſibus de Anno 1641.* ad dictaturam promota apud Londorp. *Act. Publ.* Tom. V. Lib. 1. §. 107. pag. 323. Verſ. 6., nec non *Reſponſum Proteſtantium* ad dicta Grauamina eodem anno §. 129. apud cit. Auctorem pag. 421. Omnium autem enixiſſime de hoc Iure Maiorum teſtantur Grauamina Proteſtantium *in Tractatibus Oſnabrugenſibus*

ſibus anno 1645. et 1646. Plenipotentiariis Caeſareis, et Cancellariae Moguntinae exhibita apud Illuſtr. D. de MEIERN loco cit. ibi:

„Daß in groſſen Geſchäften, und ſonderlich, wann es um Defen„ſion des Heil. Römiſchen Reichs, oder Erwählung eines Ober-Haupts „zu thuen, wie nicht weniger, da zwey Reichs-Collegia einer Meinung „mit einander ſeyn, die Maiora ihre Gültigkeit nach Ausweiſung Pacis „Publicae, und A. B. ohnwiederſprechlich halten ꝛc.

§. V.

Verum Regulam adeo commendatam *I. P. O.* inſigniter reſtrinxit, dum art. V. §. 52. *Exceptiones notatu digniſſimas* adiecit, ibi:

„In Cauſis Religionis, omnibusque aliis Negotiis, vbi Status tan„quam vnum Corpus conſiderari nequeunt, vt etiam Catholicis, et „A. C. Statibus in duas partes euntibus, ſola amicabilis Compoſitio „lites dirimat, non attenta Votorum pluralitate etc.

Vnde ſequitur, vt Obiecta hic deſignata non *a Maioribus Statuum Suffragiis*, ſed vnice *ab amica* eorum, quorum principaliter, et immediate intereſt, *Tranſactione*, ac *Compoſitione Normam Legalem* accipiant. Quae tractandi Negotia Publica Methodus dudum proprium ſibi Nomen, Titulumque *iuris eundi in partes* adſciuit, atque hoc Ius eundi in Partes Exegeſi vlteriori Cynoſuram praefiget.

§. VI.

Et quoad *Theſin* quidem omnia liquida ſunt, nullique dubio ſubiacent; At vero ad Hypotheſin deſcendere ſi lubet, non vna difficultas tam *in diſcernendo numero Caſuum* ex Iure eundi in Partes reſultantium, quam *in cognoſcenda eorundem reali qualitate* occurrit. Sicut enim aeque vi huius §. 52., ac §. 50. in Verbis:

„Sed ſi dubii quid hinc aut aliunde incidat, aut ex Cauſis Pa„cem Religioſam, aut hanc Transactionem tangentibus reſultet, de „eo in Comitiis, vel aliis Imperii Conuentibus inter Vtriusque Reli„gionis Proceres non niſi amicabili ratione tranſigatur.

Negotia propria, et *Obiectiua Religionis*, quatenus Catholicos ex vna, et A. C. Status ex altera parte concernunt, ab iisdem *non niſi Via pactitia* componi poſſunt, ita ſunt alii, qui ſub adaequato ſenſu ſaepius allegati §. 52. *ſolas Cauſas Religionis* comprehendi exiſtimans. Aſt vti rurſus Verba:

„Omnia

„Omnibusque aliis Negotiis, vbi Status tanquam vnum Corpus „conſiderari nequeunt *etc.*

Vi ſua connexiua diuerſitatem Caſus ſecundi a primo Religionis perſpicue inferunt, ſic de *vero* huius ipſius Caſus ſecundi *Senſu* paſſim addubitari aduerto. Sane Henniges. *in Meditationibus ſuis ad h. l.* ſcrupulum non eximit, ſed auget.

§. VII.

Meo Iudicio Textus Inſtrumenti cit. loqui videtur *de Iure ſingulorum Statuum*, dummodo Circumſtantiae ſint ita comparatae, vt

I.) *Ius* huius, vel illius Status in Theſi certum praeexiſtat, ac

II.) Agatur *de eodem abrogando*, aut quocunque demum modo alternando; Quin tamen

III.) *Proxima*, et *realis Boni publici Germanici Neceſſitas* huiusmodi immutationem efflagitet. Quam certo enim vrgente reali, et proxima Neceſſitate Reipublicae (quidquid demum de ſola Vtilitate habita ratione Inſignis Libertatis Ordinum Imperii Iuris ſit) Statuum quilibet Iura ſua peculiaria Publico conſecrare tenetur, ita, vt, *non attento* eiusdem *particulari diſſenſu*, Maioribus reliquorum Suffragiis praerogatiua eatenus debeatur; tam indubium videtur, in Caſu heterogeneo, quo intereſſe Publicum non ita euidenter ſubuerſatur, atque hinc nec arctus adeo Imperii, Obligationisque Ciuilis Nexus exiſtit, Maioritatem Votorum neutiquam obſtare, quo minus Status *in fundata intentione Iuris ſui* permaneat, re duntaxat amicabiliter cum eodem, et reliquo Imperii Corpore terminanda.

§. VIII.

Neque Exempla, quibus Aſſertio, illuſtrari queat, deſiderantur. Sic tempore Tractatuum *de Pace Weſtphalica* Status, quorum intereſſat, adduci non potuere, vt in Curiae Imperialis Rothwilenſis, aliorumqe Iudiciorum Prouincialium Sueuiae vtut energicis Statuum plurimorum querelis agitatorum abolitionem conſentirent; quin potius perorante *I. P. O.* art. V. §. 56. *Caetera in Aulico* etc. Negotium hoc ob Arduitatem ſuam ad proxima Comitia remiſſum fuit; in quibus vti deciſum nihil, ita et *in Modernis* res pendet etiamnum, ac forte diutius pendebit Euolu. tamen *capitul. carolin. nouiſſ.* art. XVIII. §. 8. Als auch ꝛc. Verſ.

„So wollen Wir alles Ernſtes daran ſeyn, daß ſolchen derer „Ständen - - - - Beſchwerden würklich aus dem Grund abgeholfen, „und wegen der Abolition erſtberührter Hof⸗und Land⸗Gerichter auf dem „Reichs⸗Tag bald möglichſt ein gewieſes ſtatuiret, immitels aber, und „innerhalb einer Jahrs⸗Friſt die eine zeithero wieder die alte Hof⸗und „Land⸗Gerichts⸗Ordnungen extendirte Ehehafts⸗Fälle abgethan - - - „werden ꝛc.

Quae *promtiſſima Medelae Promiſſio* eſt. Verum in futuris Deliberationibus Comitialibus non deerit huiusmodi Statibus, ac Iudicibus Prouincialibus Hereditariis plauſibilis exceptio, ſcilicet necdum ſubnatum eſſe Caſum publicae Neceſſitatis, quae omnimodam Curiarum antea memoratarum abrogationem exigat, defectibusque rei Iudiciariae, ſiquos hucuſque admiſere, ſedula Reformatione efficax remedium opponi poſſe.

Quin imo tantum eſt Ordinum Germanicorum, vbi de *imminuendis* eorum *Iuribus* agitur, tutandae Libertatis ſuae adeo eminentis ſtudium, vt *praerogatiuas ſemel adquiſitas* haud ita facile ſibi eripi patiantur. Speciem facti congruam refert FABRI Staats⸗Canzley, Tom. XXXIII. C. 9. Tom. XXXIV. C. 12.

§. IX.

Duas hactenus luſtraui Species *Iuris eundi in partes*, quarum *prima* circa *Cauſas Religionis* verſatur, *ſecunda* vero *Iura ſingulorum* pro immediato obiecto habet; vbi tamen notanda haec inter vtramque differentia, quod in priori Catholici, et A. C. Status, in poſteriori Caeſar, ac Imperium in Corpore, et Ordo, vel Ordines, de cuius, vel quorum Iure *principaliter quaeritur*, in partes abeant. Venit his annumerandus *tertius Caſus*, quando nimirum vni Religioni denegantur ab altera fauores publici, eidem a Sanctionibus Imperialibus diſerte attributi; re ipſa enim, et *in effectu* Catholici, et A. C. addicti Status tunc repraeſentant duo Corpora diſtinctis rationibus, diuerſoque, vt aiunt, intereſſe ſeparata, ac proinde *non in forma Collegii* per Maioritatem Votorum, ſed *ſola Compoſitione Amicabili* conſocianda. Sic v. g. ſi, emergente Catholicum inter, et A. C. Statum Controuerſia, Iudicium Imperiale Aulicum aduerſus Ordinationem I. P. O. art. V. §. 51. *in Conuentibus Deputatorum etc.* Verſ. *Vbi Extraordinariis* etc. Commiſſarios

rios

Digitized by Google

rios duntaxat Catholicos denominaret, aut *contra diſpoſitionem* CAPITVL. NOVISS. art. XVIII. §. Und keinen ꝛc. 5. Commiſſariis Catholicis impares A. C. addictos adiungeret, in profecto Proteſtantes ad inſtituendum in partes ſeceſſum, tollendumque hac via commune Grauamen incitaret. Siue autem hanc Iuris eundi in partes ſpeciem ad Caſum primum, aut Cauſas Religionis reducas, ſiue eandem pro diuerſo, et tertio Caſu habeas, eoquod non *ipſam Religionem obiectiue ſumtam* (quo dictus Caſus primus collimare videtur) ſed potius *Perſonas alterutri Religioni addictas* reſpiciat; de eo quidem me non adeo ſollicitum habebis.

§. X.

Hermeneuticam nunc *Meditationem* expoſcit Verſiculus:

„*Vt etiam Catholicis, et A. C. Statibus in duas partes euntibus* etc.

Vbi tamen fateor, *Conſtitutionem*, quae in I. P. O. art. V. §. 50. Energia ſequente:

„Vtriusque Religionis Magiſtratus ſeuere, et rigoroſe prohibe„ant, ne quisquam publice, priuatimue concionando, docendo, diſ„putando, conſulendo Tranſactionem Paſſauienſem, Pacem Religio„ſam, vel hanc in primis Declarationem, ſiue Tranſactionem vſpiam „impugnet, dubiam faciat, aut Aſſertiones contrarias inde deducere „conetur etc.

ſerio inculcatur, ita comparatam eſſe, vt primo intuitu Thema hoc delicatae adeo Criſi obnoxium, inque ipſis Comitiis tam diuerſis Ordinum ſtudiis agitatum in medio relinquere conſultius videatur, cum praeſertim *Capitulationes Caeſareae* iam inde a Tempore FERDINANDI IV. *Articulum Oſnabrugenſem*, animaduerſione rigida contrauenientibus intentata, ſollicite confirment; id quod ex *Capitul. Nouiſſ.* art. II. §. 6. Zumalen auch diejenige ꝛc. abunde liquet. Verum ſicut eiuscemodi Sanctiones Leges Publicas Romano-Germanicas minime dubias, atque Negotia extra Controuerſiam poſita vt plurimum ſupponunt, ita occurrente earum ſenſu ambiguo Interpretationi Doctrinali Cancellis vere Academicis circumſeptae aditum neutiquam praecludunt. Itaque ad *Examen d. Verſiculi* progredior.

§. XI.

Certe Proteſtantes ex eodem *ſpecialem quandam* Iuris eundi in

partes *Facultatem* deriuare, ſibique attribuere operoſe contendunt, ita quidem, vt, quoties e re ſua fore viſum fuerit, toties ad hoc praeſidium veluti Sacram Ancoram confugere liceat, quin ſibi propterea, vtut *ratio Religionis* id plerumque ſuadeat, Onus probandi, in hoc, vel iſto Negotio particulari reſpectum Religionis actualem ſubeſſe, incumbat; cum potius *Beneficio Legis illimitato* ſe ſe tutos reddi exiſtiment, conſequenter Priuilegium Religioni datum Perſonis quoque eam profitentibus accommodant. Lubet *Textum Inſtrumenti integrum*, prout quidem ad Quaeſtionem praeſentem facit, ad rem eo magis dilucidandam denuo ſubiicere:

„In Cauſis Religionis, omnibusque aliis Negotiis, vbi Status tan„quam vnum Corpus conſiderari nequeunt, *vt etiam Catholicis, et A. „C. Statibus in duas partes euntibus*, ſola Amicabilis Compoſitio Lites „dirimat, non attenta Votorum pluritate.

Quo praemiſſo *Cardo rei* hic eſſe videtur: *Num ſcilicet Form.*

„Vt et Catholicis, et A. C. Statibus in duas partes euntibus, ſint tantum relatiua ad Verba ſubſequentia:

„ſola Amicabilis Compoſitio Lites dirimat,

An vero praecedentem Textus Tenorem reſpiciant? Priori Caſu *nouam* Iuris eundi in partes *ſpeciem* efformant, in poſteriori non aeque. Atque hoc vltimum eſt, cui Catholici calculum ſuum adiiciunt, arguentes nimirum

§. XII.

I.) Exigere Ius Naturae, vt omnis Lex, et Conuentio ſit inſtructa obiecto quodam vel in *ſe*, vel *per relationem* ad certam periſtaſin determinato; in eo enim conſiſtere Caput morale omnis Iuris, et reſpectiue Obligationis Ciuilis. Iam vero *prioris Generis obiectum* luculenter quidem exprimi in duplici Caſu, quem §. 52. cit. repraeſentat, Verſum autem quaeſtionis praeſentis vtroque aperte deſtitui. Neque

II.) Euinci quicquam ab iis, qui certitudinem relatiuam Obiecti iam *in ipſis Verbis realiter* latitare iactitant, ita quidem, vt Vi d. §. Proteſtantibus tacite facta ſit copia diſcernendi: an diſceſſus in Partes in hac vel illa Contingentia particulari expediat? et vbi e re ſua eſſe videbitur, actualiter in partes commigrandi; replicant namque Catholici, Dictamen hoc practicum Proteſtantium nec ex neceſſitate ſignificationis Verboruum, nec ex ratione Ciuili conſectarium eſſe.

§. XIII.

Digitized by Google

§. XIII.

Et quoad Primum quidem, cum *Verba verſus* SOLVM ACTVM ITIONIS IN PARTES exprimant, de Obiecto autem huius abitus altum ſileant, eadem non inuoluunt Caſum nouum, ſed *immediatum* duntaxat *effectum* illius Iuris eundi in Partes, de quo in Tenore praeuio Textus quaeſtio deciſa occurrit, deſignant; quaſi Lex re ipſa dicat:

„In Negotiis Religionis, vbi ius eundi in Partes de ſe fundatum „eſt, vt et ſi Catholici, et A. C. Status deinceps in Partes ACTV eant, „ſola Amicabili Compoſitione Lis derimatur.

Atque hac ratione *Senſum Legis* percongruum, et naturalem eſſe ſtatuunt; adeo vt, ſi factum Itionis actualis in Partes non praecedat, neque effectus Iuris praecipuus, Amicabilis ſcilicet Compoſitio, ſubſequi valeat; ac proinde, cum Caſus alter de Iure ſingulorum (§. VIII.) a primo deflectat, omnino adhibenda fuere Verba, quibus *eiusdem Caſus primi de cauſis Religionis Repetitio* denotaretur, idque verſu, prout iacet, concepto ſatis expeditum videtur, quin Proprietas, ac Senſus Verborum recurſum ad diſtinctam Iuris eundi, in Partes Speciem expoſcat; ſiquidem Caſum eod. §. VIII. deſcriptum inde ad ſummum eruere licet, quod *Catholici* haud difficulter largiuntur.

§. XIV.

Porro *Dictamen illud practicum*, cui hos Ius ſuum eundi in Partes innitii Proteſtantes adſtruunt, non reſpondere rationibus Ciuilibus, ſed omnino iis repugnare, demonſtrant Catholici a pari; ſicut enim inter Priuatos Conuentio, cuius obiecti determinatio in nudum alterius compaciſcentis Arbitrium confertur, v. g. *vendo tibi domum tanto pretio, quanto volueris*, nequaquam ſubſiſtit, licet hic de ſolius tam ambigue atque incerte contrahentis Compendio aut detrimento immediate agatur; ita *fundamentalis* cuiuslibet Cinitatis *indoles* pro Architectonico Rerumpublicarum Syſtemate exigit, vt ne *Ciuium alicuius coetus arbitrio* (vbi praeſertim Pacta primigenia, aut ſuccedanea nihil definiunt) relinquatur: num in Figura Collegii, an vero in Forma Partis Negotia publica pertractanda ſint? Et ſane ſi in plerisque Ciuitatibus Electitiis certa Imperii Formula, ne ſcilicet *Principatus in Dominatum* abeat, Summis Imperantibus praeſcribi ſoleant, ita, vt hac Formula, quae LEGIS FVNDAMENTALIS nomine recte venit, Nomotheticum eorum Arbitrium, reſtrin-

reſtringatur; cui perſuaderi poterit, *certae Ordinum Claſſi* in Imperio Facultatem competere, Normam Negotiorum publicorum deliberatiuam, deficiente omni Lege, ſuo ex intellectu, et voluntate conſtituendi? cum praeſertim vna cum reliquis Sanctionibus Pragmaticis *Pacificatio Oſnabrugenſis*, *Lex* maxime Fundamentalis *Imperii*, huiusmodi conatibus aperte refragetur, quippe quae id vnice egit, vt. quod moderno Syſtemati publico ſubminiſtrauit fulcimentum, illud *ſtabile* exiſteret, et *inconcuſſum*; atqui hoc ipſum fulcrum per indirectum ſubrueretur, ſi Statibus alias ob cauſas, easque plane indeterminatas ſuo Arbitratu in Partes abire liceret; quo ipſo non euenire non poſſet, vt *maximi Momenti Negotiis* remora ingens iniiceretur, eorumque curſus ſufflaminaretur, vel *difficulter omnino* vel *pro Rerum*, *Temporumque critica Periſtaſi metam nullo modo* conſecuturis.

§. XV.

Non equidem ignoro vlteriorem Proteſtantium Inſtantiam, qua adſeuerant, ſeſe bono erga Publicum Zelo in Actionibus ſuis duci, cui ſi parem foueant Catholici, haud metuendum eſſe periculum Conſultationibus Rerum Imperialium, ac tantum quoad modum conſultandi tunc aliquid diſcriminis ſubeſſe. Verum et hoc ſcio, eſſe perſaepe *Principem a Populo electum optimae Spei*, atque ita comparatum, vt ſiniſtra futuri Dominatus ſuſpicio in illum minime cadat, nec tamen idcirco *Iure inuitus* eſt, vbi populus Rerum Summam ſoli Officio Regio non relinquit, ſed *Regiminis actuali exercitio certos*, *fixosque limites* circumponit; Qua igitur ratione A. C. Status, Imperii Romano-Germanici Ciues conqueri, ac tergiuerſari poterunt, ſi Catholici eorundem *placito* haud adquieſcentes modum tractandi Negotia publica in iis praecipue Caſibus, vbi neque de re obiectiua Religionis, neque de fauore quodam politico A. C. auferendo, neque porro de cauſis aliis ſphaeram Iuris eundi in Partes ſpeciatim ingredientibus agitur, ad Normam Imperii antiquiſſimam inſtituendum, adque hinc *Votorum Pluralitati* in Comitiis praerogatiuam omnino adiudicandam eſſe, liberrime pronuncient? ſiquidem ex ſolo hoc Proteſtantium Dictamine practico prudentiae, ſiue nuda ratione Conſilii, et Vtilitatis Ius quaeſitum perperam infertur.

§. XVI.

Subiungunt denique Catholici Argumentum quoddam reflexum;

demus,

Digitized by Google

demus, inquiunt, *ſalua rei Veritate*, ex deductis rationum momentis Theſin noſtram *pleniſſime haud comprobari*; ea ipſa tamen, Aſſertiones antitheticas oppido ambiguas reddunt; cum praecipue, *ſuppoſito etiam formato*, Verſiculum quaeſtionis ratione obiecti ſpeciale quid intendere, ſemper prudens dubium remaneat: num hoc Obiectum conſtituat caſus ille ipſe a Proteſtantibus ſubintellectus, an vero alius et quidem talis, vbi, re fortuito ita emergente, Catholici Ordines in vnam, et A. C. addicti in alteram Partem abeunt? quem Caſum *Interpretatio Textus quaeſtionis* forte probabilius admittere poſſet; Vid. §. ſeq. Antithes. 3. Atqui in hocce Controuerſiae Statu maxime ambiguo pluralitatem Suffragiorum, vtpote in Sanctionibus *Imperii* antiquioribus certo fundatam, Lege noua autem needum clare vigore priſtino deſtitutam rurſus praeponderare, res ipſa docet.

§. XVII.

Reliquum eſt, vt Antitheſes A. C. addictorum paucis excutiam, iisque, quid a Catholicis reponi queat, ingenue ſubnectam. Notiſſima ſunt *Acta Publica* Fabri Tom XXIII. C. IX a N. 2. vsque ad 9. incluſiue, Tom. XXVI. C. V. N. 1., Tom XXIX. C. IX. N. 3. 4., Tom. XXXVIII p. 314., Tom. LIV. p. 277., quibus teſtantibus Proteſtantes

I.) Prouocant ad *Obſeruantiam Imperii*, vi cuius Negotia publica pactitio modo expediantur;

Haec obſeruantia non afficit Status, et Res Imperii ſub quolibet Reſpectu, et Qualitate (§. 8. ſeqq.)

II.) Fundant ſe in Poſſeſſione, vti opinantur, iam ab Anno 1603 vsque ad annum 1648. ſerie non interrupta continuata;

Praetenſi Actus Poſſeſſorii vltra *Cauſas Religionis*, et *Iura ſingulorum Statuum*, ac *Materiam collectandi* Teſte eorum temporum Hiſtoria ſe non extendunt.

III.) Referunt ſe ad Legem mutuae Æqualitatis, vi cuius deterioris conditionis eſſe nequeant, quam Catholici, vtpote qui ipſi iamdum Anno 1672., cum de *conſtituenda Imperii Praefectura militari* ageretur, in partes iuerint.

Obiectio praeciſe tangit §. 9., quatenus in Negotio Imperii praenominato Catholicis a Parte Proteſtantium noluit aequalis Conditio relinqui.

IV. Ex eodem Principio *mutuae Æqualitatis* prono ſatis alueo fluere exiſtimant, quod in vtroque Iudicio, Imperiali Aulico, et Camerali, caſu quo contrariae circa cauſas vel eccleſiaſticas, vel politicas Senten-

Digitized by Google

Sententiae oriuntur, Catholicis quidem in vnam, Auguſtanae vero Confeſſionis Conſiliariis, et Aſſeſſoribus in aliam partem abeuntibus, ad Votorum pluralitatem non attendatur; conſequenter *idem Iudicium et de noſtro Caſu* formandum eſſe contendunt.

I.) Quoad Suprema Archidicaſteria extant luculentae Conſtitutiones; Vid. I. P. O. Art. V. §. 53. *Praeterea cum* etc. Verſ. *Sed idem etiam* etc. §. 55. *Viſitatio Conſilii Aulici* etc. Verſ *Aut in diiudicandis cauſis* etc.

II. Conſiliarii, et Aſſeſſores A. C. *non ab initio ſtatim ſecedunt* a Collegis ſuis Catholicis, ſed Suffragia ſua nunquam non in Forma vnius Collegii ferunt; vt adeo, habito ſaltem ad Statum Rei publicum reſpectu, Caſu tantum in Partes migrare videantur. Atqui huiusmodi circumſtantiae in Puncto praeſentis quaeſtionis neutiquam reperiuntur.

V.) Confugiunt ad *Senſum literalem* ſaepiſſime allegati Verſus: Vt etiam Catholicis, et A C. Statibus in duas partes euntibus ſola amicabilis compoſitio locum obtineat, excluſa Votorum pluralitate.

Intellectus loci genuinus ex praecedentibus ſatis innoteſcit.

§. XVIII.

Quod ad *modum* et *formam* exercendi ius eundi in Partes attinet, ſtatuunt porro A. C. addicti Ordines, ſe in caſibus ad illud qualificatis toto fine differre a Statibus catholicis, et hanc ipſam ob cauſam non efformare cum his *verum quoddam Collegium*, ſed conſtituere *Congregationem peculiarem ſub praedicato* CORPORIS EVANGELICI; atque ex hoc ipſo principio facile conſequi, vt ab initio ſtatim, nulla cum Catholicis deliberatione habita, ab illis ſecedere, Negotia ſua ſeorſim *in* PROPRIIS CONFERENTIIS diſcutere, deſuperque *vota communia* concipere, ac deinde in Via amicabilis Compoſitionis cum Parte Catholica *Communicationem* inſtituere queant.

§. XIX.

At vero quidquid ſit de *formata Denominatione* CORPORIS EVANGELICI, cuius Controuerſiae ſeriem exhibet, et Argumenta Auguſtiſſimi Imperii Capitis, Ordinumque Catholicorum ac Proteſtantium vtrinque deducta ſuppeditat FABER Tom. XXXVI. cap. XII. N. 6. Tom. XXXVII. cap. VIII. N. 13., Tom. XXXVIII. cap. X. N. 9., illud ſane A. C. Ordinibus, exigente ita fine vltimato Iuris eundi in Partes, non poteſt non eſſe permiſſum, vt, ſi deliberatione cum Catholicis collegialiter ſemel tentata, in caſu qualificato *paria Vota actu* prodierint, Catholicis

Digitized by Google

licis quidem omnibus in vnam, et Proteſtantibus in alteram Partem euntibus, ipſi deinceps in pertractando huiusmodi Negotio particulari *ſeparatas rationes* eo vsque tueantur, donec vel cum Catholicis in idem placitum amibabiliter concedant, vel omnis Concordiae Spes omnino euaneſcat; id quod diſerte innuit *Decretum Commiſſionis Caeſareae* apud eundem FABRVM cit. Tom. XXXVIII., cui non obſcure adſtipulatur *ipſum I. P. O.* art. V. §. 52. *toties alleg.* At vero, quam ſibi in Caſibus emergentibus Proteſtantes ſumunt, aduerſus Cynoſuram regularem Comitiologicam ſtatim ab exordio Conſultationes ſuas in Figura Partis ſeparatae adornandi libertatem praefatum Commiſſionis Caeſareae Decretum ſummopere improbat, eoquod, obſeruata Viae huiusce Vnilateralis indole, CAESARI, ac Statibus Catholicis publice nunquam conſtare poſſet, abierintne Omnes A. C. Ordines, Nemine diſſentiente, in vnam Partem, nec ne? Quam tamen Scientiam Publicam, eamque Collegialem in Ordine ad *vltimum Iuris eundi in Partes effectum* certo praerequiri, indubio Argumento eſt *Paritas* quam Camera Imperialis Proteſtantibus iam ſupra ſuggeſſit.

§. XX.

Neque huic *Reſolutioni Caeſareae* obicem figit aliqualis haec forſan obmotio, Negotia ſcilicet obiectiua Religionis iam ex natura ſua, et intrinſeca qualitate eſſe determinata ad nudam Amicabilem Compoſitionem Statuum Catholicorum, atque Proteſtantium; vt proinde *abitum actualem* eorundem in Partes in plenis Comitiis prius exſpectandum inter *Entia ſuperflua* numerare, ſtatimque a principio ad ſeparatas vtrinque Actiones Iure optimo recurrere liceat, quin *Analogia a Camera Imperiali petita* hic aliquid euincat.

Licet enim Principium hoc Proteſtantium ſua probabilitate haud deſtituatur, plus tamen in Effectu operari non videtur, quam dubium quoddam reſpectiuum ſuper Vero, ac Pragmatico Intellectu Verſus quaeſtionis; atqui ſtante hoc dubio, et quo vſque *Certitudo Legalis* deficit, ſubingreditur, locumque occupat Regula antiquiſſima, et fundamentalis, vi cuius Negotia publica quaecunque *Corpori Imperiali*, vel Comitialiter congregato, vel in Deputationibus Ordinariis, aut Extraordinariis repraeſentato ad deliberandum proponi, et Suffragiis Deciſiuis, Virilibus, ac Curiatis, committi ſolent.

§. XXI.

Vlteriori adminiculo mihi ſunt diuerſa, quae Catholicos inter, et A. C. addictos ventilantur, Religionis Grauamina; *alia* quippe contraueniunt expreſſae Diſpoſitioni Pacificationum Religioſarum, *alia* incidunt in Senſum Legis, penſatis bona fide, medioque ſtudio vtriusque Partis fundamentis, vere et realiter dubium, *alia* nonniſi detorta quadam Interpretatione praefatis Pacificationibus adplicantur. Iam vero ſicut *primae*, et *ſecundae Claſſis obiecta* ad Cauſas Religionis praecipue reducuntur, *tertia* autem *Species* hanc ſibi praerogatiuam vindicare non poteſt, ita fundata pro toto Corpore Imperii, eiusque Comitiali Syſtemate intentio apprime exigere videtur, vt Cauſae Religionis qualescunque, diſcerniculi cauſa: an genuina huiusmodi qualitas ſubſit? *primitus* ad illud deferantur, ac deinde, ſi praeuio hoc Actu Pacificationibus Religioſis reſpondeant, ad Amicabilem Partium Compoſitionem *ſine vlteriori Figura Comitiorum* amandentur; cum ſic vtique Nomotheſia I. P. O. art. V. §. 50. *Vtriusque Religionis* etc. 52. in *Cauſis Religionis* etc. obſequium expoſcat.

§. XXII.

Nihil euincunt Proteſtantes, dum regerunt, hac ratione *bonam fidem* non ſemper obſeruatum, ſed crebro in ea rerum Criſi Negotia quaedam ab Ordinibus A. C. addictis pro Cauſis veris Religionis habitum, a Catholicis autem inter adiaphora eum in finem reputatum iri, vt *Vim*, et *Auctoritatem Pluralitati Votorum* conſeruent. Eſto enim, haec ita euenire poſſe, licet in anteceſſum alia omnia mihi de Ordinibus Catholicis perſuadeam, nec ſic tamen Proteſtantes impedientur, quo minus Cauſas, quas ipſa rei Veritas inter proprias materias Religionis referri iubet, Catholici autem hoc non obſtante adhuc tergiuerſantur, e pleno conſeſſu Comitiorum rurſus auocare, easque Amicabili Compoſitionem reſeruare queant; quo pacto id ſaltem efficitur, vt ex vna parte integritas deliberationum Comitialium, et ex altera Ius eundi in Partes, ſiue Regula, et Exceptio peraeque ſaluentur. Quid vero vlterius obtineat, ſi in Negotio vero, et proprio Religionis in Pactis Religioſis aperte fundato non omnes A. C. addicti Status in vnam, et Catholici in alteram Partem abeant; an ſcilicet tunc ex ſola Natura Obiecti Amicabili vtriusque Partis Compoſitioni Palma decernenda, vel potius ſecundum Viam Co-

mitiorum

Digitized by Google

mitiorum Ordinariam res expedienda ſit? id quidem modo diſquirere haud vacat; ſufficit quippe de *Nomothesia Religioſa pro ratione Inſtituti* diſſeruiſſe.

SECTIO II.

DE

Auguſtiſſimi Imperatoris, ac Imperii Iurisdictione, et Executione circa Rem Religionis Germanicam.

§. I.

Leges cuiuslibet Reipublicae *duplici modo Pragmaticam Indolem* ſortiri, atque ad finem ſuum perduci ſolent, ſcilicet vel *cum* - vel *ſine Figura Iudicii*. Prius fit, quoties a Iudicio quodam formato, ac ordinario Tritura Forenſis, etſi hic et nunc magis Summaria, ad Normam Legalem obſeruatur. Poſterius contingit, quando Vi promta Summi Imperii Legum ipſarum Executio principaliſſime intenditur, et Ratio informatiua circa ſpecies Caſum Executioni ſubiectorum praeuie neceſſaria ſimpliciſſima Iuris Naturae, et Gentium Praecepta, quoad Veritatem indagandam, ſequitur, ita quidem, vt Executio non propter Cognitionem Cauſae, et Sententiam, ſicut in Tramite proprie Forenſi vſuuenit, ſed Cognitio, atque interdictum intuitu Executionis proxime exigantur.

§. II.

Occurrunt porro in generali Regimine cuiuslibet Reipublicae itidem duplicis generis Negotia praecipua, alia Status, alia Iuſtitiae; haec poſteriora Ius quaeſitum Subditorum erga ſe inuicem, vel etiam relatiue ad Imperantem, quoties Iure Priuatorum vtitur, illa autem publicam Directionem Ciuitatis immediate reſpiciunt. Quemadmodum vero obiecta Iuſtitiae ſecundum Viam ordinariam expediuntur *in Figura Iudicii*, ita *illa Status publici*, cum nulla ex parte *Ius quaeſitum* Subditorum, ſiue Facultatem liberam agendi, vel non agendi, ſed *meram obſequii Gloriam* praeſupponant, ſine hac forma, et expedita potius Summi Imperii Poteſtate Executioni dantur, idque Rebuspublicis plerisque ſollemne, et Fini conſtitutarum Ciuitatum in primis conforme eſt; tametſi generalis haec Ratio Status ab alia particulari, eaque potentiore nonnunquam vinci, et ſic ipſiſſimae Conſtitutiones publicae adminiculante Via dicaſtica, atque in forma Proceſſus ad plenos Executionis effectus promoueri ſo-

Digitized by Google

leant, impertita eum in finem *Fiſcalibus*, et *Aduocatis Fiſci* (quos recte *publicos Reipublicae Actores* appellaueris) *Iure experiundi* Facultate. Sane Nomothesia Germanica inter reliqua Capita *ſpecialem* quoque *habitudinem* complectitur, vi cuius Executio Ordinationum Imperialium, quamuis immediate in Gubernationem publicam influentium, praeter *Caeſarem*, et Circulos, quibus haec Prouincia reſpectiue Iure Maieſtatis, et in Vim perpetuae Commiſſionis Imperialis propria eſt, etiam *Archidicaſteriis* Imperii, praecipue Camerali, quaſi participando attribuitur. Ita Corpore Receſſuum Imperialium paſſim teſtante Conſtitutionem publicam haud facile reperire licet, in cuius adcuronda Executione Fiſcalis Camerae Officii ſui in anteceſſum non admoneatur. Militat hanc in rem apertiſſime ORD. CAM. *P. II. Tit.* 20. C. O. C., *Tit.* 21. *de Cauſ. Fiſcal.*

§. III.

Quibus praemiſſis dum ad Hypotheſin propoſitam, (quam Grauamina Religionis, tam Statuum Catholicorum, quam Proteſtantium, eorumque Subditorum conſtituunt) deſcendo, huiusmodi Grauamina tum ad Cauſam publicam totius Imperii, tum, ſi *effectus* eorum *immediatos* inſpiciam, ad iura quaeſita Statuum, ſubditorumque ad ſe inuicem referri poſſe, facile aſſequor; vt proinde vtriusque generis Executioni §. 1. deſcriptae, ſcilicet et illi, quae Figura Iudicii haud indiget, et alteri, quae obſeruato Iuris Ordine peragitur, peraeque ſubſternantur Et ſi quidem Trituram Forenſem, eiusque Formam, ſiue Iurisdictionem Archidicaſteriorum Imperii *circa Obiecta* quaeſtionis noſtrae perpendere lubeat, illam ſane in caſu, quo Pacificationes Religioſae ſenſu vere, et realiter dubio inuoluuntur, haud fundatam eſſe, ſed tam diu interquieſcere, donec *Certitudo Legalis* a Caeſare, atque Ordinibus Catholicis ex vna, et A. C. addictis Statibus ex altera parte *Interpretatione* authentica aſſerta, et ſtabilita fuerit, res eſt extra Controuerſiam poſita; iuſtitiam enim implorantibus proprie adminiſtrari non poſſe, niſi Ius certum, et in praeſenti diſquiſitione dictae Pacificationes Religioſae, e quibus *Deciſio* petenda eſt, indubie praeexiſtant, tam *natura regularis* Iudicii, cuius indago praeciſe in adplicatione Legum ad Species obuenientes conſiſtit, quam *ratio ciuilis vniuerſa* cum ipſo I. P. O. art. V. §. 50. *vtriusque Religionis* etc. diſertiſſime eloquitur.

Digitized by Google

§. IV.

Quodſi autem ipſae Conſtitutiones religioſae clarum planumque ſenſum prae ſe ferant, ita, vt in contrarium nulla ratio ſolida et conuincens militet, adeoque de *mera adplicatione Theſeos ad Hypotheſin* quaeſtio ſit; tunc enim vero terminos habiles, Supremorum Imperii Tribunalium Iurisdictionem firmiter ſtatuminantes, adeſſe, aeque pro certo habendum eſt; ſiquidem manifeſto id Teſtimonio cameram Imperialem reſpiciente iam pridem confirmauit, confirmatque hodiedum R. I. de Anno 1541. §. 29. ibi:

„Und was betrift die Acten und Proceß, ſo bisher in Religion und andern „geſchehen, an Unſerm Kaiſerlichen Cammer-Gericht anhängig gemacht und „ergangen ſeynd; derowegen bishero Streit nnd Irrung geweſen, ob dieſelben in dem Nürnbergiſchen Fried-Stand begriffen ſeyn ſollen oder nicht? „dieſelben Acten und Proceß wollen wir zu Erhaltung Friedens, Ruhe und „Einigkeit im Heiligen Reich Deutſcher Nation, und aus Unſer Kaiſerlicher „Macht und Vollkommenheit, ſo lang bis das Gemein, oder National Con„cilium, oder in dieſen Sachen eine gemeine Reichs-Verſammlung, wie „obſteht, gehalten wird, ſuſpendirt, und eingeſtellt haben; wie wir dann „ſelbe hiemit alſo einſtellen, und ſuſpendiren.

Vbi temporaria Iurisdictionis Cameralis Suſpenſio vtique *eiusdem exiſtentiam* ſupponit.

§. V.

Verum praefatam ſuſpenſionem haud diuturnam fuiſſe, docet *Transactio Paſſauienſis* §. XI. So viel aber ꝛc. ibi:

„Da dann wir ſamt der Churfürſten Geſanden, erſcheinenden Fürſten, „und der abweſenden Bottſchaften urbietig und willig ſeyn, alle mögliche „Fürderung zu erzeigen, damit in den Religions-Sachen kein Theil ſich „des Ueberſtimmens vor dem andern zu befahren ꝛc. ꝛc.

Qui §. denuo ſupponit, camerae Imperialis Iudicium abſque vlteriori Iuſtitio Vigore priſtino Iurisdictionali circa *Obiecta quaeſtionis* reſtitutum fuiſſe.

§. VI.

Generale in rem praeſentem, adeoque ad *Species noſtrae indaginis* haud dubie excurrens Argumentum ſuppeditat *Ord. Cam.* P. II. Tit. 27. *C. O. C.* Tit 30. ibi:

„Weiter ordnen, ſetzen, und wollen Wir, daß alle, und jede Perſonen,

„und Sachen, die der Kaiſ. Iurisdiction ohne Mittel unterworfen, und „durch ſondere Austräge dieſer Ordnung, oder andere Privilegien, Frey„heiten, Gewillkühr, und rechtmäſſige Gewohnheiten nicht ausgenommen „ſeynd, an Unſerm Kaiſerl. Cammer-Gericht fürgenommen und gerecht„fertiget werden ſollen.

Concordat I. P. O. Art. V. §. 53. *Praeterea cum* etc. ibi:

„Caeſarea Maieſtas mandabit, vt non ſolum in *iſto Iudicio Camerali Cauſae Eccleſiaſticae, vt et politicae* - - - - - diſcutiantur et iudicentur; „ſed idem etiam etc.

Quibus omnibus rationem maxime practicam ſuperaddit *Reſcriptum Caeſareum de dato* Laxenburg 31. Maii 1721. ad Collegium camerale expeditum, vi cuius *Deciſio Grauaminum Religionis*, quouis modo poſſibili maturanda, eidem ſerio iniungitur. Euolu. FABRI Staats-Canzley Tom. XL. C. XI. N. 11.

§. VII.

Neque hic dubium eſt de Iurisdictione Iudicii Imperialis Aulici, quippe quae generatim adſtruitur in *Ord. Dict. Conſil.* de Anno 1654. Tit. II. §. 1. ibi:

„In Unſerem Reichs-Hof-Rath ſollen alle, und jede Sachen, das „Heilige Römiſche Reich, deſſelben Hochheit, Recht, Herrlichkeit, Ge„rechtigkeit, Pfandſchaft, Löſung, Regalien, hohe und niedere Lehen, „Priuilegien, Indult, Confirmation, und anders, wie ſolches Na„men haben mag, und in Summa, was nach der unfehlbaren Iuſtitien „dirigirt, und decidirt werden ſolle, - - - - - allda angenommen, gerecht„fertiget, darüber erkennet, und die Nothdurft ausgefertiget werden.

Quibus gemina continet I. P. O. art. V. §. 53. *Praeterea cum* etc. ibi:

„*Sed idem etiam in Iudicio Aulico obſeruetur*, etc.

Sicut enim Textus Nomotheticus ad Tenorem praecedentem ſe refert, ita Auguſtiſſimi huius Tribunalis diiudicationi *Cauſae Eccleſiaſticae, vt et Politicae* ſubiiciuntur.

§. VIII.

Porro vtriusque Archidicaſterii Imperialis *Iurisdictio circa Cauſas Religionis* praeſidium amplius reperit in I. P. O. art. XVII. §. 4. ſeqq. R. I. N. §. 193. ibi:

„Wir ſetzen, und ordnen, daß kein Stand gegen den andern, oder

„deſſen

Digitized by Google

„deſſen Land, und Leut, oder auch gegen ſeine eigene Unterthanen, und „Bürger in Religions-Sachen wieder den Friedens-Schluß mit Ge„walt, und eigenmächtiger Beginnung das gerinſte nicht attentiren, oder „vornehmen, ſondern ein jeder dasjenige, was er vermeint, das ihm ge„bühre, mit behörigen Weg Rechtens ſuchen, und denen, ſo darwie„der beſchwert würden, auf Begehren Mandata Inhibitoria gehöriger Or„ten ertheilet, und vollzogen werden ſollen.

Atque his Sanctionibus Documentum practicum adiungit FABRI Staats-Canzley Tom. XXXVI. C. 12. N. 56. pag. 456. et 468., vbi in *Decreto Commiſſionis Caeſareae*, Imperator definitiuam cauſarum Religionis in Archidicaſteriis pendentium determinationem ſe promoturum ſpondet. Caetera copioſam huiusmodi cauſarum ſegetem Acta Iudicialia praecipue *Iudicii Imperialis Aulici* paſſim ſubminiſtrant.

§. IX.

Quod vero grauatis aduerſus Pacta publica Religionis quoad Theſin Legalem clara, et certa (§. 3.) praeter Recurſum ad Suprema Archidicaſteria comparata etiam ſint promtae Executionis remedia, atque hinc alterutrum refugii genus ipſorum optioni fere relinquatur, graphice inculcant I. P. O. art. XVI. §. 2. ſeqq. *Edict. Exec.*, *Art. Mod. Exeq.*, *duo Receſſ. Exec.* de Annis 1649., et 1650., quarum Conſtitutionum iuſſu Pragmatico Omnes et Singuli, ſiue Status, ſiue Communitates, ſiue Priuati, ſiue Clerici, ſiue Saeculares, qui *vigore* TRANSACTIONIS OSNABRVGENSIS ad reſtituendum, cedendum, dandum, faciendum, aut aliud quid praeſtandum obſtricti ſunt, ſine vlla Tergiuerſatione, vel Oppoſitione Clauſulae ſaluatoriae, ſiue generalis, ſiue ſpecialis alicuius in Amneſtia poſitae, aut quacunque alia exceptione, itemque ſine noxa aliqua, omnia, ad quae obligantur, reſtituere, cedere, dare, facere, et praeſtare tenentur, ita quidem, vt, emergente praeter ſpem, et exſpectationem Caſu Morae *paratiſſimae Executionis incommodis* ſubiiciantur.

§. X.

Quid quod ea Terminorum Executionem vrgentium Emphaſi, et Energia allegatae Sanctiones publicae inſtructae atque munitae ſunt, vt praeuia cauſae cognitio, vtpote quae *Executionis accelerationem* aliquatenus ſaltem ſufflaminare poteſt, prima fronte minime neceſſaria videatur. Verum ſicut in adplicatione huiusmodi Legum practica Dicaealogiam

Digitized by Google

giam Forenſem ordinariam haud obtinere, facile largior (§. 1.,) ita in Negotio actualis Executionis omnis plane cognitio, etiam ſummaria, excludi nequit. Non equidem diffiteor, TABVLAS OSNABRVGENSES Art. XVI. §. 2. ſeqq. vti et *edictum executionis* FERDINANDEVM, dum promtam ſingulorum Capitum Executionem rigoroſe iniungunt, nullam *de praeuia cauſae Cognitione* mentionem regulariter iniicere; quia tamen Grauamina Religionis, vtut Theſi Nomothetica luculenter comprehenſa, perſaepe quoad factum illiquida, et variis, quas adſtruit vna, pars vero altera negat, circumſtantiis inuoluta, atque intricata eſſe ſolent, idcirco *aliqua*, prout quidem ſimplicitas Iuris Naturae in ordine ad indagandam Veritatem poſtulat, Cognitio, aliqua rationum probatoriarum diſcuſſio minus ſollemnis non praecedere non poteſt. Et huc collimare videtur *Clauſula Arctiori Modo exequendi adiecta*:

„- - - - - Und in Summa alles daſienige, was verglichen, vollſtändig exequiren, dergeſtalt, daß einige Exceptiones wieder die Execution nicht gehört, noch beobachtet, im Fall aber ſuper facto poſſeſſionis einige Dubia von ſonderbarer Erheblichkeit vorfielen, dieſelb ſummariſſime alsbald in loco Executionis erörtert, ſonſten aber einige andere dem Inſtrumento Pacis zu wiederlauſende nicht zugelaſſen werden ſollen ꝛc.

§. XI.

Atque hoc amplius euincitur ex *Receſſu Principali executionis* de Anno 1650. §. 23. ibi:

„„Nemlich und erſtlich die Reſtitution ex Capite Amneſtiae, et Grauaminum unter Chur-Fürſten, und Ständen des Reichs, auch deroſelben und des Reichs, Angehörigen betreffend; ſo haben die zu dieſem Puncto Reſtitutionis deputirte Stände ex vtraque Religione, anſtatt der hieoben Lit. A. bemerkter Liſta, einen gewieſen Aufſatz, und Deſignation, was für Caſus in jedwederm hernach beſtimmten Termino zuerörtern, und nach Ausweiſung des Inſtrumenti Pacis, dem Arctiori Modo exequendi, obeinverleibtem Praeliminar-Receſſ, und dieſem Haupt-Receſſ gemäß, zu exequiren, verglichen, aufgericht, geſchloſſen, und allerſeits beſiegelt, und unterſchrieben; und ſollen demnach ſolche darinn begriefene, und bereits decidirte, auch künftig von den Deputatis intra tres Menſes erledigende Caſus, auf die beſtimmte Zeit ordentlich exequirt werden ꝛc.

§. XII.

Digitized by Google

§ XII.

Pleniorem Aſſertioni Lucem accendit RECESSUS EXECUTIONIS PRIMUS de Anno 1649., dum §. 3. ita diſponit:

„So dann Chur-Fürſten, und Stände des Reichs betreffend, ver-
„bleibt es darbey, daß in dem Puncto Reſtitutionis ex Capite Amneſtiae,
„et Grauaminum - - - die Caſus liquidi ab illiquidis zu ſepariren, und
„dergeſtalt zu forderſamſter Richtigkeit zu befördern, daß die Ca-
„ſus liquidi, welche entweder in dem Inſtrumento Pacis ſpecialiter, und
„mit Namen ausgedruckt, oder doch unter denen Regulis generalibus un-
„verneinlich begriffen, ſonderlich was in der Nähe, und Kürze der Zeit
„halber ohne das leichtlich abzurichten iſt: Als nemlich, die in beyliegender
„Deſignation Lit. A. ſpecificirte, noch vor dem erſten, andern, und drit-
„ten Termino Exauctorationis, et Euacuationis erörtert, und exequi-
„ret - - - - - werden ſollen.

Tenor §. 4 hic eſt:

„Die übrige aber, weil propter multitudinem, et diuerſitatem
„Caſuum, difficultatem Probationum, und diſtantiam Locorum, alles
„in ſo kurzem Termin nicht möchte können expedirt werden, von Dato die-
„ſes Receſſus Schluß an, innerhalb nächſt folgenden dreyen Monaten eben-
„fals zur Richtigkeit, und Execution gebracht, und alles dergeſtalt
„ohne Vorbehalt Limitation, oder Remiſſion ad Petitorium vollzogen
„werden ſolle, daß keiner, der explicite, oder implicite darunter begrie-
„fen, ſich alsdann zu beklagen haben möge, alles nach Inhalt des Inſtru-
„menti Pacis, der hierüber ins Reich publicirten Kaiſerlichen Edicten, und
„darinn in Euentum contra Moroſos, et quocunque modo Renitentes
„verordneter unausbleibender, und ohne Anſehung der Perſonen vorzuneh-
„mender Strafen.

§. XIII.

QuibusOmnibus prolixamConfirmationem addit R. I.N.§.191. ibi:

„Den zweyten Puncten Unſerer Kaiſerlichen Propoſition, und da-
„runter die Caſus Reſtituendorum ex Capite Amneſtiae, et Grauaminum
„anlangend, da wäre Uns ſehr Lieb geweſen, wann dieſe derentwegen noch
„obſchwebende Strittigkeit in Unſerer Gegenwart gleich andern mehr, auch
„zu würcklicher Abhelf- und Vergleichung hätte gebracht werden können;
„Sintemalen aber die Natur und Eigenſchaft derſelben ſolches bey jedem

 „Caſu

„Caſu in Particulari, ſonderlich wo ein und ander Theil mit ſeiner Noth-
„durft und Beweisthum allererſt gehört muß werden, nicht erleiden wollen;
„So haben Wir Uns mit Chur-Fürſten, und Ständen dahin verglichen,
„daß dieſer ganze Punct auf einen Ordinari Deputatios-Conuent nacher
„Unſer, und des Heiligen Reichs Stadt Frankfurt gegen nächſtkünftigen er-
„ſten Octobris dieſes Jahrs anzufahen, ſoll verwieſen werden, maſſen Wir
„denſelben auch Kraft dieſes hiemit dahin remittiren, und verweiſen, derge-
„ſtalt und alſo, daß in dem Churfürſtlichen Collegio, zwiſchen den dreyen
„Augſpurgiſchen Confeſſions-Verwandten und Proteſtirenden Churfür-
„ſten, ein viertes unter ihnen alternirendes Votum, vor dißmal (weil in den
„künftigen prorogirten Comitiis weiter davon zu reden) bey denſelben De-
„putations-Tag, keineswegs aber bey einiger anderwärter Reichs-Ver-
„ſammlung, Churfürſtlichen Collegial-und Wahl-Tag ſtatt haben; und
„mithin die von Uns jüngſthin unterm 21. Aprilis vorgeſchlagene Sub-Depu-
„tation gefallen ſeyn, und die Ordinari Deputirte (darzu Wir unſere Kai-
„ſerliche Commiſſarien inſonderheit verordnen wollen) denſelben Punctum
„ordentlich, und zwar diejenige Fäll, welche unter den Catholiſchen, und
„Augſpurgiſchen Confeſſions-Verwandten haften, alternatim fürnehmen,
„und deshalben in cognoſcendo, decidendo, et Executionem decernen-
„do vollkommenen Gewalt haben ſollen; Maſſen auch Wir erbietig ſeyn, die
„Execution deſſen, was ſie erkennen werden, denjenigen, welchen es vermög
„des Inſtrumenti Pacis, und des Arctioris Modi exequendi gebühret, und
„erſt-gemeldte Ordinari Deputation erkennen wird, ohne einigen Aufent-
„halt, und ohne fernere Cognition allergnädigſt anzubefehlen, und würklich
„verrichten zu laſſen; Es ſollen ſich aber in Caſibus liquidis die Deputati in
„Cognitione nicht aufhalten, ſondern dahin ſehen, damit dieſelbe ohngeſäumt
„exequirt werden, in illiquidis aber ſoll den Partibus frey-und anheim ge-
„ſtellt ſeyn, ob ſie ſich perſönlich, oder durch ihre Anwälde hinc et inde gegen
„einander eingebende Memorialia, und Schriften bey der Deputation wol-
„len vernehmen laſſen, zuförderſt aber ſollen die erforderte Requiſita Reſtitu-
„tionis, und daß der Caſus dem Inſtrumento Pacis, Kaiſerlichen Execu-
„tions-Edict, Arctiori exequendi Modo, Nürnbergiſchen Receſſ, oder in
„denen Fällen, ſo durch den Friedens-Sluß nicht geändert, dem Religions-
„Frieden gemäß, conſequenter ad punctum Reſtitutionis ex Capite Am-
„neſtiae, vel Grauaminum qualificirt ſeye, bewieſen werden; die Caſus du-
„bios

„bios aber, und welche allererſt ex Inſtrumento Pacis ihre Interpretation
„haben müſſen, betreffend, da ſoll vor allen Dingen verſucht werden, ob man
„ſich darüber in der Güte vergleichen könne ꝛc. ꝛc.

Euolu. inſuper FABRI Staats-Canzley Tom. XXXV. C. 3. N. 7., Tom. LXI. C. 5., vbi plura in rem praeſentem Documenta *Suprema Auctoritate Imperiali* munita occurrunt.

§. XIV.

Quae Doctrina ex *genuinis* hucusque *fontibus* deducta vti Supremis Archidicaſteriis Iurisdictionem circa Cauſas quaeſtionis ſuo modo competentem probe adſtruit, et pro diuerſitate circumſtantiarum, quibus *vt plurimum dubiis Grauamina Religionis*, quamuis caeteroquin inLege ſpecialiter expreſſa, abundare ſolent, *Cognitioni ſaltem ſummariae* locum praeclare vindicat, ita eadem vtut Nomotheſiae Imperiali conformis *A. C. Statibus* non adeo accepta videtur; ſiquidem illi dudum, *Actis Publicis* id manifeſtantibus, vtriusque Archidicaſterii, praecipue Imperialis Aulici, Proceſſus in huiusmodi Grauaminum materie auerſati fuere. Neque magis *Deputationes Imperii extraordinarias, ipſasque Comiſſiones Caeſareas* (Kaiſerliche Unterſuchungs-Commiſſionen) *ad examinanda, et dirimenda eadem Grauamina* adhuc propoſitas, tametſi *in Conſtitutionibus Imperii* itidem luculenter fundatas, probaſſe cenſentur; cum potius Commiſſiones Circulares *ad mere exequendum* cumparatas nullo non tempore efflictim ſollicitauerint FABRI Staats-Canzley Tom. X. C. 1. N. 3., Tom. XV C. 1. N. 7., Tom. XXII. C. 1. N 1., Tom. XXXVII. pag. 679., 693. ſqq., Tom. XLII. pag. 469., Tom. XLVIII. C. 9. N. 4., Tom. LX. C. 16. in Sachen Eichſtädt contra Brandenburg-Onolzbach, die Treuchtlingiſche Commiſſion betreffend, Tom. LII. C. 7. N. 1., Tom. LXXVI. C. 4. N. 2. Vbi tamen obſeruandum, quod laudati ORDINES PROTESTANTES *ſummariiſſimam* ſaltem *Cognitionem* neceſſariam eſſe, inficiari haud potuerint, licet eandem circa *nudam probationem veriſimilem* (quam eine ledigliche Beſcheinigung vocant) occupari ſubinde aſſeuerarint. Vid. cit. Tom. XLVIII., LXXVI.

§. XV.

Argumenta, quibus ſua deſideria ſuffulciri A. C. Status exiſtimant, potiſſima ex parte refert idem FABER Tom. XXXIX. pag. 467., vbi exibet ſcriptum aliquod *ſub Rubrica*:

„Modus procedendi in Cauſis Reſtitutionum ex Inſtrumento Pacis

Digitized by Google

„Weſtphalicae quarundam Legationum Euangelicarum praeſcitu im-
„preſſus Anno 1720.

Abeunt autem huiusmodi Argumenta ſummatim *in tria Capita*; tuentur ſiquidem

I) Vnicum, ſolumque Tranſactionis Oſnabrugenſis, Reſtitutionis, Obſeruantiaeque futurae Fundamentum eſſe Poſſeſſionem Die prima Ianuarii Anno Milleſimo Sexcenteſimo Viceſimo Quarto habitam, ita quidem, vt A. C. addicti poſthac in habita, vel recuperata Poſſeſſione nullo modo turbari queant, ſed ab omni perſecutione Iuris, et Facti perpetuo tuti ſint, nec vſpiam contra dictam Tranſactionem in Petitorio, aut Poſſeſſorio, ſeu Inhibitorii, ſeu alii Proceſſus, vel Commiſſiones vnquam decerni valeant, cum Reſtitutio ex Capite Amneſtiae ſuo modo, et ex Capite Grauaminum ſimpliciter fieri debeat plenarie, et pure, omnino absque mora, et inſtincte ſine vlla exceptione, reductione ad Statum Annorum Normalium 1618, et 1624. regulariter in omnibus adcuranda. Quibus aſſertis dum *Phraſeologiam vlteriorem Terminis energicis praegnantem* addunt, prouocant ad I. P. O art. V. §. 2. 14. 15. 25. 32., art. XVII. §. 3.

II.) Adſtruunt in *Materia Grauaminum Religionis*, quae ab A. C. Ordinibus, et Subditis aduerſus Catholicos *ad Comitia* hucuſque delata fuere, agi de ſolis factis poſſeſſionum, eaque ad praefatam vtriusque Termini a quo Cynoſuram abſciſſe reſpicere, huic autem

III.) Aeque in *Tabulis Oſnabrugenſibus* art. XVI., XVII, ac in Edicto Executionis, Arctiori Modo exequendi, et Receſſibus Executionis de efficaci paratiſſimae Executionis remedio paſſim proſpectum eſſe.

§. XVI.

Ad haec quid Catholici reponant, §. ſubſequens docebit. Hic ad animaduertendum in anteceſſum, Executionem Iuſtitiae Ciuibus, ac Subditis alicuius ciuitatis adminiſtrandae ex Iure et Facto legaliter probato, tanquam duplici ſcaturigine praecipua, deriuari. Et *Ius* quidem tam in prima ſui Conſtitutione, quam in permanente Statu pragmatico, a *Prudentia directrice Legislatoris*; ſiue is, pro diuerſitate Ciuitatum, Perſonam vel phyſice vel moraliter vnam exhibeat, adeo indiuidua Connexione proficiſcitur atque dependet, vt eidem, ita exigente bono publico, *Ordinarias Iuris Communis Æquitatisque Regulas* vel *alterandi*, vel etiam in Reſpectu ad certum Negotiorum ciuilium genus ab *adplicatione practica plane*

plane remouendi facultas non poſſit non competere. Ita equidem ante tempora Pacificationis Osnabrugenſis Arctitribunalia Imperii in Ordine ad cauſas Religionis cognoſcendas, diiudicandas, atque executioni mandandas Normam ſuſcepiſſe a *Pactis, Transactionibus, Rebus Iudicatis, Litis pendentiis, aliisque Iurium communium Principiis*, extra omne dubium eſt. At vero, ſicut haec Nomotheſia, et inde reſultans procedendi methodus fini Tranquilitatis publicae reſtabiliendae minus ſufficere, potius fomitem perpetuum vlterioribus motibus ſuppeditate, A. C. Statibus viſa, ac *Communi Partium Placito* in vtraque Transactione weſtphalica abolita eſt; ita aliam rei in futurum expediendae rationem, Legemque ſubſtituere, iisdem compaciſcentibus placuit. Ita autem verſati ſunt in *nouo Iure ſurrogando* IMPERATOR, *Ordinesque Catbolici* ex vna, et *A. C. Status* ex altera parte, vt in eo Negotio vel ſimpliciter et illimitate procederent, vel certas Circumſtantias, praecipue annorum 1618.. 1624. pro Cynoſura determinatiua eligerent: quod vtrumque punctum vtramque in *Tabulis Pacti Osnabrug.* paginam abſoluit.

Quod vero *ad factum, eiusque Probationem legitimam* attinet, non equidem ignoro, Remedia probatoria ita comparata eſſe, vt, licet pleraque quoad ſubſtantiam ſint Iuris Naturae et Gentium, Arbitrio tamen, et Determinationi Legislatoris in Statu Ciuili quoad Modum, Formamque pragmaticam relinquenda merito videantur; nihilominus, ſi ab hoc arbitrio certum cauſarum genus adeo ſublimari poſſe contendas, vt nulla plane Partis contradicentis Exceptio, vtut *naturali indagine Veritatis Normae* accommodata, audienda ſit, id ipſum eſt, quod Iuri Naturae, Publico Vniuerſali ac Gentium forſitan non probatur.

§. XVII.

His praemiſſis Proteſtantium argumenta facile reſoluuntur.

Ac *primum* quidem vna cum locis citatis de Iure Pacis Weſtphalicae in ſenſu ſuo reali certo, ac indubio abſciſſe intelligendum eſt. Contra hoc Ius certum nullam Exceptionem quocunque demum alio Iuris Titulo munitam, vnquam allegandam, audiendam, aut admittendam eſſe; contra hoc Ius nuſpiam ſeu Inhibitorios, ſeu alios Proceſſus, vel Commiſſiones in Petitorio, aut Poſſeſſorio, decernendas, ſed potius ad Normam huiusce Iuris certi promtiſſimam absque vlla mora, eamque plenariam Reſtitutionem iniungendam eſſe, omnino largior, dummodo *factum*

Digitized by Google

pariter *certum* concurrat, et Grauamina A. C. addictorum, (prout *Secunda Antitheſis* innuit) vel ex propria Confeſſione Partis aduerſae, vel per Viam legitimae Cognitionis vera deprehendantur; quouſque enim illa in contradictorio verſantur, locum ſibi vindicare nequit *promta Executio*, quam tanta contentione.

Tertium Argumentum vrget; ſiquidem illa in poſito caſu ad hoc, vt rite decerni, ac peragi queat, praeuiam adplicationem practicam Iuris ad factum neceſſario requirit.

§. XVIII.

Maius forte Robur Proteſtantium ſententiae conciliare videtur *Capitulatio Nouiſſima*, vtpote cui Art. I. §. II. *noua plane*, circa praeſens disquiſitionis obiectum, *Conſtitutio Tenoris ſequentis* inſerta eſt:

„Wo auch ſelbige ſich gegen das Inſtrumentum Pacis, Nürnbergiſchen Executions Receſs, Arctiorem Modum exequendi, und andere Reichs Conſtitutiones beſchwert zu ſeyn erachteten, ſollen und wollen Wir Uns auf ihre deren Augſpurgiſchen Confeſſions-Verwandten Churfürſten, Fürſten und Ständen (die Reichs-Ritterſchaft mit einbegriefen) ſamt oder ſonders an Uns thuende Vorſtellungen, ohne allen Anſtand, obgedachten Reichs-Grund-Geſätzen gemäß, entſchlieſen, ſo fort Unſere Entſchlieſung denenſelben zu wiſſen thuen, ſolche auch ohngeſaumt zum wirklichen Vollzug bringen, keines Wegs aber in Cauſis Religionis Proceſſe verſtatten, ſondern darunter lediglich oberwehnten Reichs-Grund-Geſätzen nachgehen, nicht weniger daran ſeyn, damit die bishero angebrachte, zur Zeit noch unerledigte Religions-Beſchwerde des forderſamſten Reichs-Geſätz-mäſſig abgethan werden; Wie Wir ihnen Churfürſten, und ſämtlichen ihren Religions-Verwandten, ein gleiches aber auch jenen der Catholiſchen Religion Kraft dieſes Verſprechen, und Uns hiermit zu einem wie andern verbinden." Quae Conſtitutio ſupponit

I.) Ordines A. C., vel Catholicos contra Sanctiones in §. cit. expreſſas a Statibus heterogeneae Religionis de facto praegrauatos, tollendi Grauaminis cauſa, AVGVSTISSIMVM IMPERII CAPVT implorare.

II.) Suppoſitis hisce Facti terminis *Legem* dicit, vi cuius Reſolutio, ac Deciſio Caeſarea dictis Sanctionibus publicis ſollicite, non tamen *in Figura Iudicii*, aut *Forma Proceſſus* attemperata, abſque mora adcuranda, grauatis

uatis intimanda, promtaeque Executioni mandanta eſt.

§. XIX.

Sicut autem ex tenore Verborum:

„Keines Wegs aber in Cauſis Religionis Proceſſe verſtatten ꝛc.

colligere pronum eſt, quod Grauamina Religionis Catholicos inter, et A. C. Status, vel Subditos poſthac enanſcitura Supremorum Imperii Tribunalium Cognitioni, ac Diiudicationi non amplius ſubiecta ſint, quum *Ordinationes Archidicaſticae* methodum procedendi vel ForenſemOrdinariam, vel, pro diuerſitate Caſuum, ſaltem Summariam, in Textu noſtro ſpeciatim excluſam, tanquam Normam commendent,atque praeſcribant; ita in Caſu, quo Grauamina ratione indolis ſuae in Conſtitutionem publicam vere et realiter dubiam incurrunt, prout I. P. O. exempla ſatis frequentia ſuppeditat, haud dubie ſtatuendum videtur, promtam Executionem aduerſus imploratos ab Imperatore tam diu ſuſpendendam eſſe, donec Auguſtiſſimus, et Ordines Catholici ex vna, et Proteſtantes Status ex altera parte, Theſin Iuris controuerſam ad Votum implorantium Nomothefia certa dilucidauerint. Innuit hoc vel ipſa *Capitulatio Nouiſſima* loc. cit. verſ.

„Sollen und wollen Wir Uns ꝛc. Obgedachten Reichs-Grund-Ge„ſatzen (intellige I. P. O. EDICT. EXEC. etc.) gemäß, entſchlieſſen;

Neque enim alios, quam *indubia Deciſione* radiantes Pacificationum Religioſarum Articulos Verſus quaeſtionis indigitat; vt adeo ImperatorisReſolutio ex Iure dubio, atque illiquido (repugnante quippe Natura Rei, reclamante I. P. O. art. V. § 50. *vtriusque Religionis* etc. art. VIII. §. 2. *gaudeant* etc.) emanare nequaquam poſſit; exploratum ſiquidem eſt, quod Conſtitutiones Imperii et Religioſas, et Politicas authentice interpretandi facultas ſoli Imperatori haud competat; atqui in affectu ipſi competeret, ſi Grauamini Status vel Catholici, vel A. C. addicti *ambiguam Legis Publicae Poſitionem* ingredienti *paratae Executionis Brachium* opponere, atque illud hac ratione tollere valeret. Num porro ad decernendum hoc promtae Executionis Imperatoriae remedium intuitu Grauaminum Religionis, quae in PacificationibusReligioſis expreſſe fundata ſunt, vel plena cauſae Cognitio, vel veriſimilis factorum probatio praerequiratur, an vero nuda eorundem allegatio (quo Capitulatio Nouiſſima loc. cit. collimare videtur) re ipſa ſufficiat? id non priuatae diſcuſſionis, ſed altioris indaginis eſt.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT IV.

DE IVRE PRINCIPIS CATHOLICI CIRCA SACRA AVGVSTANAE CONFESSIONIS.

SECTIO I.

DE *Iure Auguſtiſſimi Imperatoris, et Imperii circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.*

§. I.

IN PACE OSNABRVGENSI vnanimi Caeſareae Maieſtatis, omniumque Ordinum Imperii conſenſu, placuit, vt quicquid Iuris aut beneficii, cum omnes aliae Conſtitutiones Imperii, tum Pax Religionis, et praecipue Tranſactio Publica Oſnabrugenſis, in eaque Deciſio Grauaminum caeteris *Catholicis*, et *Auguſtanae Confeſſioni* addictis Statibus et Subditis tribuunt, id etiam iis, qui inter illos *Reformati* vocantur, competere debeat. Ita d. P. Art. VII. §. 1. diſertis verbis ſancit; non initio in *Pace Religionis Auguſtana* A. MDLV. Compoſitio ad Catholicos, et Auguſtanae Confeſſioni ſtricte ſumtae addictos vnice reſtricta fuerat. Id quod ex eiusdem Pacis Religioſae §. 4., *In Editione Schmauſiana* §. 17. ad oculum patet. Vtrum vero per Inſtrumenti Oſnabrugenſis verba:

„Qui inter ILLOS Reformati vocantur, ſic dicti Reformati Au-„guſtanae Confeſſionis conſortes declarentur?

quaeſtio eſt, quae teſte HENNIGESIO *in Medit.* ad hunc locum magnae, et impeditae contentionis materiem praebuit, *Reformatis* quidem Tò *inter illos ad Status Auguſtanae Confeſſioni addictos*, *Lutheranis* vero ad paulo ſuperiora, vt *Catholici* etiam ſubintelligantur, diuerſa explicatione referentibus. Qua tamen lite ſucceſſu temporis deferueſcente vtriusque Religionis toleratae Status ſcriptis publicis ſibi inuicem Auguſtanae Confeſſionis Nomen iam ſuo tempore communicaſſe, ſeque *Socios Auguſtanae Confeſſionis* ex VTRAQVE PARTE: Der Augſpurgiſchen Confeſſion Verwandte Stände zu beeden Theilen, adpellaſſe, idem HENNIG. loc. cit. obſeruat. Hodie Controuerſia haec in *Capit. Nouiſſ.* art. II. §. 3. vi *Parentheſeos*:

„Als

„Als nach deſſen Inhalt all dasjenige, was denen Catholiſchen, und „Augſpurgiſchen Confeſſions-Verwandten Ständen, die dieſer Religion „zugethane Freye Reichs-Ritterſchaft mit eingeſchloſſen, auch denen allerſei„tigen Unterthanen zu Gutem in gegenwärtiger Capitulation verglichen und „verordnet worden, ebenfals denenjenigen welche unter dieſen Refor„mirte genennet werden, zuſtehen, und zuſtatten kommen ſolle, „

plane deciſa videtur, conſequenter Auguſtanae Confeſſionis Nomine vtraque Religio tolerata a Religione Antiquiſſima Poſſeſſionata (*quae Catholica eſt*) heterogenea haud dubie venit. Atque *tergeminus hic Cultus* in Imperio Romano-Germanico *in dubia Protectione Imperiali* fruitur. Sed ſunt, qui inſuper Cultum aliquem quartum a Dominis Territorialibus introduci poſſe, ſibi perſuadent, dum art. VII. eiusque §. 2. diſpoſitionem circa finem:

„*Sed praeter Religiones ſupra Nominatas* (Catholicam nimirum, et Au„guſtanam Confeſſionem, prout haec poſterior hodie tam Lutheranos, „quam Caluiniſtas complectitur) *nulla alia in Sacro Imperio Romano recipia„tur, vel toleretur*, „

huic introductioni minime obſtare, ex eo euincere conantur, quod quidem dicta Conſtitutio reſpectu Subditorum indiſcriminatim prohibitiua ſit, non aeque intuitu Dominorum Territorialium, quibus idcirco Facultatem, atque Libertatem, Cultum aliquem quartum in Territoriis ſuis ſtabiliendi, ſaluam, et integram manere, contendunt. Verum Textus importat vim prohibitiuam, nullo inter Dominos, et Subditos formato diſcrimine, atque hinc vtique *generaliter* intelligendus, quum particula SED *relatiua* ſit ratione ſubiecti: Sicut igitur *vi antecedentium* cit. art. VII. permiſſio Exercitii Caluiniani et Dominos Territoriales, et eorum Subditos aequaliter reſpicit: ita prohibitionem ſubſequentem Cultus alicuius quarti generalem eſſe oportet, adeo quidem, vt *nec priuatum exercitium eiusmodi Nouatoribus* indulgeri queat; ſiquidem huic rurſus tum Prohibitio Vniuerſalis I. P. O., tum Nomotheſia Imperialis anterior, quam R. I. de Annis 1529. §. 6. Nachdeme auch kürzlich ꝛc. 1530. §. 8. Folgends haben Uns ꝛc. 1535. in Prooem. luculenter repraeſentant, quaeque a Pacificationibus Religioſis, et aliis Imperii Sanctionibus neutiquam abrogata eſt, omnem omnino viam praecludunt.

§. II.

Quaeſtionem de *Secta adaequate diuerſa a tribus Imperii Religionibus* excipit altera: an ſcilicet illa Iure Protectionis Imperialis fruatur, quae vltra Doctrinam Lutheranam, vel Caluinianam progreditur?

Caſus triplex formari poteſt:

I.) Si quis vel cum Lutheranis, vel Caluiniſtis *in Articulis pluribus* conueniat, de reliquo autem *vnam, alteramue Doctrinam in ſubſtantia* diuerſam profitetur.

II) Si quis integrum Syſtema alicuius Sectae plane extraneae, aut ſaltem illius potiſſima Capita tenet, aut Religionis plane nouum Opus, et hactenus forte inauditum (prout *viis innumeris a Veritate* aberrari poteſt) ſibi efformat, admiſcens aliquid ex Luthero, aut Caluino, vt ſub externae Profeſſionis Schemate ſecurus delitеſcat; et demum

III.) Si quis alia principia ex Religione Catholica, alia ex Lutherano, et rurſus alia ex Caluiniano Cultu adſciſcens ſibi peculiarem fidei formulam effingat. Reſponſio facilis eſt, huiusmodi enim Neo-Confeſſioniſtae beneficia Inſtrumenti Pacis nullatenus competunt, quandoquidem nec *Catholicus*, nec *Lutheranus*, nec *Caluiniſta* dici poteſt. Quoad Religionem Catholicam res in aprico eſt, quippe quae in indiuiſibili conſiſtit, et qui vel in minimo Articulo diſſentit, eius membrum haberi nequit. Deinde licet A. C., et Cultus Caluinianus forte in obiecto ita indiuiduo non fundentur, ac in vno alteroue puncto diuortium permittatur, pariter tamen non conſiſtunt in Articulis credendi vt ſingulis, ſed innuunt *Corpus credendorum*, quousque ſaltem omnes vtriusque Cultus ſocii certo concordant. Atqui Confeſſioniſta quaeſtionis nec Religionem Catholicam, nec Cultum A. C. nec Caluinianum in Corpore, et complexu integro profitetur, conſequenter merito *ſpecie quartae Sectator* adpellandus.

§ III.

Itaque non dubito, quin Secta eiusmodi quarta in caſu, quo Dominus Territorii eandem expellere negligit, aut plane eidem fauet, exterminari debeat ab iis, quibus Cura, et Executio Legum publicarum incumbit, nempe vel *a Caeſare ſolo*, decernente eiusdem Iudicio Imperiali Aulico, vel ab eo, et *reliquis Ordinibus coniunctim per ſubſtitutum Camerale Iudicium*, cuius Iurisdictio ſe procul dubio ad obiectum quaeſtionis extendit; Vid. R. I. N. §. 6. Setzen demnach ꝛc. Blvm *in Proceſſ. Camer.* Tit. XXX. *de Cauſ.*

Cauſ. Fiſcal. §. VIII. Denuntiantis autem, et Actoris vice vti in hoc, ita et in reliquis Negotiis publicis homogeneam rationem habentibus fungi ſolet alteruter Fiſcalium Caeſareorum, quibus hanc Prouinciam in vtroque Archidicaſterio Supremo demandatam eſſe, iam ſupra Cap. III. Sect. II. §. 2 me obſeruaſſe memini. Interim *pro modernis rerum, temporumque Circumſtantiis*, occurrente huiusmodi Caſu, Iudicium Imperiale Aulicum Auctoritatem ſuam forte facilius interponet, quam Camera Imperialis Plura circa hanc rem *Sectio ſubſequens* enodabit.

§. IV.

Redeo ad Sacra in Imperio vſitata, vbi *prima quaeſtio* occurrit: vtrum res Eccleſiaſticae A. C. Supremae Imperatoris, et Imperii Iurisdictioni ſubſint? Affirmatiuae quoad obiecta non intrinſece Eccleſiaſtica, ſed Eccleſiaſticis certo tantum modo connexa, aut occaſione eorundem ſuborta (ſi v. g. de nudo facto, aut poſſeſſorio, ſi de reparanda nullitate inſanabili agatur, vel in ordine ad excitandam, promouendamque alicuius Dicaſterii Territorialis Iuſtitiam imploratio fiat) recentiſſima Iudicii Imperialis Aulici praxis diſerte adſtipulatur. Vid. CRAMER Diſſert. *de Cauſ. Conſiſtor.* Cap. 3. Quod ipſum et de rebus Proteſtantium Eccleſiaſticis, quatenus de intrinſeca earundem ſecundum principia A. C. inſtruenda diſcuſſione res eſt, aſſerere non reformido; cuicunque demum ex opinionibus ſupra Cap. I. Sect. I. §. 4. ſeqq. relatis A. C. Doctores *de Iure ſuo circa Sacra* ſolliciti ſubſcribant; Prima enim aegre, aut nullo modo pragmatica, et adplicabilis exiſtit, prout eiusd. Sect. §§. cit fuſius demonſtrant.

§. V.

Qui *ſecundam*, quae ius aliquod Papale, aut Epiſcopale Statibus A. C. addictis attribuit, ſententiam propugnant, illi, ſicut docent, temporibus primis Imperii Romano-Germanici, integris tum Maieſtatis Imperialis Iuribus, eam conditionem Epiſcoporum extitiſſe, vt, licet pro Auctoritate ſua Statum Dioeceſanum immediate ordinauerint, in Imperatoribus tamen ſuperiorem etiam quoad Sacra imperandi Poteſtatem nullo non tempore venerati fuerint; PFEFFING. ad. VITRIAR. Lib. 3. Tit. 2. §. 8. *ad Eccleſiaſtica* etc., vbi Theſin tam rationibus intrinſecis, quam exemplis ſufficienter ſibi ſolidaſſe videtur; ita ex hac ipſa poſitione vel inuiti concludant, neceſſe eſt, Ius circa Sacra A. C., ſi in effectu ſuo reali pro Facul-

tate Epiſcopali, vel quaſi tali accipiatur, etiamnum *altiori Principio directiuo* ſubſtare, confer §. 7. ſubſequentem. Quae Ciuilis Subordinatio Iuris circa Sacra ab iis quoque agnoſcenda eſt, qui memoratum Ius pro parte ſubiectiua, et intrinſeca Iuris Territorialis habent; HENNIGES. *in Meditat. ad I. P. O.* art. VIII. §. 1. Verſ. *Libero Iuris Territorialis tam in Eccleſiaſticis, quam Politicis exercitio* etc. Militant ſane inuictiſſima hanc in rem argumenta; Status enim Imperii totum complexum Iuris Territorialis, omnia, et ſingula Regalia, ac Praerogatiuas in regula a Caeſare, et Imperio recognoſcunt, eidem vel vinculo homagii, aut purae ſubiectionis Ciuilis, ſi mera allodia, vel inſuper Clientelari, ſi Feuda Imperii poſſideant, adſtricti. Atque ab hac regula ſaepe fatam Poteſtatem circa Sacra nec *aliqua Lex publica, nec Obſeruantia* Imperii *certa* excipit, vt per ſe expeditum videtur, nec *intrinſeca eius qualitas*, et *habitudo*, vtpote quae ſubordinationem Ciuilem non adeo refugit, nec porro *modus adquiſitionis originarius*, eandem e nexu Ciuili ordinario emancipant, etſi enim vt plurimum Bello et Pace adquiſita non ſubſtent Imperio proprie dicto, ſed ſint Iura *placitis Gentium* LIBERA; atque GRAVAMINA ſuper vſu et exercitio poteſtatis circa Sacra aliquam anſam et occaſionem Motibus Bellicis Germanicae, atque inſecutae *Pacificationi Oſnabrugenſi* non improbabiliter dederint. I. P. O. art. V. princ. §. 48. *Ius Dioeceſanum* etc. Tunc equidem haec Contentio agitata fuit inter Status Catholicos, et hos quidem, non vt *Principes Saeculares*, ſed vt *Epiſcopos* ex vna, et Ordines Proteſtantes ex altera parte: minime autem *Caeſar, Imperiumque in Corpore partem Belligerantem* conſtituere, aut vtriusque Poteſtas Ciuilis Suprema intuitu dicti Iuris circa Sacra Bello materiem praebuit; nec etenim Tractatus Pacis, nec Pax ipſa de hiſce Factis vel veſtigium innuunt. Vt idcirco praetenſus Titulus *Belli, Pacisque*, ac iisdem ſuperſtructa Libertas Ciuilis, ac reſpectiue Suprematus pluries allati Iuris oppido euaneſcant.

§. VI.

Deinde Ordines A. C. perſaepe nominatim *de Iura circa Sacra* regaliter inueſtiuntur; Noui equidem, Inueſtituram Caeſaream omnium, atque ſingulorum Iurium Regalium, quibus Status eminent, *ſe ſola, primo, et immediate* non ſemper collatiuam eſſe, ſiquidem perplura dictorum Iurium ex aliis Titulis publicis, Pactorum, Pacificationum, Receſſuum Imperii, Capitulationum Caeſarearum, Priuilegiorum Imperialium, Collationis Digni-

Digitized by Google

Dignitatum Regalium, Poſſeſſionum, ſimilibusue fontibus originitus profluant; eandem ipſam tamen, reſpectu eiusmodi Iurium Eminentium, ſaltem *vim confirmandi* nunquam non exſerere, hanc autem non ab alio, quam a Superiore qua tali proficiſci poſſe, ac idcirco in re confirmanda verum nexum ſubordinationis Ciuilis inuoluere, vere indubium eſſe videtur.

Denique participatur a Statibus A. C. Ius circa Sacra, quatenus *vtile* eſt, et iis vigore Pacificationum Religioſarum Poteſtatem relinquit adornandi pro Territoriis Cultum Religionis, et annexa, igitur et altera huius Iuris qualitas onerosa, vel ſaltem minus priori fauorabilis, e primigenio tamen Syſtemate Reipublicae Germanicae aeque deriuata, et indiuidua omnium Regiminis Territorialis Iurium Comes, ſubordinatio nempe Politica, ipſis diſplicere non poterit.

§. VII.

Acerrime quidem obluctantur Aduerſarii, ſententiam ſuam ſequentibus Argumentis tuentes:

I.) Prouocant ad I. P. O. art. V. §. 48., vi cuius Ius Dioeceſanum, et tota Iurisdictio Eccleſiaſtica et Pontificia, et Epiſcopalis cum omnibus ſuis ſpeciebus contra A. C. Electores, Principes, Status, comprehenſa libera Imperii Nobilitate, eorumque Subditos ſuſpenſa eſt; inde colligunt, quod, ſicut *Ius Sacrorum ante diſſidia Religionis* Imperator, et Status Imperii haud exercuere, ita illud, quia poſt Sacrorum metamorphoſin eidem Caeſari, et Statibus Catholicis nulla Sanctione Imperiali diſerte adſtruitur, ex natura rei ſolis A. C. Ordinibus, et quidem *proprio Iure Suprematus* ab omni ſubordinatione *Ciuili* liberi, non competere non poſſit.

II.) Vrgent *aequalitatem exactam, mutuamque*, quam eiusdem art. V. §. 1. circa fin. inter Status vtriusque Religionis obſeruandam ſerio iniungit. Iam vero, quemadmodum Catholici Ius circa Sacra Catholicum ſummo Caeſaris, et Imperii Arbitrio Nomothetico, ac Dicaſtico neutiquam ſubmittunt, ſic et Proteſtantibus in huiusmodi cauſis aſſerunt facultatem Subiectionis Ciuilis vinculo ſeſe pariter exſoluendi. Addunt

III.) Quod Iudices Catholici, qui mixtim cum Proteſtantibus, numero tamen ſuperiores, in Archidicaſteriis Imperii Ius dicunt, ſecundum ſuae Religionis Principia Cauſis Eccleſiaſticis ſe immiſcere minime valeant.

§. VIII.

Verum propriis Aduerſariorum Armis profligatur

circa Sacra, quod iisdem *in Subditos ſuos A. C.* inferius adſtruetur, Iuriſdictionem Imperialem non reuereri non poteſt, ſiquidem hic praeceptum mutuae aequalitatis terminos vtrinque habiles, adeoque et adplicationem inuenit.

§. X.

Tertia Antitheſis manifeſte corruit; ſciunt vtique Iudices Saeculares Catholici, ſe quidem *Iuriſdictionis Catholico-Eccleſiaſticae, non aeque eius, quam A. C. inuenit, exercendae* incapaces eſſe; et quid A. C. addictorum realiter intereſt, qua Conſcientia Catholici in huiusmodi negotiis procedant? Certe, dum hoc modo argumentantur Antagoniſtae, ſuper *nudo Iure Tertii, Pontificii ſcilicet Iuris*, excipiunt, vtpote ex quo illa inhabilitas, ſi tamen vlla ſubeſſet, proxime petenda foret.

Sed quid *de Cauſis Proteſtantium Matrimonialibus* ſtatuendum? Sane ex propria horum confeſſione illae ad Claſſem Contractuum mere ciuilium reuocantur, nec inuoluunt in obiecto veram qualitatem rei Spiritualis, aut Eccleſiaſticae, ſed, vt itidem *A. C. addicti* DD. adſtruunt, quaſi in vim retorſionis contra Catholicos, qui Matrimonio rationem Sacramenti, locumque inter Negotia ſpiritualia adſignant, adeoque ſecundum effectus duntaxat externos ſphaerae obiectorum ſpiritualium accenſentur; conſequenter ex hac Doctrina prona ſatis alueo fluit, in hisce cauſis Matrimonialibus A. C. Sociorum Iuriſdictionem Imperialem in Theſi, et Regula vel maxime fundatam exiſtere; quidquid ſit de Hypotheſi: vtrum haec Iuriſdictionis pars vel a Caeſare ſolo, vel ab eodem, et vniuerſo Imperio, vel a Iudicio Camerali, aut ab Auſtraegis exercenda ſit? reſpicit enim indago criterii huius magis adcuratam, et particularem Iuriſdictionis Imperialis diſcuſſionem a ſcopo praeſenti alienam. Confer. PFEFFING. ad VITRIAR. Lib. 3. Tit. 2. §. 60. lit. C., vbi quidem *pro firmando Supremat u A. C.* addictorum Ordinum tam quoad cauſas Matrimoniales in ſpecie, quam intuitu reliquorum capitum in Ius circa Sacra, proprie influentium argumenta exacte congeſta eſſe, isdem tamen ipſis rationes pro Poteſtate Suprema Auguſtiſſimi Imperatoris, et Imperii adeo perſpicue militantes nequaquam infirmari, facile colliges.

§. XI.

Num porro *Maieſtas Imperialis, eiusque Iuriſdictio ſe quoque ad Epiſcopatus V. I. C. diffundat*? ſciſcitari licet; ubi praemittendum, Epiſcopatum quaeſtio-

Digitized by Google

quaeſtionis eſſe Ens quoddam medium inter Epiſcopatus Catholicos, et Territoria mere Secularia Statuum Poteſtantium, ſi quidem publicum, idque mere externum, ac politicum rei Syſtema contemplari lubeat, indagine altera de vera, vel ſpuria qualitate Epiſcopatus: *an nimirum, vel quatenus haec poſterior detur*? Foro Canonico relicta. Atque hinc eiusmodi Epiſcopatus ſuo modo de vtroque extremo participant, quoniam ex vna parte A. C. amplectuntur, eiusque placitis quoad omnes Articulos ſubſcribunt, ex altera vero in reliquis obiectis ſphaerae Eccleſiaſtico Catholicae eidem A. C. non repugnantibus Normam, ac Cynoſuram petunt ex antiquo Status Epiſcopalis Syſtemate, non quidem reſpiciendo ad hoc, quod illud ab *Hierarchia Eccleſiaſtico-Catholica* informatum ſit, eiusque Imperio, et Poteſtati Directrici (tergiuerſantur enim ſe ſubiicere Poteſtati clauium, an vero recte, vel ſecus hoc fiat? hic diſcutere non vacat) originem debeat, ſed quatenus A. C. rationibus adaptari poſſe viſum fuit; adeoque in iis capitibus ſe illud ſponte retinuiſſe, perhibent. Ex his Epiſcopatibus poſt Pacem Osnabrugenſem duo ſuperſunt, *Lubecenſis* nimirum et *Osnabrugenſis*, quoties hunc vltimum vi Succeſſionis alternatiuae in ead. P. Art. XIII. §. 1. ſeqq. *ſancitae ad Familiam Ducum Brunſuicenſium et Luneburgenſium* deuolui contingit; Epiſcopatus quippe *Saxonici*, *Misnenſis*, *Merſeburgenſis* et *Numburgenſis*, olim *Citicenſis* ſiue *Cizenſis* dubiae conditionis habentur. Epiſcopatibus A. C. quoad immedietatem aequiparanda eſt Abbatia Gynaecocratica *Quedlinburgenſis*. De reliquis quondam Partheniis, quae ad *C. A. Sacra* tranſiere, Abbatiis immediatis v. g. *Heruordenſi*, *Gandersheimenſi*, caeteris euolu. Bilderbeck Deutſcher Reichs Staat P. V. Sect. 1. C. 35. Add. Pfeffing. ad Vitr. Lib. 1. Tit. XV.

§. XII.

Principia §§. praeced. expoſita Iurisdictioni caeſareae Epiſcopatus quaeſtionis, vna cum Abbatia *Quedlinburgenſi* etc., haud dubie in Theſi ſubiectos eſſe, plane euincunt. Neque in Hypotheſi deſunt exempla; ſic refert Faber Tom. XIII. C. 14. N. 1. 2. Auguſtiſſimum Imperatorem Leopoldvm non modo ſuper Electione Abbatiſſae Quedlinburgenſis variis modis auctoritate Imperatoria cognouiſſe, ſed et confirmationem Electionis peragendae ſpecialiſſime ſibi reſeruaſſe, quin deſuper vlla ex parte tergiuerſationem obortam eſſe, fide publica conſtet. Quid quod ipſum Capitulum Quedlinburgenſe hanc Poteſtatis imperatoriae partem *vltro* agnouit, atque confirmationem Electionis expetiit, loc. cit. N. 5. Sed et

Ius

Digitized by Google

Ius deuolutionis, ſi quando Electio Abbatiſſae intra Terminum a Iure Canonico praeſcriptum haud peracta fuerit, ſibi aſſeruerunt, idque declaratione publica *idem Imperator* LEOPOLDVS, *eiusque Succeſſor* IOSEPHVS manifeſtarunt; id quod ipſis a Capitulo Quedlinburgenſi in *Hypotheſi* quidem impugnatum eſt, *in Theſi* non aeque, prout patet ex Tom. et C. cit. N. 7. 8.

§. XIII.

Magis intricata quaeſtio videbitur: *an ſcilicet ad ipſos Epiſcopatus A. C. qua tales Maieſtatis Caeſareae Iurisdictio ſe ſe Iure porrigat?* ſiquidem de his I. P. O. art. V. §. 21. Sanctionem ſequentem promulgat:

„Electi aut Poſtulati in Archiepiſcopos, Epiſcopos, aut Praelatos „A. C. addicti, a *Sacra Caeſarea Maieſtate*, poſtquam intra Annum Electio„nis, aut Poſtulationis ſuae fidem fecerint, et Iuramenta Regalibus con„ſueta feudis praeſtiterint, *abſque vlla exceptione inueſtiantur* etc.

Ex qua Conſtitutione plures colligunt, Epiſcopos ſaepe fatos tantum obſtringi ad probandam *Caeſari* Electionem, Poſtulationemue ſuam, vt nempe ſubiectum cui Inueſtiturae Regalis certum reddatur, de Confirmatione autem auctoritatiua ipſius negotii Electionis, Poſtulationisue quia altum vbique ſilentium eſt, vlterius argumentum ſubiungunt: Confirmatio Electionum, Poſtulationumue Canonicarum eſt actus omnium praecipuus, et eminentior Iurisdictionis in Statum aliquem Eccleſiaſticum exercendae, et Epiſcopis Catholicis a Sede Apoſtolica ex proprie ſic dicto Imperio Eccleſiaſtico impertitur; iam vero, quum intuitu Epiſcoporum A. C. *hoc Iurisdictionis Imperialis fundamentum* deſideretur, Iura quoque eidem ſuperſtructa non euaneſcere non poſſunt.

§. XIV.

Sed ſalua res, ſalua Theſis eſt, vbi illorum ſententiae ſuffragari iubet, qui Inueſtitura Regali Caeſarea virtualiter, et implicite ratificationem Electionis, aut Poſtulationis contineri, propugnant. Sane vel inde haec ſententia admodum probabilis euadit, quod eiusmodi Epiſcopi loc. cit. I. P. O. iubeantur

„Vltra Taxae Ordinariae ſummam *inſuper eiusdem dimidium pro in„feudatione pendere*.

Sua vtique Legi debet conſtare ratio, quam non inconcinne hanc eſſe ſtatuunt, quod Taxa ordinaria Feudalis modo reliquis Statibus Saecularibus communi pro Inueſtitura Regali Politica exſoluatur, dimidium vero vlterius pro *Confirmatione Dignitatis via* vel *Electionis*, vel *Poſtulationis* ad-

quiſitae implicite ſimul accedente pendatur. Eſto, videantur haec aſſerta *coniecturis* proxima, eae tamen, ſi rite expendantur, coniecturae vel maxime veriſimiles exiſtunt. Demus inſuper, confirmationem inter Iura Imperii Eccleſiaſtici praecipua quadam proëdria eminere, demus, inde ad totum Superioritatis Eccleſiaſticae complexum in ſenſu affirmatiuo recte concludi, rurſus tamen argumentum eo minus negatiue procedit, quo magis expedita res videtur, Electionem in Concordia, et alias Canonice peractam eo ipſo Leges publicas realiter adimplere; cui proinde *Confirmatio expreſſa* Superioris *reapſe nil niſi meram Auctoritatem* ſuperaddit; vt adeo absque praeiudicio Imperii Summi in hac Hypotheſi ommitti, et *Sanctione* etiam *publica* deſuper caueri queat.

§. XV.

Quodſi Aduerſarii vrgeant, Auguſtiſſimis Imperatoribus de ipſis etiam Controuerſiis occaſione huiusmodi Electionum emergentibus cognoſcendi, easque ſua ſententia definiendi facultatem haud competere, id quidem contra indubiam Actorum Publicorum fidem diſerte adſtruunt. Certe FABRI Staats-Canzley Tom. II. Faſcic. 2. N. 1. ſeqq. Exemplum notatu ſane quam digniſſimum ſuppeditat, ex quo luculentiſſime patet, D. *Imperatorem* LEOPOLDVM EPISCOPO AVGVSTO FRIDERICO, et CAPITVLO LVBECENSI *per Mandata Inhibitoria, et Dehortatoria S. C.* ſub dato Wien, 28. Septemb. A. 1684. ſerio, *adiecta euentuali Actus abolitione*, iniunxiſſe, vt ne ad Electionem Sub-Coadiutoris *e Domo Holſato-Gluckſtadiana, ſiue Regio Danica* (Negotium profecto intrinſece Eccleſiaſticum) procederent. Reponente Capitulo ſub dato Lübeck, 11. Octobr. 1684. ſe nunquam eiusmodi quid commiſſurum, *quod* CAESARIS MANDATIS, *ſuisque ſimul Iuribus, contrarium eſſet*, reſcripſit Imperator 20. Nouembr. 1684. *ſe omnino Mandatis obediri velle*; Vid. LONDORPII Tom XI. Act. Publ. C. 60. § 95. Num. I. et III. p. 151. et 152. Quae loca, Iurisdictionis Caeſareae competentiam neutiquam in *dubium* vocatam, ſed alia omnia de- et remonſtrata eſſe perſpicue euincunt.

Eadem plane ratione et Poſtulationes Epiſcoporum Proteſtantium a Iurisdictione Imperiali Normam deciſiuam, caſu eueniente, petant, neceſſe eſt; *An vero, vel quando dictae Poſtulationes viam perueniendi ad Dignitates Eccleſiaſticas extraordinariam, et ab Electione heterogeneam conſtituere valeant?* aliorum diſceptationi relinquitur.

Quum itaque A. C. Epiſcopi ad expreſſam Electionum, ac Poſtulationum

Digitized by Google

tionum ſuarum *Confirmationem ab Aula Caeſarea* petendam haud adſtricti ſint, id procul dubio nudae Exceptionis, et propriae dictae Diſpenſationis, ſiue a Lege ordinaria Exemtionis rationem habet Addenda hic quaedam forent *de Principiis Dicaſticis*, ad quorum praeſcriptum Eccleſiaſticae A. C. addictorum Controuerſiae decidi debeant; vt nempe *Iurisdictionem* Auguſtiſſimi Imperatoris, et Imperii *intuitu Cauſarum quaeſtionis etiam ex hoc capite fundatam, ſuisque praeſidiis minime deſtitutam eſſe*, palam fieret: quia tamen heterogenea Caſum indoles, atque ipſa materiae prolixitas Exegeſin fuſiorem a praeſenti inſtituto alienam expoſcit, hinc diſquiſitio vlterior alii, cique commodo magis loco reſeruatur.

SECTIO II.

DE
Iure Principis Catholici Status Imperii circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

SVBSECTIO I.
De Iure Catholici Epiſcopi Principis, qua Epiſcopi circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

§. I.

SCribo in Patria, vbi PEDVM, et GLADIVS indiuiduo nexu coniunguntur. Idcirco *Diſſertationi poſteriori* CATHOLICI EPISCOPI PRINCIPIS IVRA lucem accendent, ita quidem, vt Principia ex hoc fonte deriuata *cuilibet Principi Catholico mere Saeculari* fere potiori ex parte accommodari queant. Prodroma hic ratione *Iuris Epiſcopali* quaeſtio occurrit: Vtrum Iurisdictio Catholici Epiſcopi Principis qua Epiſcopi, ſiue ſub qualitate Iuris Dioeceſani, in A. C. Conſortes ſuo Territorio Saeculari vera ſubiectione addictos poſt Tempora Pacificationum Religioſarum Iure exerceatur? Negatiuam innuere videtur *Pax Religioſa* §. 7. in Editione Schmauſiana §. 20. ibi:

„Damit auch obberührte beyderſeits Religions-Verwandte, ſo viel mehr in beſtändigen Frieden und guter Sicherheit, gegen- und beyeinander ſitzen, und bleiben mögen, ſo ſoll die Geiſtliche Iurisdiction - - - - wider der Augſpurgiſchen *Confeſſions* Religion, Glauben, Beſtellung der *Miniſterien*, Kirchen-Gebräuchen, Ordnungen und *Ceremonien*, ſo ſie aufgericht, oder aufrichten möchten, bis zu endlicher Vergleichung der

Religion, nicht *exercirt*, gebraucht, oder geübt werden :c. "

Ex hac quippe diſpoſitione complures colligunt, quoad Puncta Exercitio *A. C.* intrinſeca Ius Dioeceſanum etiam contra proprios ſubditos ſuſpenſum eſſe, licet forte non aeque in aliis Obiectis Poteſtatis Eccleſiaſtico-Catholicae, vbi in primis A. C. in pleno ſuo *Cultu* nihil detrahitur, huic fato locus ſit; quo non obſcure collineat §. cit. Textus Finalis, ibi:

„Aber in andern Sachen und Fällen, der Augſpurgiſchen *Confeſſions*-Religion, Glauben, Kirchen-Gebräuche, Ordnungen, *Ceremonien* und Beſtellung der *Miniſterien* nicht anlangend, ſoll und mag die Geiſtliche *Iurisdiction*, durch die Erz-Biſchöf, Biſchöf, und andere Prälaten, wie deren *Exercitium* an einem jeden Ort hergebracht, und Sie in deren Ubung, Gebrauch und *Poſſeſſion* ſeynd, hinfüro, wie bisher, unverhindert *exercirt*, geübt und gebraucht werden. "

§. II.

Verum ſi penitius integrum Textus Tenorem explorare lubet, haud difficulter patebit, Nomotheſiam Religioſam ibi *de ſolis A. C. Statibus*, contra quos Ius Dioeceſanum Vicini Epiſcopi Catholici ſuo modo ſuſpenſum eſſe declaratur, mentionem iniicere. Neque maiori ſubſidio eſt Aduerſariis §. 48. *Ius Dioeceſanum* etc. Art. V. I. P. O.; licet enim et iſte §. totam Iuriſdictionem Eccleſiaſticam in regula ſuſpendat, eiusque exercitium tantum quaſi per exceptionem, et dependenter ab Anno normali relinquat; genuinus tamen Verborum ſignificatus ſatis ſuperque innuit, ibi duntaxat de Poteſtate Epiſcopali *aliorum Statuum Territoria* alias pertranseunte, non vero de propriis Catholici Epiſcopi Principis ſubditis quaeſtionem ſubeſſe; ſiquidem

Caſus primus cit. §. reſpicit Ditiones ſaeculares alienas potiſſima ex parte *A. C. addictas*, quarum intuitu Iuriſdictio Eccleſiaſtica Vicini Epiſcopi, ſiue *Catholici*, ſiue *Proteſtantis*, in regula ſuſpenſa eſt, ita tamen, vt ad conſequendos Reditus, Cenſus, Decimas, et Penſiones in iis *A. C. Statuum Ditionibus*, vbi Catholici Anno 1624. notorie in Poſſeſſione vel quaſi Exercitii Iuriſdictionis Eccleſiaſticae fuerunt, eadem poſthac quoque vti non prohibeantur.

Caſus Tertius et vltimus rurſus non proprios Catholici Epiſcopi Principis, ſed *A. C. Magiſtratuum ſubditos* pro obiecto habet, conſequenter et

Caſus ſecundus, ſiue intermedius in Verbis: *Catholicorum A. C.* addicti Status prouinciales, et ſubditi, qui anno 1624. Eccleſiaſticam Iuriſdictio-

nem

Digitized by Google

nem agnouerunt, in iis *Caſibus modo dictae Iurisdictioni ſubſint, qui A. C. nullatenus concernunt*, etc. per ſubditos Proteſtantes haud proprios ipſius Epiſcopi Principis, ſed alienos non denotare non poteſt; quamuis enim ſecundum Litteram in ſenſu generali, et indefinito procedere, ac proinde etiam proprios ſubditos comprehendere videatur, per antecedentia tamen, et conſequentia ſatis ad ſpeciem determinatur; atque hanc determinationem ſpecificam ad ſolos ſubditos alienos praecipue Termini initialis Caſus Tertii: „ Eodem etiam Iure A. C. Magiſtratuum Catholici „ſubditi cenſeantur, inque hos, qui Anno 1624. *publicum Religioni Catho„licae exercitium* habuerunt, Ius Dioeceſanum, quatenus Epiſcopi illud „dicto Anno quiete in eos exercuerunt, ſaluum eſto, " luculenter probant; adplicatio quippe vnius eiusdemque Iuris, de qua hic mentio fit, relatiua eſt, et easdem Facti Circumſtantias ſupponit, quousque contrarium euidenter doceri nequit; adeoque, ſicut *Caſus hic tertius de ſubditis alienis* expreſſe differit, ita eandem interpretationem *Caſus ſecundus ratione mutui reſpectus aequaliter* expoſcit. Id qui negant, alterutrum concedant, neceſſe eſt, aut de *Caſu praeſentis controuerſiae*, de *Iurisdictione* ſcilicet *Catholici Epiſcopi Principis in ſubditos proprios Proteſtantes* in dicto §. I. P.O. perinde, ac in altero P. R., altum ſilentium eſſe, vt quidem mihi videtur, aut ſaltem haec formalia: *Catholicorum A. C. addicti Status Prouinciales*, et *ſubditi* etc. perquam ambigua, et obſcura exiſtere; vt adeo eiusdem P. R. §. 3., in Editione Schmauſiana §. 16., tanquam *Regulae fundamentali ſupra C. II. in Mantiſſ.* §. 6. commendatae, pro conſeruanda Syſtematis Eccleſiaſtico-Catholici antiquiſſima Poſſeſſione, et hic inſiſtendum eſſe, facile intelligatur.

§. III.

Quantum deinde ad *Iurisdictionem Epiſcopi Catholici in alterius Status Catholici ſaecularis ſubditos Proteſtantes* attinet, Art. V. §. 48. *Caſu ſecundo* ita ſtatuit: „ *Catholicorum A. C. addicti Status Prouinciales*, et *ſubditi*, qui „Anno 1624. Eccleſiaſticam Iurisdictionem agnouerunt, in iis Caſibus „modo dictae Iurisdictioni ſubſint, qui A. C. nullatenus concernunt, „modo ipſis occaſione Proceſſus nihil iniungatur Aug. Conf., vel con„ſcientiae repugnans. „ Vnde quaeſtiones emanant ſequentes:

Prima) Quando Iurisdictio Eccleſiaſtica vigore Textus praemiſſi agnita cenſeatur? *Secunda*) An tota Iurisdictio Epiſcopo ſalua permaneat, licet Anno Normali in vna, alteraue eius parte nullum plane exercitium ha-

Digitized by Google

buerit? *Tertio.*) Ad quas cauſas, et Obiecta ſeſe eadem diffundat? Expendendae hae quaeſtiones breuiter:

Quoad *primam.*) Sufficere videtur, ſi neque Anno Decretorio, neque immediate ante illum Iuriſdictio Eccleſiaſtica actualiter, et publice a ſubditis quaeſtionis impugnata, adeoque quietae poſſeſſioni relicta fuerit, *Exercitium illud vel rarum*, vel *plane nullum* hoc tempore extiterit, id enim ſolummodo, et nil ultra in ſenſu reali volumus, quando *poteſtatem alterius, praeſertim iam antea fundatam*, agnoſcere dicimur. Ad *ſecundam.*) Patet ex reſponſione priori, ſaluam quoad integralem ſuum Statum permanſiſſe Iurisdictionem Epiſcopalem; fit enim in Lege praeciſa mentio Iurisdictionis Eccleſiaſticae, non *Exercitii*, illa vero indefinite pronunciata totum aliquod poteſtatiuum continens omnes ſpecies vtique ſignificat. Ad *tertiam.*) Reſolutio pendet e *quaeſtione praeiudiciali*, quinam ſint illi Caſus, *qui Auguſtanam Confeſſionem nullatenus concernunt?* opinantur quidam cum Henniges. ad h. l. intelligi hic omne id, quod quouis modo directe, vel indirecte *ad negotium Religionis* pertinet; verum ſolida illos ratio deſtituit, in hac quippe ſententia diſpoſitio verſus quaeſt. manifeſte eluſoria reddi poſſet. Vt igitur eidem ſuus conſtet vigor, adſtruendum potius videtur, ibidem huiusmodi Caſus indigitari, qui punctum Religionis adeo intrinſece non ingrediuntur, neque in principiis fundamentalibus obiectiuis Catholicos inter, et *A. C. Socios diſſenſum* inuoluunt, ſed mere extrinſece ad Religionem ſe habent, non contrauenientes doctrinae alicui ſubſtantiali A. C., etſi *ad decempedam Canonico-Eccleſiaſticam* componantur; quales qui ſint, patebit nullo negotio conferenti eſſentiales differentias Religionem Catholicam inter, et cultum Auguſtanum ex vna, et ſyſtema Canonico- Eccleſiaſticum ex altera parte; mihi enim hic fuſiori eſſe non licet.

SVBSECTIO II.

De Iure Principis Catholici, qua Status Saecularis circa Sacra Auguſtanae Confeſſionis.

§. I.

Ad Iura *Principis Catholici ſaecularis qua talis circa Sacra A. C.* deſcendo; vbi primum ſibi locum vindicat *Ius reformandi*, quod in ſenſu ſtrictiori eſt Facultas Summo Magiſtratui competens Membra Societatis ciuilis, vbi diuerſam ab Imperante Religionem amplectuntur, e numero ciuium

ciuium, ac ſubditorum expungendi, atque, vt ſolum vertant, adigendi. Et hoc *Ius Reformandi* in P. O. Art. V. § 30. *quantum deinde* etc. Statibus Imperii immediatis quibuslibet luculenter aſſertum eſt, conſequenter et ab Ordinibus Catholicis ſaecularibus Iure optimo exercetur; BVCKISCH. ad I. P. O. Art. V. Obſeruat. 81., HENNIGES *ad eund. Art.* litt. F. p 423. Neque euincunt aliquid, qui a Statibus Catholicis mere ſaecularibus hanc Iuris partem, vtpote *Sphaerae Eccleſiaſticae propriam* exerceri haud poſſe, contendunt; licet enim vltro largiamur, hoc Ius Reformandi penes Catholicos obiectum pure Eccleſiaſticum reſpicere, adeoque in effectu Prouinciae mere Miniſterialis indolem pro natura Aduocatiae Eccleſiaſtico-Catholicae, cuius pars eſt, ſortiri, quo ipſo etiam *Corpori Iurium territorialium* tanquam pars intrinſeca accenſeri nequit; id tamen non impedit, quo minus Poteſtati Territoriali in quolibet Subiecto Status Catholici inſeparabiliter cohaereat, ac Iure quidem ſuo, et quaeſito, quod adimi ab Eccleſia nequit. Conf. Cap. II. §. 1. ſeqq.

§. II.

Dum porro vigore I. P. O. art. V. §. 28. libera et immediata Imperii Nobilitas, omniaque et ſingula eius membra vna cum ſubditis, et bonis ſuis feudalibus, et allodialibus *in Iuribus Religionem concernentibus, et beneficiis inde promanantibus idem Ius habent, quod Electoribus, Principibus, et Statibus Imperii competit*, vlterior quaeſtio reſultat:

Vtrum dicta Nobilitas Ius Reformandi ſibi legitime vindicet?

Videtur id ſatis emphatice ex §. modo cit. euinci; at Negatiuam eiusd. art. V. §. 30. admodum probabilem reddere pariter videtur, ſiquidem ille in ordine ad exercitium huiusce Iuris Reformandi tanquam Conditionem neceſſariam *Formatum Territorium* praerequirit in Terminis:

„Cum eiusmodi Statibus *cum Iure Territorii et Superioritatis* etc. Ius Re-
„formandi exercitium Religionis competat etc.

Atqui de *hac Territorii formati qualitate*, intuitu Ordinis Equeſtris, ingens hodieque controuerſia agitatur. Conſul. omnino Celeberrimus IOAN. ADAM. KOPPIVS in Tract. *de inſigni differentia inter S. R. I. Comites, et Nobiles immediatos* Sect. II. §. IX. Iung. LEHMANN. Act. P. R. Lib. 1. Cap. 6. 8. et 10. 15. et. 16. IOAN IOACH. MüLLER vom Diſpenſations-Recht in verbothenen Ehen Lib. 3. Cap. 17. §. 6. etc.

§. III.

Ad fontem Iuris Reformandi quod attinet, equidem complures ſtatuunt,

tuunt, illud Ordinibus Imperii non demum ex Pacto Oſnabrugenſi, ſed iam antea *vigore Pacis Religioſae* de Anno 1555. conceſſum fuiſſe; Verum ſicut I.) In P. R. §. 11., *in Edit. Schmauſ* §. 24. Wo aber Unſere ꝛc. de Iure Reformandi nullum plane veſtigium occurrit; ita potius non deſunt, qui docent, decantatum hoc Ius Reformandi ibidem poſitiue excluſum, atque ſubditis diuerſae a Domino Religionis pleniſſimam in eiusdem territorio vel vlterius permanendi, vel emigrandi facultatem, libertatemque adſertam fuiſſe. Illud ſaltem negari non poteſt, in §. quaeſt. intentionem Aduerſariorum perſpicue vel ideo haud fundari, quia II.) Quoties Lex Pragmatica Oſnabrugenſis de obiecto quodam Religionis in P. R. de Anno 1555. iam clare fundato nouiter, et confirmatorie quaedam profert, toties expreſſe, et ſpecifice ad eandem P. R. adhibita ſingulari cautela ſeſe referre ſolet. Audiamus Art. V. §. 45. ibi:

„Ratione redituum cuiuscunque generis ad Bona Eccleſiaſtica, eo„rumque Poſſeſſores pertinentium ante omnia obſeruetur id, quod in pace „Religionis §. Dagegen ſollen die Stände der Augſp. Confeſſion ꝛc. §. Als„dann auch den Ständen der Alten Religion ꝛc. *dispositum inuenitur.*" Audiamus et eiusdem Art. § cit. 30. *Quantum deinde* etc. ibi: „Cum - - - „dudum in Pace Religionis talium Statuum ſubditis, ſi a Religione Domini „Territorii diſſentiant, Beneficium emigrandi conceſſum, inſuper, maio„ris Concordiae inter Status conſeruandae cauſa, cautum fuerit, quod „*nemo alienos ſubditos ad ſuam Religionem pertrahere, eaue cauſa in de„fenſionem, aut Protectionem ſuſcipere, illisue vlla ratione patrocinari debeat;* „Conuentum eſt, hoc idem porro quoque *ab vtriusue Religionis Statibus* „obſeruari etc." Atqui in d. §. *intuitu iuris Reformandi* huiusmodi Prouocatio ad P. R. neutiquam reperitur, conſequenter Regulae paulo ante commendatae inſiſtendum videtur. Fateor tamen, rem necdum extra omnem controuerſiam poſitam eſſe: vtrum nempe ex ſolo §. 30. ſaepius indigitati Iuris Reformandi Origo abſciſſe petenda ſit? Huiusque dubii reſolutionem fundamentalem inde pendere exiſtimo: Num Tenor verborum: „*Cum eiusmodi Statibus immediatis cum Iure Territorii*, et *Superioritatis* „ex Communi per totum Imperium hactenus vſitata Praxi, etiam Ius „Reformandi exercitium Religionis competat etc." ſit praeſuppoſitiuus Iuris quaeſt. vtpote dependenter a communi Praxi, et Obſeruantia iam adquiſiti, et mere Declaratorius eiusdem, an vero Praxis, et Obſeruantia haec in Textu praeuio Vim Legis primum ſortita fuerit? Vt autem *Exercitia*

citio Iuris reformandi ſuus conſtet Vigor, atque efficacia, diſcrimen inter triplicis Claſſis ſubditos probe notandum eſt; alii quippe nec Religioni Catholicae, nec Auguſtanae Confeſſioni vtrumque Cultum toleratum complectenti, ſed ſpeciei quartae addicti ſunt; alii quidem Catholicorum, vel Proteſtantium vtriusque Cultus Sacra ſuo aſſenſu venerantur, non tamen *quoad ſuae Religionis Exercitium Anni Normalis Praeſidio* muniti ſunt, et rurſus aliis huiusce Temporis Decretorii Palladium Securitatem, Protectionemque publicam elargitur.

§. IV.

Exercitium actuale Iuris Reformandi, praecipue *quoad primam ſubditorum Claſſem, exactam facti Cognitionem* ſupponit; et hanc quidem habita ratione eorum, qui nec Religionis Catholicae, nec A. C. inuolucro externo vtuntur, ſed *Sectae alicui ab vtraque Religione adaequate diuerſae* adhaerent, haud difficulter aſſequi licet. Contra, ſi animum ad illos aduertere lubet, qui *Mixturam Fidei opere ipſo pro diuerſitate Caſuum*, quos huius Cap. IV. Sect. 1. §. 2. repraeſentat, profitentur, atque A. C. externi duntaxat Pallii loco, vt nimirum eo tutius latitare queant, vſurpant, quaeſtio prima fronte ambigua videbitur: Cui in huiusmodi circumſtantiis Cognitio competat? An Domino Territoriali, an vero Comitiis Imperii Vniuerſalibus? Et *Comitiis* quidem hanc Cognitionem a *P. R. in Prooem.* in Editione Schmauſ. §. 13. in ſolcher fürgezogenen Berathſchlagung rc., et aliis locis praecipue vero ab I. P. O. art V. §. 50. Vtriusque Religionis Magiſtratus etc. vindicari dixeris; Verum ſicut Conſtitutiones allegatae de vniuerſali Compoſitione Diſſidii Religionis intuitu totius Imperii, aut de Dubio quodam reali, et non mere apparente, eoque ex ipſis Pacificationibus Religioſis reſultante diſerte loquuntur, ita Hypotheſin praeſentem minime tangunt, vtpote quae Principia Fidei alicuius Priuati rimatur, adeo, vt non aeque quaeſtio aliqua Iuris: Num ſcilicet hic, vel ille Iudicium de Religione verae CHRISTI Eccleſiae conforme foueat? ſed praeciſa quaeſtio facti in diſceptationem veniat: vtrum huius, illiusue fundamenta credendi vel Fidei Catholicae reſpondeant, vel cum alterutro Proteſtantium Cultu omni ex parte concordent? Confer. Fabri Staats-Cantzley Tom. LX. C. 2., vbi de Emigrationis Salisburgenſis materia plura reperiuntur.

§. V.

Quod ſi igitur in Territorio Principis Catholici eiusmodi Confeſſioniſta mixtae ſortis ſeſe oſtentet, eiusdem principiorum ratio tutius explorari, atque in lucem proferri certius non poteſt, quam ſi noua credendi formula THEOLOGIS in re praecipue Polemica exercitatis communicetur,

Digitized by Google

tur, liberumque partium ſtudio Elogium in forma ſollemni ab illis expetatur: An hominem Auguſtanae Confeſſioni (comprehendo rurſus ſub hac et Cultum Caluinianum) reipſa addictum eſſe cenſeant, nec ne? Atque inde vel actualis adplicatio, vel intermiſſio Iuris Reformandi Normam accipiet.

Nec excipiant Proteſtantes, Sui eſſe arbitrii, non Catholicorum, ſtatuere, quem de Coetu ſuo eſſe arbitrentur; quaſi vero ea, qua vtriusque Religionis toleratae Conſortes vtuntur, credendorum formula, etſi oppido varians, tum ex actuali in omnium oculos incurrente exercitio, tum ex Libris Symbolicis paſſim obuiis non aeque innoteſceret, ac Corpus Fidei Catholicae! Nullibi ſane in Articulis ſuis antiquiſſimam illam ARCANI DISCIPLINAM reſuſcitarunt Proteſtantes! Adeoque ſicut illorum Verbi Miniſtros reſcire oportet, quis ipſo facto Religionem Catholicam profiteatur, vtpote Luci Omnium Gentium expoſitam; ita pariter Theologis noſtratibus Myſterium non eſt: *Num hic, vel ille Auguſtanae Confeſſioni reapſe adhaereat?*

§. VI.

Sed quid ſi eiusmodi Confeſſioniſta, bonam fidem praetexendo, adferat, ſe iudicaſſe, Dogmata ſua cum alterutro Cultu tolerato homogeneam rationem habere? Videtur hic potiſſimum reſpiciendum *ad Perſonam ipſius Confeſſioniſtae*, vtpote cuius effugiis non facile credendum, ſi Eruditorum numero accenſeatur, ſiquidem talis praeuiam, eamque ſufficientem notitiam, quaenam Principia A. C. reſpondeant, vel aduerſentur, ſibi comparare et potuit, et debuit; conſequenter prouocanti ad bonam fidem doli mali Exceptio efficaciter obſtaret; vbi vero prouocans quaeſt. ex illitteratorum tribu progreditur, rurſus obſeruandum: *vtrum Proteſtantem in effectu egerit, efflagitando a Superiore beneficium priuati exercitii A. C. vel emigrationis*, ad praeſcriptum §. 34. et 36. art. V. I. P. O., aut ſaltem Religionem ſuam alterutri Proteſtantium Cultui, licet clanculum fortaſſis, attemperauerit? et in hac quidem Hypotheſi eidem *Fauores Legales* haud inuidendos cenſeo, dummodo ex aliis euidentibus, aut certitudini proximis indiciis peruerſa intentio, externo hoc ſchemate alium Religionis habitum inuoluendi, palliandiue, non eluceſcat.

§. VII.

Ius vero Reformandi Catholici Principes in Sectarios, qui nec Religioni Catholicae, nec A. C., ſed quartae Cultus ſpeciei dolo malo adſtipulantur, *alio modo* exercent, quam A. C. addicti Status, vtpote qui ſecundum ICtorum ſuorum, ſaltem recentiorum, Doctrinam Haereſin merum errorem intellectualem, non vero Crimen publicum pro foro externo animaduerſioni obnoxium eſſe, vt plurimum ſtatuunt, niſi circumſtantiae

aliam

Digitized by Google

aliam delicti ſpeciem ſuperinducentes, v. g. *ſeductio aliorum*, *excitatio ſeditionis, tumultusue publici, et ſimiles* concurrant; ac proinde Haereticos *citra poenam vlteriorem* e ditionibus ſuis praeciſe exterminant; quanquam et *haec eiectio Celeberr.* BOEHMERO *Iur. Eccleſiaſt. Proteſtant.* Tom. IV. ad libr. V. Decretalium Tit. de Haereticis §. 166. minime probetur. „Non ne„gat ICtus hic abſolute, poſſe *Doctrinam publicam* huiusmodi errantibus „prohiberi, quam ſi diſſeminare non intermittunt, id vnice, quod ipſi ex„tremum eſt, tantum Imperanti permiſſum eſſe arbitratur, vt *Honeſta Emi„gratio* eis iniungatur, ad quam tamen - - - *non ſine grauiſſima Cauſa* - - - de„ueniendum eſſe, contendit." Catholici contra *Crimen Haereſeos inter Delicta ſumme Capitalia* referunt, vltimo proin, eoque exaſperato ſupplicio in illud animaduertentes. Praeterea, quum Proteſtantes inhaerendo rationi Syſtematis ſui, quod ſibi de Religione efformant, ſeſe *Iure Superioritatis Politicae de facto*, *et qualitate Haereſeo* cognoſcere perhibeant, Catholici vero Prouinciam hanc *ſolis Dicaſteriis Eccleſiaſticis* propriam adſtruant, vlterius diſcrimen inter vtriusque Religionis Proceres luculenter patet.

§. VIII

Longe alia eſt conditio eorum, qui *ſe Veros A. C. Sectatores* profitentur, ſiquidem contra hos, *vtpote Protectione, ac Securitate Imperiali a Sanctionibus Publicis praemunitos*, a Catholicis *poenae loco* nihil omnino decerni poteſt; licet illis *ſua ſponte* e ſolo patrio alio emigrare, ceſſatque eo in Caſu Ius prohibendi, quod interdum Imperanti in ſubditos competit, prout diſerte innuit. I. P. O. art. V. §. 36. *Quodſi vero* etc. §. 37. *Conuentum autem eſt* etc., quibus ex locis *materiae Emigrationis integram Legalem Cynoſuram* petit. Illud hic peculiariter inculcandum, quod intuitu ſubditorum a Religione Dominante diſſentientium, qui Anno 1624. publicum, vel etiam priuatum Religionis ſuae Exercitium nulla Anni parte habuerunt, nec non, qui poſt tempora Pacis Weſtphalicae demum vel ab Antiqua, vel a gemina Religione tolerata diſcedent, libertas emigrandi neutiquam pura ſit; neque enim coniuncta eſt *cum libertate in Patria remanendi abſoluta*, quaſi Dominus Territorii eosdem patienter tolerare abſciſſe vel inuitus teneretur; quum ille potius pro ſuo arbitrio huiusmodi ſubditis Emigrationem imperare, atque hac ratione *Ius Reformandi in eos exercere*, vi cit. §. 36. verſ. „Aut a Domino Territorii „iuſſus fuerit etc., omnimode valeat, quin obſtaculo ſit §. 34. *Placuit porro* etc.,„ vtpote qui *nudi conſilii*, non autem obligationis proprie ſic dictae legalis terminos ingreditur. Praeclare ad h. L HENNIGES. exiſtimat his verbis: „*Patienter tolerentur* etc. „omnimodam neceſſitatem Territorii Dominis minime impoſitam tolerandi ſubdi„tos nam §. 36. ſeq illis *facultas etiam datur Imperandi ſubditis migrationem*. Itaque hi „duo §§. aliter ſibi conciliari non poſſunt, quam vt dicamus, hoc noſtro praeſcribi „Dominis, quid eis faciendum, dum ſubditi in loco manent, neque ſponte, aut iuſſu „Domini migrant; illo vero §. 36. indicari, quid ſubditis conceſſum, ſeu voluntate, „ſeu neceſſitate abituris etc.„ Vbi rurſus addendum, illis, qui *iam ante Pacem Weſtphalicam* diuerſam Religionem profeſſi fuere, *Quinquennium*, eis vero, qui poſt Pacem publicam deinceps futuro tempore mutauerint, TRIENNIVM ad emigrandum regulariter praefixum eſſe.

Digitized by Google

§. IX.

Sorte multo magis propitia vtuntur ſubditi illi, quibus qualibet Anni Normalis Pars adminiculo eſt; his ſiquidem Territorii Dominus emigrationem iniungere nequit, neque *ſoli deuotioni priuatae* adquieſcere tenentur, ſed Iure peragunt Cultum Religionis ſuae ſeu publicum, ſeu priuatum, prout hunc, vel illum praefato tempore Decretorio actualiter exercuere, §. 31. *Hoc tamen non obſtante* etc. Inde tamen inferre haud licet, Principi Catholico in hos ipſos ſubditos *nullum plane Ius reformandi* ſupereſſe; ſaluum quippe illud eatenus manet, vt vi eiusdem reprobari, atque aboleri queant Preces, et Cantus non niſi in contumeliam, iniuriamque Religionis Catholicae redundantes, quo ſpectant *Cantilenae ſatis debuccinatae*: „Das alte Jahr iſt nun vergahn, „heut ſangen wir ein neues an ꝛc.„ cuius *Stropha quarta* ita canit:

Es hat ſich Krieg und theure Zeit,
Der Teuffel, Pabſt, Türk, andre Leut,
Wohl ſehen lan, und viel bedrängt,
Doch hat uns deine Güt umſchränkt,
Daß unſer Land, und dies Gemein
Mit unſern Weib = und Kindern klein,
Dennoch zu frieden blieben ſeyn.

Vid. *ſub Rubr.* vom neuen Jahr Joh. Crügers neu zugerichtete Praxis Pietatis Melica, das iſt: Ubung der Gottſeeligkeit in Chriſtlichen und Troſtreichen Geſängen ꝛc. ꝛc. vermehret, und verbeſſert von Peter Sohren ꝛc., Franckfurt am Mayn Drucks und Verlags Balthaſar Chriſtoph Wuſts 1693 Addatur vollſtändiges Schneeberger Geſang Buch pag. 68. Das alte Jahr vergangen iſt ꝛc. verſ. 3. ibi:

Entzeuch uns nicht dein Heilſam Wort,
Welchs iſt der Seelen Troſt, und Hort,
Fürs Pabſts Lehr, und Abgötterey
Behüt uns Herr, und ſteh uns bey.

Item vom Worte GOttes, und der Chriſtlichen Kirchen:

Erhalt uns, Herr, bey deinem Wort,
Und ſteur des Pabſt u. Türken Mord,
Die Jeſum Chriſtum, deinen Sohn,
Stürzen wollen von ſeinen Throne.
O Herre Gott, dein Göttlich Wort
iſt lang verdunkelt blieben ꝛc.

cuius *Stropha pariter quarta* haec habet:

Allein, HERR! du
Muſt ſolches thun,
Doch gar aus lauter Gnaden:
Wer ſich deß Tröſt,
Der iſt erlöſt,
Und kan ihm niemand ſchaden.
Ob wollten gleich
Pabſt, Kaiſer, Reich,
Sie und dein Wort vertreiben,
Iſt doch ihr Macht
Geg'n dir nichts g'acht,
Sie werdens wol lan bleiben.

Confer. Acta inter *Eminentiſſimum ElectoremMoguntinum*, et *CiuitatemErfordienſem*, quae exhibet Fabri Staats-Canzley Tom. XLII. C. 2. N. 1 ſeqq. Nihil euincunt Subditi, ſi opponant, huiusmodi Cantilenas ſibi iam ante, et ipſo quoque Anno Normali familiares extitiſſe, ſuisue *Libris Symbolicis* inſertas eſſe; Mens quippe Paciſcentium *in Tabulis Oſnabrugenſibus* eo praecipue collimauit, vt ſubditis *Reale exercitium* plenarie, absque vlla Turbatione, *relatiue ad Statum Decretorium*, relinqueretur; atqui hoc tale nihilominus remanet, licet id genus Dicteria Religioni Dominanti vt quam maxime contumelioſa expungantur, vtpote quibus reali Exercitio Religionis nec additur, nec detrahitur quicquam.

§. X.

Deinde ponamus, dictos Libros Symbolicos, et ſingula eorum Capita partem A. C. integralem conſtituere, vel ſic tamen ſanae Politices Regula dictabit, expreſſiones contumelioſas in factum (vt alias phraſis Iuridica ait) attemperandas eſſe, quo idem in effectu comparatur; ſi enim Legibus priuatis optime cautum eſt, ne Parentibus, Patronis

Digitized by Google

Patronis ſimilibusque Perſonis, quibus ſpeciali obſequii vinculo adſtringimur, actionem doli, aliasue eorum famam ſugillantes intentemus, ſubmiſſiſſima profecto deuotio, pietasque *Patri Patriae*, ſiue *Domino Territorii* debita eminenter expoſcit, vt ne Cariſſimum eius Pignus, Religio ſcilicet dominans, atrocibus adeo conuiciis proſcindatur, eiusdemque publicae Exiſtimationi, apud Plebeios ſaltem, tam inique derogetur. Adeoque et huic Argumento parum, vel *nihil ponderis* ineſt

Quod ſi porro *ad* CAPITVL. CAROL. NOVISS. Art. II. §. 8. *ſiue fin. Formalia:*

„Am wenigſten aber ſich anmaſſe, den heilſamen Reichsſatzungen zuwider, über neue „Editiones der Augſpurgiſchen Confeſſions-Verwandten Librorum Symbolicorum, ſo „ſie vor- oder nach dem Religions-Frieden dafür angenommen, oder noch annehmen möch„ten, den Fiſcal zu hören, oder Proceſſe ausgeben zu laſſen ꝛc.

prouocare Aduerſarii ſuſtineant, illi fateantur, neceſſe eſt, aliam habitudinem Religionis in ordine ad Vniuerſum Imperium, quo Diſpoſitio Capitularis potiſſimum collineat, aliam intuitu cuiuslibet Territorii particularis Conditionem occurrere, ita quidem, vt *poſteriorem a priori* neceſſario haud inuolui, vel ex eo in aprico ſit, quia caeteroquin Ius Reformandi, vi cuius Dominis Territorialibus Religionem a Dominante heterogeneam exterminandi Facultas competit, a Nomothesia Imperiali tam ſollicite ſtabiliri eo minus potuiſſet, quo *exſtantior* eſt *PROTECTIO PVBLICA*, quam P. O. Art. VII. §. 1. et 2. CAPITVL. CAESAREAE, ac NOVISS. quidem Art. 1. §. 10. So viel aber ꝛc. Verſ. „Sondern den obgedachten Chur-Fürſten, und ſämtli„chen ihren Religions-Verwandten im Reich gleicher Schutz geleiſtet werden ſolle ꝛc. “ et Religioni Antiquiſſimae Poſſeſſionatae, et *Vtrique Toleratae in imperio ÆQVALITER* impertiuntur, adeo, vt harum Religionum nulla, *ratione eiusdem Protectionis*, ac *publicae Securitatis*, in moderna Germaniae compage Religionis Dominantis proëdriam ſibi vindicare, nulla Ius Reformandi in aliam *exercere* valeat. Diuerſiſſima Syſtematis Territorialis indoles eſt ſiquidem *Dominus Territorii* commendatum toties Ius Reformandi intentione generali fundatum habet, illudque in praxin rite deducit, dummodo *reali Subditorum Exercitio Tempore normali quacunque Anni parte habito* non praeiudicet, cuiusmodi praeiudicium in noſtra Hypotheſi minime ſubeſſe, ea, quae praemiſi, argumenta plane euincunt. Atque haec de *Iure Reformandi ſic dicto*, ſiue, quod vocant, *minus pleno*; *Plenum* quippe, prout Superiori A. C. Sacrorum Curae ſuo modo reſpondet, vlteriori Diatribae reſeruaui.

§. XI.

Ita autem *circa Ius reformandi plenum* praeſens Diatriba occupatur, vt primo loco quaeſtio de *Legali Anni Normalis Conditione* enucleanda ſit: Quousque nimirum ſubditis, contemplando Exercitium Religionis, et annexa, patrocinetur? Vtrum Decretoria haec Diſpoſitio affirmatiue, poſitiue, et pro ratione nudi duntaxat actualis Exercitii, atque per modum praeciſae Exceptionis, relatiue ad Ius reformandi, an vero ſecundum omnes omnino circumſtantias, per modum Regulae, ac negatiue etiam accipi debeat, ita, vt tum illud, quod dicto Tempore intuitu Religionis in rerum natura fuit, tum, quod ſub eodem reſpectu non fuit, complectatur?

Poſterius adſtruunt A. C. DD. plerique, et illi omnes; qui Domino Territorii Catholico Facultatem Simultanei, ſiue poteſtatem, praeter Sacra A. C. in loco quodam generatim accepto (quidquid *de quouis loco indiuiduali* ſit) vi Temporis Decretorii recepta, publicum ſuae Religionis Exercitium introducendi, aut Templa eo Tempore ab omni Religionis Exercitio vacua reſtaurandi, eaque Cultui Catholico deſtinandi libertatem competere, diffitentur. *Prius* defendunt *Catholici*, ſuisque

Digitized by Google

Principibus praedictum IVS SIMVLTANEI acerrime vindicant. Succinctam Controuerſiae Hiſtoriam ſiſtit Celeberr. IO. IAC. MASCOVIVS *Princip. Iuris publici* Lib. VI. Cap. II. §. X. *Fuſiorem* repraeſentat CHR. GOTTF. HOFMANN. in ſeiner gründlichen Vorſtellung derer in dem heil. Röm. Reiche obſchwebenden Religions-Beſchwerden p. 162. ſeq. von dem *Simultaneo Exercitio Religionis*, und dem damit verbundenen *Iure Reformandi*. Addatur Illuſt. BOEHMERI *Ius Eccleſiaſt. Proteſt.* Tom. 1. Lib. I. Tit. I. §. LXVI. ſq., vti et HENNIGES. ad I. P. Art. V. §. 31.

§. XII.

Quod vero Ius Reformandi in Hypotheſi propoſita *Regulam* conſtituat, Statusque Subditorum Decretorius vim merae Exceptionis ſortiatur, ac proinde vltra poſitiuam, realem et actualem *Anni normalis poſſeſſionem* ſe ſe haud extendat, id colligitur ex I. P. O. Art VIII. §. 1., vbi *Diſpoſitio ſuperior circa Sacra inter Iura Territorialia* refertur; idem quoad effectum idigitat eiusd. I. P. Art. V. §. 30. *Quantum deinde* etc. Verſ. *cum eiusmodi* etc. Iam vero Iurium Territorialium, prout a Priuatorum Iuribus diſcriminantur, *Notam perpetuo Characteriſticam* appoſite dixeris, quod ex parte Superioris Regulam intentionis fundatae, intuitu Subditorum autem *meram Exceptionem* innuat; hoc quippe conferenti §§. 30. et ſubſeq. 31., habita particularum vtrinque connexiuarum ratione, haud obſcure patebit.

§. XIII.

Nihil euincunt, qui loca haec I. P. O. vel ideo *dubia* arbitrantur, quia PunctusSimultanei, in Comitiis Imperii Vniuerſalibus hucusque controuerſus oppido, legali necdum deciſione dilucidatus fuit; demus ſiquidem, *me Indam P. W.* et hoc ſuper puncto *Certitudinem* deſiderari etiamnum; at certe ſupplet vices probationis liquidiſſimas P. R. in ſpecie talis §. 2. und damit ꝛc. §. 3 dagegen ſollen ꝛc. *in Ed. Schmaus.* §. 15. et 16., cui vtique ſtandum, vsque dum inter vtriusque Religionis Proceres aliter conuentum fuerit; Vid. eiusd. Art. V. §. 50. *vtriusque religionis Magiſtratus* etc. Verſ. *ſed ſi* etc.

Atque hoc Ius Simultanei ſuo neutiquam vigore deſtituitur, etiamſi ſubditi A. C. addicti docere liquido valeant, ſe ſe Anno Normali Domino Territorii Catholico ſuae Religionis Exercitium ſuperinducere allaboranti reſtitiſſe, illumque prohibitioni adquieuiſſe; id quod vel ex eo colligere licet, quia cit. §. 31. *hoc tamen non obſtante* etc. praeciſe patrocinatur ſubditis, quatenus Religionem ſuam dicto Anno actualiter exercuere; atqui hanc, Cultus Catholici introductionem impediendo, ſi prohibitio locum ſaltem generatim ſumtum afficiat, minime exercuere; huiusmodi quippe prohibendi Conditio *Ius Reformandi actum* reſpiciens neque auget, neque minuit exercitium Priuatorum, adeoque nec huius pars dicenda eſt. Accedit, quod d. §. 31. *Iura duntaxat poſitiua* Religionis vna cum annexis recenſeat, eademque relatiue ad Statum Decretorium ſubditis adſerat, quin vel minimam *de mere negatiuis* mentionem iniiciat; vt adeo interpretatio extenſiua intuitu huius obiecti diſparati nullam plane praeſidium reperiat. Quod porro ad *negotia mere politica et adiaphora*, nec *immediate* nec *mediate*, religionis Exercitium concernentia attinet, illis Anni Normalis diſpoſitionem adplicari haud poſſe, res ipſa docet.

§. XIV.

Coronidis loco diſpiciendum: Vtrum Domini Territorii Catholico in Ciues ſuos A. C. addictos ſiue patienter, ſiue vi Anni Decretorii ex neceſſitate legali toleratos Iurisdictio Eccleſiaſtica competat? Vbi praemittendum, Criſin duntaxat Iurisdictionem Eccleſiaſticam, vel quaſi talem ſecundum ipſiſſima A. C., eiusque ſequacium principia ſpectatam, non vero Eccleſiaſtico-Catholicam reſpicere. Et hic quidem affirmatiuae ſubſcribere eo minus dubito, quo luculentius §. praecedens euincit, *Curam ſuperiorem*, ſiue Vim ſuo modo Nomotheticam circa S. A. C., tanquam partem Corpori Iurium territoria-

toria-

Digitized by Google

torialium, in effectu accenſendam eſſe. Atqui his Iuribus Ordines Catholici, et Proteſtantes *Æqualiter* gaudent, quum praeſertim nec aliqua intrinſeca qualitas, et affectio Iuriſdictionis Eccleſiaſticae quaeſt. in ſubditos Proteſtantes exercendae, nec vlla *Sanctio Imperii pragmatica* interi vtriusque Religonis Proceres *diaphoram quandam* adſtruat, ſtabiliatque; id quod ſubſequens Diatriba vlterius dilucidabit.

§. XV.

Excipiunt equidem Aduerſarii, grauiterque contenduut I.) Principes Catholicos ſaeculares, et Status pro ratione Syſtematis ſui, ac Principiorum Iuriſdictionis Eccleſiaſticae incapaces exiſtere; II.) In Tabulis Osnabrugenſibus Art. V. §. 48. Eccleſiaſticam Statuum Catholicorum Iuriſdictionem ſuſpenſam eſſe. Verum ſicut vtraque Antitheſis pro Obiecto Iuriſdictionem Eccleſiaſtico-Catholicam non habere non poteſt, ita Ordines Catholici ſaeculares altiori Oraculo edocti *eatenus incapacitatem ſuam* probe agnoſcunt. Solam autem Iuriſdictionem Eccleſiaſtico-Catholicam in A.C. Conſortes cit. §. 48. *Ius Dioeceſanum* etc. ſuſpenſam eſſe, vel ipſe Textus luculentiſſimo argumento eſt, vtpote qui, adhibito *Iuris Dioeceſani* Termino, de Principum Eccleſiaſticorum Iuriſdictione A. C. Statum Territoria haud dubie alias pertranseunte diſertiſſime loquitur. Quae eadem reſolutio in promtu eſt, vbi ab Antagoniſtis III.) ex *eod.* §. 48. inſtantia petitur, Proteſtantes ſcilicet Iuriſdictioni eccleſiaſticae, ſi, et quatenus eandem Anno 1624 realiter agnouere, tantummodo ſubeſſe. Antitheſin aliam exſculpunt IV.) Ex I. P. O. Art. XIII §. 8. Sexto: *Ne etiam* etc. Verſ. *Quoties vero* etc. ibi: „Quoties vero Catholicus Epiſcopus in Epiſcopatu Osnabrugenſi rerum potitur, nihil „omnino in A. C. Sacra arroget ſibi Iuris aut obtineat.“ Ex qua Diſpoſitione prono ſatis alueo fluere videtur, Epiſcopum quaeſt. et qua *Principem Territorialem* nihil plane Iuris in A. C. Sacra ſibi ſumere poſſe. Sed quis vel obiter cit. § 8. *contextum* euoluens non obſeruat, mere ſpecialem ibidem Conſtitutionem occurrere? quae quidem *Exceptionem a Regula* adſtruit, ipſam vero Regulam, Epiſcopatum Osnabrugenſem praetergrediendo, nequaquam deſtruit Vnde *paralogiſmus iuridicus* in propatulo eſt. Maiori forte Proteſtantibus adminiculo eſſe dixeris V) §. 31. *Hoc tamen non obſtante* etc., qui Curam Sacrorum inter A. C. annexe referre videtur; vt adeo, qui A. C. non adſtipulatur, *huiusmodi Curam* ſibi vindicare nequeat. Eſto enim, referatur dicta Cura inter annexa A. C., eiusque exercitii obiectiue ſpectati, eo quod ad *Cultum illius externum rite inſtituendum* praecipue collimet; inde tamen erui non poteſt, quod *Cura quaeſt.* Confeſſionis ſaepe fatae annexis reſpectu cuiuslibet *ſubiecti indiuidualis* ita agglutinata ſit, vt, quicunque huic formulae non ſubſcribit, neque *Directioni circa eandem* ſe ſe immiſcere valeat. Non ignoro, quanta contentione aduerſarii *pro eodem ſubiecto indiuiduali A. C. addicto* hic depugnent, dum ſcilicet VI. Tenori §. *cit. expreſſo* operotius inſiſtunt, atque *Conſtitutionem eatenus ſatis luculentam* eſſe, replicant At neque ignorant Proteſtantes *ingens diſcrimen*, quod admiſſo etiam legis ſenſu indubio, *Dominum territorialem* inter, *eiusque ſubditos* (quibus publica, eaque exacta d. l. Nomotheſia proſpexit) intercedit. Subditis vel ſola Poſſeſſio quacunque Anni Normalis parte habita patrocinatur, eiusque factum, quum *Perſonale et mere indiuiduale* exiſtat, ſubiecta *A. C. addicta* non exigere non poteſt. Contra ex praecedentibus palam eſt, Domino territoriali vi Superioritatis e in effectu competere *Sacrorum A.* C. directiuam, ad quam rite ob eundem neque intrinſeca rei indoles, ob *mutuae connexionis defectum*, neque §. 31. toties cit., vtpote qui *caſum plane heterogeneum* repraeſentat, *exercitium A. C. perſonale* neceſſario requirit.

§. XVI.

Inde tamen inferendum minime, eodem Iure, quo Status Catholici in heterogeneae Religionis Subditos Iuriſdictionem ex A. C. ſyſtemate profluam exercere ſuſtinent,

Ordines

Digitized by Google

Ordines A. C. addictos et *Iurisdictionem Eccleſiaſtico-Catholicam in Subditos Catholicos* ſibi adſerere poſſe; licet haec illatio primo intuitu non adeo *improbabilis* videatur, eo quod I.) Eosdem Status nullum arceat impedimentum, quo minus Iuri Dioeceſano Catholico adminiſtratorias manus admouere queant. Id probare contendunt ex I. P. O. art. V. §. 20., vbi, *reflectendo ad poſſeſſionem, vel quaſi anno normali die prima Ianuarii habitam*, praelatis A. C. Ordinibus *Iuris dioeceſani effectus varii* adſtruuntur. Vlteriores ſuppetias quaerunt. II.) In Lege mutuae exactaeque Æqualitatis vi eiusd. Art. V. §. 1. circa fin. inter vtriusque religionis Electores, Principes, Status omnes et ſingulos *perpetuo obſeruandae*; vti et III.) in ſaepiſſime cit. Art. §. 48. *Ius Dioeceſanum* etc. vbi ſequens conſtitutio occurrit: *Eodem etiam iure A. C. Magiſtratuum Catholici Subditi cenſeantur, inque hos, qui anno 1624. publicum Religionis Catholicae exercitium habuerunt, ius dioeceſanum, quatenus Epiſcopi illud dicto anno quiete in eos exercuerunt, ſaluum eſto.* Ex quo loco Proteſtantibus videtur conſequi, vt, ſi Normale Iuris Dioeceſani Exercitium plenum haud fuerit, illud catenus quoad effectus in actum ſecundum non deductos ad Domini territorialis A. C. addicti Curam Superiorem reſpiciat; ſiquidem aliqualis ſaltem Anarchia intuitu ſubditorum Catholicorum *quaeſt. in hypotheſi contraria* non exſurgere non poſſet;

§ XVII.

His quippe argumentis formata ab aduerſariis illatio eo minus ſtabilitur, quo conſtantius tenent, tuenturque Catholici ad I.) Status A. C. addictos ad Iurisdictionem, aut Imperium Eccleſiaſtico-Catholicum qua tale exercendum, vtpote quod *ex vnico Supremi* in terris *Sacerdotii fonte* promanat, atque *pro- et in eiusdem ſortis ſubiecti* ſeſe diffundit, vel habita ſolius Radicis ac Originis ratione prorſus inhabiles exiſtere. Cui *fundamentali Catholicorum dogmati* cit. §. 26. neutiquam officit; is enim, quum circa *ſolos Status immediatos, relatiue ad alios Status immediatos*, occupetur, Caſui praeſenti, qui Dominum Territorii, eiusque ſubditos abſciſſe reſpicit, *interpretatione extenſiua* vel ideo adplicari nequit, quia in Caſu priori *certi Iurisdictionis Eccleſiaſtico-Catholicae effectus* in Ordinum Catholicorum ſubditos Proteſtantibus *Titulo ſolius poſſeſſionis* et quaſi ad modum ſeruitutum Iuris Publici, nequaquam *in vim Imperii Eccleſiaſtici proprie talis*, de quo hic quaeritur, relinquuntur. Vnde Ad II.) Et Lex mutuae Æqualitatis ſuo prorſus vigore deſtituitur. Confer. ſubiunct. Cap. II. Mantiſſ. §. 2. ſeqq. Cap. III. §. 17. Cap. IV. Sect. I. §. 7. 8. *etc.* Ad III.) Me equidem ſuffragantem habet ill. HENNIGES., dum *in Medit. ad locum quaeſt.* litt. U) X) contra ill. BVCKISCHII Obſ. 141. ſtatuit, *ſenſum Conſtitutionis, prout allegata eſt, genuinum, perfectamque illius Conſtructionem aliter concipi non poſſe, adeoque Ius Dioeceſanum Epiſcoporum Catholicorum*, quatenus actuale Anni normalis Exercitium excedit, *in A. C Statuum ſubditos Catholicos ſuſpenſum eſſe*. Veruntamen ex eo haud quaquam colligere licet, huiusceemodi ſubditos *ex Legibus re ipſa* accenſendos eſſe; quum dicta Suſpenſio *proximam eamque actu ſecundo inſtructam adplicationem*, ſiue *vim coactiuam externam duntaxat* reſpiciat, ac proinde ipſam virtutem directiuam, ſiue *ius iurisdictionis, quoad actum, quem vocant, primum*, Epiſcopis Catholicis, pro *ratione antiquiſſimi Syſtematis, ſartam tectam* indubie conſeruet, adeo quidem, vt Dioeceſani *quaeſt.* ab eadem Virtute Directrice, *ad actiones ſuas legibus dioeceſanis conformandas, obligatione interna, h. e. in conſcientia perpetuo* obſtringantur; id quod *argumento ex* §. 48 (qui *de ſolo actuali Iurisdictionis* Eccleſiaſticae proprie dictae *vſu atque* exercitio loquitur) *a ſenſu contrario deſumto* luculentiſſime euincitur; quanquam in *foro humano conditio* eorundem ſubditorum *irregularis quodammodo et extraordinaria* videatur. Sed quum iuſto longius procedere Diſſertationem, animaduertam, hic eam abrumpo, illudque cum *Propheta Oſea* Cap, 1. et 2. vnice in votis habeo: Det is, qui corda in manu habet, et metas Sectis ponit, vt Iſrael infeliciter diuiſus Iudae denuo iungatur! AMEN!

AIT 1317247

XVIII
f
50

Digitized by Google

7738

Digitized by Google

Digitized by Google